

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 4 (163)
APRILL
1934

SISUKORD:

	Lhk.
1. <i>O. Rästas.</i> — Revolutsioonäari sünnipäevaks	2
2. <i>L. Looring.</i> — J. Anvelti osa Eesti tööliselikumises	4
3. <i>R. Vakman.</i> — Lehekülgi sm. Anvelti võitlustest	7
Valgest Eelist:	
4. <i>N. Karotamm.</i> — Eesti fashistide-„vabadussõjalaste“ programmi tõelik sisu (Järg)	9
5. Fashismivastase võitluse kõvendamisele	19
Kominterni 15. aastapäeva puhul:	
6. <i>O. Pjätņitski.</i> — Viistelstkümmend aastat	22
7. <i>K. Radek.</i> — Lenin kui Kominterni asutaja	28
Kapitalistlikkudelst maadelt:	
8. Kõigi maade proletaarlased!	33
Nõukogude Liidust:	
9. <i>J. L.</i> — Nõukogude kaubandusest teisel viisaastakul	36
10. <i>G. Ivanov.</i> — NSV Liidu proletariaadi elutaseme tõus	42
Valge Eesti elupäevad:	
11. <i>A. R.</i> — Märtsikuu kroonika	47

PE 1490
KLASSIVÕITLUS

Nr. 4 (163)

A p r i l l

Riigiraamatukogu

1934

2040

No.....

KALLIS SELTSIMEES
 JAAN ANVELT

2801

Sinu viiekümnendal sünnipäeval läkitab Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee Sulle kogu Eestimaa revolutsiooniliku töörahva nimel palavama kommunistliku tervituse.

Sinu teened Eestimaa enamliku organisatsiooni loomisel ja ülesehitamisel ning kogu Sinu võitlus töölisklassi vabastamise eest ligi kolmekümne aasta vältel on revolutsioonääri-enamlase parim eeskuju.

Vääramatult seisid sa omal juhivil kohal esmalt Eestimaa enamliku organisatsiooni, pärast Eestimaa Kommunistliku Partei eesotsas nii revolutsiooni tõusus ja kurnatud

tööraha vastuhakkamises, kui ka verise kodanluse kõige jõhkrama terrori olukorras. Sinu, kui kaljukindla enamlase, Lenini ja Stalini õpilase nimega on jäädavalt seotud Eesti töörahva võitlus kurnamise korra kukutamise — Nõukogude valitsuse maksmapanemise eest. Eesti kõigil tähtsamatel etapidel selles võitluses — Eesti Tööraha Kommuun, 1. detsember 1924. a. — olid Sina võitlajate eesridades proletaarse revolutsiooni lipukandjana.

Sinu enamlik võitlus õige leninliku-stalinliku liini eest, Kommunistliku Internatsionaali liini eest EKP poliitikas, võitlus iga-suguse oportunisti vastu, — on olnud ja on edasi teenäitajaks ja juhiks Eestimaa Kommunistlikule Parteile tema võitluses õige liini eest.

Sinu väärtuslikku tööjõudu, lõppemata energiat, enamlikku kindlust hindab kõrgelt Eestimaa võitlev töörahvas. Koos Eestimaa Kommunistliku Parteiga soovib kogu Eestimaa revolutsioonilik töörahvas, et Sa veel palju aastaid juhina tema revolutsiooniliku võitluse eesotsas sammuksid, kõrgel hoides proletaarse revolutsiooni läbi viimise ja sotsialistliku ühiskonna ehitamise lippu.

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI
 (KOMMUNISTLIKU INTERNATSIONAALI
 SEKTSIOONI) KESKKOMITEE.

O. Rästas

Revolutsionääri sünnipäevaks

Jaan Anvelt 50 aastane

Revolutsionääri-leninlase üheks asendama omaduseks on ta meelekindlus, vastupidavus, kindel teadmine selles, et käidav võitlustee õige, ainuke õige tee on. Kui need revolutsionääri omadused kõrvalelibisemata aastakümnete jooksul praktilises võitluses tõestatakse, kui neid tundma õpivad kümned ja sajad tuhanded töölisklassi liikmed, siis võidab see revolutsionäär omale lugupidamise, ta astub tööliste liikumise esimestesse ridadesse ja saab ta juhiks, teenäitajaks.

Jaan Anvelt on üks neid revolutsionääre, kel need omadused on, ja kes kümnete aastate kestel Eesti töölisteliikumisele on näidanud, et ta meelekindlus ei kõigu ka kõige raskematel silmapilkudel. Raskeid silmapilke on sm. Anvelt töölisteliikumises, kui revolutsionäär, palju läbi elanud. Inimesed, kes arvavad, et nad on klassivõitluses eksimatud, on püüdnud üksikuid ja ajutisi revolutsiooni kaotusi sm. Anvelti isikuga siduda. Anvelti ei suutnud need väiksed inimesekesed teelt kõrvale viia. Vaatamata kallaletungimistele jäi ta alati sotsialismi eesmärkidele truuks, ei kaotanud meelekindlust ja ei libisenud leninismi õpetusest.

Neid omadusi vihkab klassivaenlane kommunisti juures kõige rohkem, ja see suguste omadustega kommunistid ei kuule kodanluse ja sotsialistide suust midagi peale sõimu ja mudaloopimise. Eesti kodanlus ja sotsiaschistid nimetavad Anvelti ta meelekindluse pärast endi meelest halvaks pidavalt „põikepeaks“. Nende keeles peab see tähendama: inimene on kindlasti omale „ühe mõtte pähe võtnud“ ja ei tagane sellest, ning ei salli enda kõrval teisiti mõtlejaid. — See on meile tuntud iseloomustus kommunistide kohta alates kodanluse laagrist ja lõpetades igat värvi „vastasrindlastega“. Mõned eestlastest kakommunistid on Anvelti samade sõnadega iseloomustanud, nagu seda kuuleme kodanluse ja trotskistide suust. See „kommunistide“ ja kodanluse arvamiste kokkulangemine pole juhuslik. Eesti rahvusdemokratismi teooria ja praktika on selle tõestuseks, et rahvusdemokratism kodanluse, eestkätt eesti kulaku huvides tegutseb, et seega tema ja kodanluse vahel tugev side valitseb. Sm. Anvelt juhtis oma revolutsionääri ja enamlaste viha selle väikekodanlase „teooria“ ja nende „teoreetikute“ vastu, kes kodanlase ühiskonna isiklikkust, väiklust ja printsiipidepuudust töölisteliikumisse püüdsid istutada. Töös „Meie lahkuminekuks ehk EKP „vastasrinna“ ajaloolised unenäod“ piitsutab Anvelt neid väikekodanlisi nurgatagant haukujaid, neid rahvusdemokratismi ideoloogisid, neid isevärtki „revolutsionääre“ ja 100-protsendilisi „enamlasti“, kes oma sünnitustele nimegi ei julenud alla kirjutada, vaid „nimeta kirjajuppides laimasid, valetasid, võltsisid, lootes, et kui pori pilduda, siis ikka midagi külge hakkab, — ka selle poolest on see „vastasrind“ nagu tilk trotskistide hädahigist“ (J. Anvelt). Eesti töölisteliikumise ajalugu märgib kord väärilikult seda võitlust kogu ta ulatuses ja põhimõttelikus sügavuses, mida EKP Anvelti juhtimisel väikekodanliste „vastasrindlaste“ ja rahvusdemokratismi vastu pidas. Täna kriipsutame vaid alla seda proletariaadi võitluse printsiipiaalsust, millel seisis ja seisab sm. Anvelt.

Lähemalt tutvunesin sm. Anveltiga 1913. a. Narvas. Narva VSDTP enamlaste komitee andis välja nädalalehte „Kiirt“. Tallinna komitee „vanad“ suhtusid „Kiire“ eitavalt; põhjenduseks ja isegi süüdistuseks toodi ette, et „Kiir“ ajavat „sallimatut poliitikat“... „teisitimõttelejate“ vastu. Kui meie selle kohta seletust küsisime, siis vastati, et „Kiire“ toimetajad ja väljaandjad ei tahtvat nende, s. o. Tallinna komitee meeste „arvamistega rehkendada“. Ajaloost teab nüüd (meil oli see siis juba käegakatsutavalt selge) igaüks, et nende „arvamiste“ pea kodanlaste häälekandja „Tallinna Teataja“ sabasse ulatas, mille toimetaja ja liiputaja oli Kasträ — Tallinna põrandaaluse komitee „vana“ liige. Niiviisi ulatavad jutu juured Anvelti „isiklikkusest“, „sallimatusest“ jne, jne ka siin kodanluse ja väikekodanluse kõõki.

„Kiire“ väljaandmine oli peale tsaaripolitsei surve veel pööraselt raske majanduslikult. Sm. Anvelt pidas „advokaadi praktikat“, s. o. töötas vanutatud advokaadi abilisena, kuna teenitud raha suurelt osalt „Kiire“ vekslite lunastamiseks ja muudeks väljaminekuteks läks. Vekslite väljakirjutamine oli üheks abinõuks,

kuidas ajalehe trükkimisele „õigusi muretseda“, et elu seni sees hoida, kuni korjandustest ja annetustest tööliste poolt jälle summa kasvas, mis ühiselt hädast üle aitas. Toimetajaid ja väljaandjaid niisugused raskused ei kohutanud. Neil oli üks peamine mure, et „Kiire“ toimetamine, asjaajamine seisaks kindlate inimeste käes, kes töolisteliikumisele usuvad, oma jõu, elu ja oskuse asjale pühendavad. Eesti töolisteliikumine andis need jõud.

Eesti töolisteliikumine, alates ta uuest tõusuajast 1911. a., on tänapäevani katkestamata seotud sm. Anveltiga nimega. Eesti tööliste võitlus kasvas, arenes, läks revolutsioonile Anveltiga otsekoheselt osavõtmisel ja juhtimisel. Selle lühikese artikli ülesandeks pole käsitada täies ulatuses Anveltiga osa Eesti töolisteliikumises. Täheandmine siin vaid ta 50. sünnipäeva puhul niipalju, et sm. Anvelt on seisnud juhtivatel ja vastutusrikkamatel kohtadel Eesti töolisteliikumises. Ta on neil kohtadel kindlaks enamlasteks jäänud, on enamliku järjekindlusega ja valjusega teostanud leninistlikku poliitikat. Eesti enamlaste võitlust kallakute vastu — paremale ja „pahemale“ poole, — siis võitlust sotsidega, edasi nõndanim. iseseisvate sotsialistidega on juhtinud sm. Anvelt, kinni pidades Lenini õpetusest võitlusest kahel väerinnal.

Tööraha ühise väerinna platvorm ja põhiülesanded 1922. aastal olid sm. Anveltiga välja töötatud. Sotsid ja töögid (töerakonna nimetus) tõstsid ühise väerinna platvormi avaldamise puhul suurt kisa, seletades, et ühise väerinna nõudmised olevat kommunistide „mõrd“ tööliste püüdmiseks. Mis puutub „mõrrasse“, siis oli ja on kommunistliku partei iga viimanegi dokument selleks, et kaasa mõjuda tööliste ja töörahvahulkade lahtikiskumiseks sotside ja kodanluse mõjust ja nende revolutsioonilisele teele juhtimiseks; kuid mõrraks kodanluse ja sotside mõttes, s. o. töölistehulkade petmise abinõuks ei saa ükski enamlik dokument enamlaste käes ilalgi. Tööraha ühise väerinna platvorm ja tööliste nõudmised paljastasid kõigepealt sotside ja töökide, kui kelmi, poliitikat, mis oma põhiolult oli tööliste äraandmise ja kodanlusele mahamüümise poliitika. Ühise väerinna nõudmised kiskusid selle kelmi poliitika lagedale ja tõid laialised Eesti töörahvahulgad sotside ning töökide mõju alt ära. Tööraha ühise väerinna platvorm oli veel palju aastaid kõige populaarsem dokument Eesti tööraha hulgas. Kommunistliku partei mõju kasvas võrratult, ta organisatsioonide võrk

laienes, hulkade aktiivsus ja revolutsioonilikkus tõusis. Mis oli selleaegse tööraha ühise väerinna platvormi edu põhjus? Leninistlik klassivahekordade hinnang, tööliste majanduslikkude ja poliitiliste nõudmiste kõige lähem tundmine ja sellest välja minnes rea nõudmiste ülesseadmine, mis sotsidest eksiteele viidud tööliste silmad avasid, tööliklassi teadvust tõstsid, teed võimu juurde näitasid. Lenin ütleb, et ainult see klassivõitlus on revolutsioonilik, mis hulgas võitlusele võimu eest — proletariaadi diktatuuri eest viib. Sellest Lenini juhtimõttest pidas ja peab EKP alati kindlasti kinni, sel juhtimõttel on tegutsenud sm. Anvelt EKP juhina. —

Sm. Kingissepa kaotus (1922) oli EKP-l üks rängemaid kaotusi, mis oli seni tulnud läbi elada. Kingissepa kui isiku, Eesti töolisteliikumise parema juhi, kaotamise järgnes Tallinna organisatsiooni purustamine, parteiliste sidemete katkestamine, konspiratiivkorterite likvideerimine. Sõna otsekohesest mõttes tuli elada põõsa all. Nädalapäevad ei jõudnud meie endile sidemeid ega uusi konspiratiivkorteid muretseda. Sm. Anvelt ei kaotanud meeled kindlust ega võitlusvalmisust silmapilgukski. Järgmisel päeval peale Viktori tapmist kirjutab Anvelt põõsa all või kännu otsas istudes metsas kaks numbrit ajalehte „täis“, millest esimene number „Spartakus“ avalikult ilmus, teine aga kodanluse poolt enne ilmumist kinni pandi, ja tükil ajal lehe väljaandmise luba töölistele enam ei antud. Avaliku lehe ilmumine oli suureks toeks töolisteliikumisele. Julge üleskutsuv toon ajalehes mobiliseeris, kiskus kaasa, tõstis meeletu hulka, tõendas seda, et kommunistide ei saa likvideerida, vaid et kommunism likvideerib kodanluse ja ta kannupoisid — sotsjuudased. O. Gustavson, „iseisev“ sotsialist, üks pahempoolne noorherra, oli Kingissepa tapmise puhul kodanluse peale näiliselt väga vihane ja kirjutas tööliste ajalehte õige käre artikli. Kuid nähes kodanluse terrori suurenemist laskis see „pahempoolne“ herra revolutsioonilikest liikumisest kiiresti jalga. See tõestas veel kord, kui õige oli algusest peale EKP võitlus Eesti „iseisevate“ sotsialistidega. Kruus, Joonas, Gustavson j. t. andsid EKP võitlusele iseseisvate sotsialistidega samuti „sallimatuse“ iseloomu — Kingissepp ja Anvelt ei sallivat teisiti arvajaid, kartvat oma „kohtade“ pärast jne, jne, justament nagu kõneles „isesotside“ kambamees Jakob Palvadre. Sm. Anvelt seadis võitluse „iseisevate“ sotsialistide vastu täies ulatuses üles. Niinimetatud

„pahempoolsed“ sotsialistid ei olnud ju muud kui sotside partei lähemad kandidaadid, sellepärast tuli „iseseisvate“ parteist kõik see ära tuua, mis seal ausat ja revolutsioonilikku oli, kõik, kes sotside juure ei läinud, vaid alati ühte jäid revolutsiooniliku töölisklassiga. Sellest tuli vajadus „iseseisvate sotsialistide“ parteid „lõhki ajada“, parempoolseid ollusi välja puistata, et teed puhastada revolutsioneerimise protsessi arendamiseks, mis arendab ka revolutsioonilikke tegelasi. Ka see taktika sai revolutsioonilikus liikumises Eestis täieliku tõestuse, antud poliitiline liin oli õige, ta võeti laialiste hulkade poolt omaks, selle liini alusel töötamine andis revolutsioonilikele liikumisele Eestis kümneid uusi, energilikke, ausaid, väsimatuid ja meelegindlaid võitlejaid.

Ma ei räägi siin 1. detsembrist ja sellest osast, mida sm. Anvelt selles ülestõus etendas, samuti reast muist partellistest töödest, mis Anvelti juhtimise all tehti. Sellest kirjutame veel edaspidi revolutsiooniliku liikumise teisel, kõrgemal astmel Eestis. Sm. Anvelti osa Eesti töölisteliikumises on määratusuur. Jaan Anvelt on aastate jooksul Eesti töölisteliikumises näidanud, et ta revolutsiooni tak-

tika ja organiseerimise küsimused leninistlikult üles seab ja need leninismi alusel lahendab. Rida raamatuid ja artikleid, mis sm. Anvelti sulest on ilmunud, annavad rikkalikku materjali selleks, kuidas vaja on keerulikke klassivõitluse probleeme keerulikkudes vahekordades lahendada. Leninismi puhtuse eest Eestimaa kommunistiikus parteis on Jaan Anvelt kõige suurema energiaga võidelnud ja kallakuid, partei liinilt libisemisi enamlikult vihkama õpetanud.

Töötades sotsialistliku ehitustöö frondil Nõukogude Liidus on Anvelt ennast ennastsalgava tegelasena näidanud, suuretähtsa tööstuseharu juhina, löökklasa, mis tööliste ja talurahva valitsuse poolt vastavat hindamist on leidnud: sm. Anveltile on ta väsimata töö eest sotsialistlikul ehituseväerinnal, eriti teraslennukite ehitamise tööstuse organiseerimise eest, Lenini aumärk annetatud.

Sooime oma paremale seltsimehele, kaljukindlale vanale enamlasele ta 50. sünnipäeval veel kaua töötada sotsialistliku ühiskonna ehitamisel, proletariaadi võitluse juhtimisel verise fashismi kukutamiseks ja selle järel sotsialismi ehitamiseks Eestis.

L. Looring

Sm. Anvelti osa Eesti töölisteliikumises

Sm. Anvelti osa Eestimaa enamlike organisatsiooni ridade korraldamisel, selle organisatsiooni kasvatamisel marksismileninismi teopria ja praktika vaimus, selle organisatsiooni juhtimisel kõikidel tähtsamatel ajaloolistel pöördepunktidel on suurem kui kellegi teise osa.

Sm. Anvelti osa Eestimaa kommunistliku liikumise juhtimises seisab, esiteks, selles, et *tema on organiseerinud, korraldanud ja juhtinud meie parteid kõikidel tähtsamatel ajaloolistel pöördepunktidel enamlike põhimõtete alusel*. Sm. Anvelti juhtimisel sündis Eestimaa enamlike organisatsiooni ridade uuesti korraldamine ning organisatsiooni ülesehitamine, tema võitlusvõime tõstmine pärast reaktsiooni aastaid, uue revolutsioonilise liikumise tõusu ajajärgul Eestimaal 1912—14. a. Sm. Anvelti juhtimisel võttis Eestimaa enamline organisatsioon imperialistliku sõja päevil leninlike seisukoha, võideldes imperialistliku sõja vastu enamlike lipu all.

Sm. Anvelti juhtimisel võttis Eestimaa enamline organisatsioon veebruarirevolutsioonist osa. Sm. Anvelt ja Kingissepp juhtisid enamlike organisatsiooni ja kogu eesti töölisklassi võitlust ajutise valitsuse vastu 1917. a. Nende juhtimisel ei võitnud Eestimaa enamline organisatsioon 1917. a. proletaarse revolutsiooni lipu alla mitte üksi töölisklassi enamust, vaid ka kogu töörahva määratu enamuse, mille tõttu Eestimaa enamline organisatsioon Peterburi ja Moskva organisatsioonide kõrval 1917. a. Oktoobrirevolutsioonis üheks eelrinna organisatsiooniks kujunes. Sm. Anvelt juhtis Eestimaa enamlike organisatsiooni seda osa, mis tegutses Eesti Töörahva Kommuuna territooriumil. Hiljem jätkas sm. Anvelt ühes Kingissepaga EKP võitluse juhtimist eesti kodanluse ja sotsiaaldemokraatia vastu põranda all, aidates Marxi—Lenini—Stalini teooria ja Kominterni juhtnööride järgi kindlaks määrata EKP põhiülesandeid Eestimaal. Tema

otsekohese juhtimise all valmistas EKP ette ja viis läbi 1. detsembri sõjariistus ülestõusu.

Sm. Anvelti osa Eestimaal kommunistliku liikumise juhtimises seisab, teiseks, selles, et *tema otsekohesel juhtimisel sündis nõukogudevõimu ajajärgu (1917—18. a.) ja tööraha kommuuna poliitiliste, majandusliikude ja kultuuriliste põhiülesannete kindlaksmääramine Eestimaal*. Need võidud, mida eesti töölisklass sai nõukogudevõimu ajajärgul (1917—18. a.), on otsekohe seotud sm. Anvelti juhtiva osaga, ning sm. Anvelti juhtimisel väljatöötatud Eestimaal enamlike organisatsioonide ja nõukogude otsused, dekreedid, korraldused nõukogudevõimu poliitiliste, majandusliikude ja kultuuriliste põhiülesannete kohta Eestimaal on tokumendid, millest meie partei võib ammutada palju kogemusi nõukogudevõimu organiseerimisel Eesti nõukogude vabariigis. Seesama on täielikult maksev ka Eesti tööraha kommuuna kohta, mille teostamine sündis sm. Anvelti otsekohesel juhtimisel. Ära võites marksismi-leninismi abil nõukogudevõimu ajajärgu ja ETK üksikuid vigu, on meil vaja saadud õppetunde kogu ulatuses realiseerida. Seda nõuavad eesti töölisklassi võitluse edaspidised huvid.

Sm. Anvelti osa Eestimaal kommunistliku liikumise juhtimises seisab, kolmandaks, selles, et *tema otsekohesel juhtimisel sündis eesti töölisklassi sõjariistus jõudude organiseerimine ning töölisklassi sõjariistus võitluse ülesannete enamlike teoreetiline ning praktiline äramääramine klassisõjas 1918—19. a.* Eesti kommunistlike polkude loomine, nende kõrge võitlusvõime, nende võitlus eesti kodanlusega ning selle võitluse juhtimine, see on üks tähtsamatest lehekülgedest klassivõitluse ajaloos Eestis. Selles sõjariistus võitluses andis eesti töölisklass eksami oma poliitilisest küpsusest, oma kõrge klassiteadvusest. Kuid seda suutis ta ainult sellepärast teha, et selle võitluse juht, Eestimaal enamlike organisatsioon, eesotsas sm. Anveltiga, oskas seda sõjariistus jõudude loomist ning selle sõjariistus võitluse ülesandeid enamlike põhimõtete alusel teoreetiliselt ja praktiliselt ära määrata. Eesti töölisklassi sõjariistus võitluse kogemuste ärakasutamine on sellepärast meie partei jaoks määratusuure poliitilise ja teoreetilise tähtsusega tulevastes võitlustes.

Sm. Anvelti osa Eestimaal kommunistliku liikumise juhtimises seisab, neljandaks, selles, et *tema otsekohesel juhtimisel sündis 1. detsembri sõjariistus üles-*

tõusu ettevalmistamine ja teostamine ning selle ülestõusu poliitiline ja teoreetiline põhjendamise enamlike alustel. 1. detsembri ülestõusu määratud kogemused eesti töölisklassi ja ka teiste maade töölaliste jaoks seisavad selles, et EKP sellel ajajärgul võitis enamlike ühise väerinna taktika abil proletaarsete revolutsiooni lipu alla töölisklassi enamlike põhijoontes, purustas sotsiaaldemokraatia massilise mõju ning isoleeris teda töölisklassist, võitis enamlike ühise väerinna abil all hulkades proletaarsete revolutsiooni toetajateks suured töörahvahulgad linna ja küla poolproletaarlaste ning kehvikute seast. 1. detsembri sõjariistus ülestõusu tähtsus seisab selles, et tema praktiliselt põhjendas seda enamlike seadet, et eesti töölisklass võib ja peab kukutama oma kodanluse, vaatamata selle peale, kas temal on otsekohest välist abi proletaarsete revolutsioonide näol Londonis ja Berliinis või mitte. 1. detsembri ülestõusu oli rajatud sellele enamlikele põhimõttele ning see enamlike põhimõte leidis 1. detsembri ülestõususes täielist kinnitust: 1. detsembri kaotuse põhjuseks ei ole mitte see, nagu räägivad „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid, rahvusdemokraadid ja oportunistid, et seda ülestõusu ei toetanud proletaarsete revolutsioonid Londonis ja Berliinis. 1. detsembri ülestõus lükkab selle teooria ümber. Sm. Anvelti osa ühes EKP keskkomiteega seisab just selles, et ta 1. detsembri sõjariistus ülestõusu rajas sellele enamlikele põhimõttele. Ja sellepärast sisaldab 1. detsembri ülestõusu ettevalmistamine, hulkade mobiliseerimine tema teostamiseks, ülestõusu plaan jne — nende vigade peale vaatamata, mis ülestõusu käigus tehti — kõrvuti teiste proletaarsete ülestõusudega määratu rikkaid enamlike kogemusi rahvusvahelise proletaarsete revolutsiooni jaoks.

Sm. Anvelti osa Eestimaal kommunistliku liikumise juhtimises seisab, viiendaks, selles, et *tema süvendas marksismi-leninismi teooria alusel enamlike töötamise meetodeid meie parteis*. Siia kuulub ühise väerinna taktika enamlike kasutamine 1. detsembri ülestõusu ettevalmistamise ajajärgul, mille abil meie partei kõige laiemad töörahvahulgad oma lipu alla koondas. Siia kuulub legaalsete võimaluste enamlike ärakasutamine, mis parteile võimaluse andis kõige laiemate töörahvahulkadega sidemes olla ja neid juhtida ning mobiliseerida. Siia kuulub parlamendi ja omavalitsuste kogude revolutsiooniliste fraktsioonide enamlike juhtimine ja nende kasutamine laialiseks

revolutsiooniliseks tööks. Siia kuulub enamlike hulgalise töö organiseerimine, talurahva seas töötamiseks vastavate meetodite leidmine, põrandaaluse ja põranda-pealse töö sidumine uutes tingimustes jne. Siia kuulub sõjariistus ülestõusu praktiline organiseerimistöö, mis eneses määratu palju uusi kogemusi sisaldab jne.

Sm. Anvelti osa Eestimaa kommunistliku liikumise juhtimises seisab, kuueks, selles, et *tema on järjekindlalt võidelnud selle liikumise enamlustamise eest, oportunistlike gruppide purustamise eest*. Koondades uue revolutsioonilise tõusu ajajärgus oma ümber enamlike oolluseid, juhtides enamlike organisatsioonide võrgu loomist, võttes aktiivselt osa legaalse revolutsioonilise ajalehe „Kiire“ (mis hiljem VSDTP — enamlaste — keskkomitee Venemaa büroo poolt ametlikult partei häälekanadjaks tunnistati) ideelisest juhtimisest juhtis sm. Anvelt selle ajajärgul aktiivset võitlust „Tallinna Teataja“ ümber koondunud oportunistliku grupi vastu, enamlaste seisukohtade eest. Selle võitluse tähtsus „Tallinna Teataja“ ümber koondunud oportunistliku grupi vastu, enamlaste seisukohtade eest, on Eestimaa enamlike organisatsiooni jaoks määratu suur. Selle võitluse tagajärjel sündis Eestimaa enamlike organisatsiooni tõeline kristalliseerumise protsess, enamlike jõudude koondumine, oma revolutsioonilise võitluse ülesannete äratundmine tõusis uuele kõrgemale astmele. See võitlus oli määratu suure tähtsusega samm Eestimaa enamlike organisatsiooni edaspidises arenemises ja enamlustamises. Selles võitluses löödi puruks „Tallinna Teataja“ ümber koondatud oportunistlik grupp.

Juhtides Eestimaa enamlike organisatsiooni veebruarirevolutsioonis, teostades kogu järjekindlusega pärast veebruarirevolutsiooni Lenini seisukohti, mobiliseerides tööliste ja kogu töörahvast võitlusele ajutise valitsuse ning selle eesti kodanlaste ja sotsiaaldemokraatide käsikute vastu, isoleerides sotsiaaläraandjaid töölistklassist ning võideldes kodanlike-demokraatliku revolutsiooni ümbermuutmise eest sotsialistlikuks, lõi Eestimaa enamlike organisatsioon sm. Anvelti juhtimisel puruks selle oportunistliku grupi Eestimaa organisatsioonis, mis seisus kodanlike-demokraatliku revolutsiooni seisukohtadel, pidas proletarset revolutsiooni Venemaal võimatuks ning võitles tegelikult kodanlike iseseisvuse eest.

„Sm. Vöölmanni väljaastumised, — kirjutab sm. Anvelt, — nagu tähendatud, näitasid selgelt tema parempoolset kallakut. See kallak oli juba suvel seltsimeestel, kes temaga töös lähedalt kokku puutusid, selge. Hiljem, sügise poole ja talvel, muutis see kallak samasuguseks oktoobrirevolutsioonivastaseks seisukohaks, nagu Kamenevil ja Sinovjevil. Vöölmann arvas, et proletarne revolutsioon Venemaal võimata on. Kõige „paremini“ avaldas ta oma vaadet oktoobrirevolutsiooni kohta 31. detsembri nõupidamisel, millest osa võtsid Põhja-Balti büroo liikmed, Eestimaa täidesaatekomitee liikmed, mõned Tallinna parteikomitee tegelased jne. Küsimus oli seisukoha võtmise asjus Eestimaa iseseisvuse kohta. Sm. Vöölmann oli ainus, kes tõendas, et Eesti tuleb iseseisvaks tunnistada — mitte mõne poliitilise manöövri, mitte nõukogude vabariigi, vaid demokraatliku vabariigi, Eesti asutava kogu peale toetades, sest et Venemaa nõukogude vabariigi lõpp mitte kaugel ei ole“ („Meie lahukumine ehk EKP „vastarinna“ ajaloolised unenäod“).

Ilma selle grupi paljastamiseta ja purustamiseta ei oleks enamlike organisatsioonil võimalik olnud oma põhiülesanded oktoobrirevolutsioonis ära tunda. Ilma selle grupi paljastamiseta ja purustamiseta ei oleks enamlike organisatsioonil võimalik olnud eesti kodanlike kontrevolutsioonilisi väljaastumisi maha suruda, sest selle grupi programm oli, nagu Kingissepp ära märgib, kodanlike kontrevolutsiooni programm. Ilma selle grupi paljastamiseta ning purustamiseta ei oleks enamlike organisatsioon suutnud töölistklassi ja töölistklassi partei peajõudusid saksa imperialismi löökide vastu kaitsta.

Edasi, sm. Anvelti juhtimisel sündis N. Liidu pinnal EKP vastu tegutseva oportunistliku ja rahvusdemokraatliku (Palvadre) grupi paljastamine, isoleerimine ja purustamine 1925. a. ning trotskistliku vastarinna paljastamine, isoleerimine ja purustamine 1926—28. a.

Kogu partei ülesanne seisab selles, et neid määratu suuri enamlike võitluskogemusi, mida meie partei on saanud sm. Anvelti juhtimisel, *ära kasutada uutes võitlustingimustes*, Marxi-Lenini-Stalini teooria abil ära võites tehtud vigu (Töörahva Kommuuna, 1. detsembri ülestõusu küsimustes) ning EKP keskkomitee juhtimisel võideldes nende vastu, kes neid vigu oma lipuks tahavad muuta võitluses EKP ja Kominterni liini vastu.

R. Vakman

Lehekülgi sm. Anvelti võitlusteest

„Tegelikult ei võitle Venemaal igas rahvuses mitte enam kui kaks parteid sotsialistliku proletariaadi oma mõju alla saamise pärast“ — kinnitas sm. Lenin 1907. a. lõpul (vt. Lenini k.k. köide XII, lhk. 89). Eestis olid niisugused kaks parteid 1905.—1907. a. revolutsioonis — enamlased ja vähemlased, viimastest eriti nende äärmine paremtiib — föderalistid (Ruga, G. Asti ja Speegi rahvuslik-sotsial. partei). 1907. a. lõppes see kahe partei võitlus sel ajajärgul enamluse võiduga Terijõe konverentsil; föderalistide partei oli selleks ajaks pea täielikult lagunenu.

Reaktsioonaaastad nõrgestasid ja halvasid ka Eesti töölislükkumist. 1910. aastaks oli see peaaegu täiesti soikunud, ega suutnud teda elustada ka üksikud väljastpoolt ettevõetud katsed, nagu Viljandimaal ärapeetud konverents (1910. a. suvel). Eesti töölislükkumise keskkohas (Tallinna komitees) istus tsaarivalitsuse agent — provokaator H. Vürst, kes ühes Kastraga põrandaalust parteid „juhtis“.

Niisugune oli olukord, kui sm. Jaan Anvelt oma parteilist tegevust Eesti tööliste liikumise juhtival kohal algas.

1911—1912. aastatel algab Eesti tööliste hulkades revolutsiooniliku liikumise uus tõus. Sm. Anvelt algas aktiivset võitlust „Tallinna Teataja“ ümber koondunud Kastra-Vürsti oportunistliku ja subaatorilise (kuivõrd selles grupis Vürst mõjuvaimad jõude oli) grupi vastu. 28. (15.) juunil 1912. a. hakkab sm. Anvelti juhtimisel Narvas ilmuma tööliste ajaleht „Kiir“.

Anvelti „Kiir“ sai Eesti enamluse ajakirjanduse uueks alusepanijaks. Nimelt Narva „Kiir“ (ühes oma järeltulijatega) oli see, kes enam kui 20 aastat tagasi hakkas Eesti tööliisklassi uut enamlikku organisatsiooni looma ja töolistehulkasid koondama. Nimelt Anvelti „Kiir“ oli see, keda Eesti revolutsioonilik tööliisklass siis oma häälekandjaks tunnistas ja keda ta igal võimalikul teel ja viisil toetas.

Kuivõrd segane ja oportunistlik tol ajal mõnede nüüdsete Eesti „vanade enamlaste“, juhtivate „vanade enamlaste“ arusaamine töolisteliikumisest oli, on meil nüüd kindlasti selgeks tehtud. Tarvitseb ainult meelde tuletada, näit., V. Vöölmanni üleskutset enamlaste ja vähemlaste ühisele tööle.

Eriti oli rahvuslus sel ajal mõne praeguse „vana enamlase“ täiesti vullanud. Seda tunnistas, muu seas, näit., Jakob Palvadre toleaeagne parteiline tegevus. Viimane tegi kaastööd Eesti kodanlikele ajalehtedele, toetas oma oskust ja jõudu mõõda eesti rahvusluse kihyti külvamist (eriti, näit., kooli küsimuses), ja püüdis seda ka sm. Anvelti asutatud tööliste sisse kanda.

Sellest ajajärgust peab ühte asjaolu eriliselt alla kriipsutama. Anvelti „Kiired“ Narvas algasid ägedat võitlust eesti kodanlike natsionalismi vastu (eesti erakoolide küsimuses, kodanlike laulupidude küsimuses, jne). See võitluseala oli tolkorral suurem proovituuli Eesti enamlusele. Selles võitluses esinesidki siis Jakob Palvadre kui järjekindel kodanlike rahvusluse agent, Jaan Anvelt aga kui enamlikkude vaadete, enamliku seisukoha esindaja, kaitsja, enamliku võitluse organiseerija ja — juht.

„Side „likvidaaiorluse küsimuse“ ja „rahvuseküsimuse“ vahel ei ole mitte meie välja mõeldud, vaid seda avaldas elu ise“ — rääkis sel ajal sm. Lenin (1912. a. novembris; vt. Lenin, k.k., köide XVI, lhk. 200). VSDTP KK nõupidamine Krakovis 1913. a. jaanuaris kutsus Venemaa kõikidest rahvustest töölisi reaktsiooni sõjakale rahvuslusele kõige otsustavamalt lööki andma (vt. Lenin, k.k., sealsamas, lhk. 234—5). Anvelti juhtimine teostas seda Eestis. Nimetatud Krakovi nõupidamine kutsus üles „võitlusele kõikide ja igasuguste rahvusliku vaimu avaldustega töötavates hulkades“. Anvelti juhtimine Narvas teostas seda. Palvadre toleaeagne kaastöö Narva tööliste lehtedele aga nõudis rahvuslusele maad. Krakovi nõupidamine nõudis oma resolutsioonis (sm. Lenini kirjutatud) „proletariaadi kõikides kohalikes keeltes töötavate organisatsioonide kõige tihedamat liitumist ja s.-d. tööliste ühtesulamist kohtadel VSDTP ühisteks organisatsioonideks“. Anvelt teostas seda Narvas. Kastra, kes Tallinnas Pätsi kamba „Tallinna Teataja“ toimetuses istus, sõdis selle vastu, et — peremehelt saada-vaid seekleid tasa teenida. Palvadre aga „ähvardas“ „Kiire“ toimetust, et ta jäädavalt kodanlike lehtede juurde üle jookseb, kui Anvelti leht Narvas tema „liini“ ei tunnista (Palvadre kiri „Kiire“ toimetusele

mille peale „Kiire“ toimetuse vastus ilmus samas lehes, nr. 51, 9/V 1913).

See ajajärk oli ühtlasi ka ajajärk, mil kees võitlus nende rahvusdemokratiismi „esimeste pääsukeste“ vastu, millest sm. Lenin rääkis (näit., 1913. a. detsembris — vt. Lenin, k.k., köide XVII, lhk. 120). — ka Eesti töölisterühmituses, kus käis äge võitlus rahvusluse vastu, nimelt „oma“ kodanluse natsionalismi vastu, mille esindajaks Eesti tööliste seas püüdis olla Palvadre. Lenin näitas selle natsionalismi peale tol ajal erilisel (vaata, näit., tema selleaegses töös rahvuseküsümise kohta, k. XVII, lhk. 138, 143—4 jne). Eriti tabavalt ja täpselt käivad nimelt juba tolleaegse Palvadre kohta Lenini tolleaegsed sõnad: „Kes rahvusliku kultuuri juhtsõna kaitseb, — selle koht on rahvuslike pitsbürjerite seas, mitte aga marksistide seas“ (Lenin, k. XVII, lhk. 138). Sama tabavalt ja täpselt käivad ka Eesti kohta Lenini tolleaegsed sõnad: „Kodanluse sõjakas rahvuslus, nüristav, lolliks tegev, töölisi lõhkuv, et neid kodanluse lõja otsas vedada, — niisugune on praegusaja (kirjutatud 1913. a. — R.V.) põhifakt.“

Selles võitluses rahvusluse vastu oli Anveltis seisukoht enamlik. Jaan Anvelt astus juba siis teravalt ja enamlikult *Eesti rahvusdemokratiismi* tolleaegsete „esivanemate“ vastu välja.

Teistest suurematest ja tähtsamatest VSDTP Eesti organisatsiooni ettevõtetest sm. Anveltis juhtimisel võiks eriti nimetada veel töolistekinnituse võitlust Eestis 1912. a. lõpust peale. See võitlus on tähtis aste Eesti töolisteliikumise ajaloos eriti sellepärast, et just nimelt Kastra „Tallinna Teatajas“ see „spets“ oli, kes selle küsimusega kõige enam tegemist tegi, kes eriajakirja töolistekinnituse alal välja andis, kes seda võitlust püüdis juhtida ja organiseerida, kes seda võitlusala oma ja ainuüksi oma monopoolseks õiguseks kogu Eestis pidas ja seda muidugi kodanluse huvides tööliste ridades arendas. Narvast hakkas sm. Anvelt seda liikumist enamluse teele viima. Narva töölislehed etendasid ka sellel alal suurt osa. Sm. Anveltis juhtimisel kasvas võitlus töolistekinnituse alal, võitlus haigekassade enamliku valdamise eest laiaks, edukaks massiliseks võitluseks. Samal ajal kul, näit., Moskvas enamlaed (tol ajal nõrgad Moskvas) ei suutnud 1913. aastal suurt massilist kinneltushoogtööd läbi viia, tegid seda Eesti enamlased sm. Anveltis juhtimisel Tallinnas nii edukalt, et Tallinna proletariaat sel ajal (1913—1914. aastad) ka selles as-

jas Venemaa proletariaadi esirinnas sammus¹.

EKP endistel ja praegustel, vanadel ja uutel, parteitutel kui ka „vana-enamlistel“ opositsionääridel ja fraksionääridel on kombeks saanud kinnitada, et Anveltis „Kiir“ Narvas enamline häälekandja ei olnud. Kui selle vastu on näidatud, et enamlaste keskkomitee Anveltis lehed hiljem ametlikult partei (enamlastepartei) häälekandjateks tunnistas, siis ei keela see „vana-enamlistel“ rahvusdemokraate ikka ja jälle Anveltis „paindlusest“ ja muudest seesugustest pattudest kõnelemast. Selle kohta (ja ühtlasi ka üldhinnanguna Anveltis lehtedele Narvas) tuletan siin meelde ühte hinnangut, mis isiklikult sm. Lenin selles asjas andis.

Sm. Anveltis juhtimisel ilmusid Narvas „Kiir“, „Narva Kiir“, „Rahvaleht“, „Töö Hääli“, „Töö Kiir“. 1914. aastal vaidlesid vähemlased enamlastega ja kinnitasid, et enamlastel rohkem ajalehti ei ole, kui ainult venekeelne „Pravda“. Selle vähemlaste väite peale vastas Lenin: „Ei ole õigus... Eesti ja Leedu lehed on *pravdistlikud*“². (Minu sõrendus — R.V.)

Niisugune oli sm. Jaani aktiivse juhtiva enamliku parteitöö esimene ajajärk Eesti töolisteliikumises. Ma piirdun siin sekskoraks ainult selle ajajärgu puudutamise. Kuid tuletan ainult meelde, et sm. Jaan samasugust enamlikku liini teostas ka oktoobrirevolutsioonis, kindlustades punase Petrogradi esimest proletarset valitsust Eestimaa poolt ähvardava valgete peale tungimise vastu.

Sama enamlikku liini on ta teostanud kõigil võitlusesammudel ja teostab seda tänapäev vastutaval kohal sotsialistlikul ehitustööl Nõukogude Liidus.

Tema 50. sünnipäeval soovime talle jõudu edasi võidelda kuni enamluse lõpuliku võiduni, kuni proletariaat Nõukogude lipu lehvima on pannud ka Eestis.

¹ Meie rahvusdemokraatide üheks taktiliseks võtteks on *igale* asjale vastu vaielda, kus EKP praegused tegelased midagi korda on saatnud. Et nad ka selles küsimuses *põhjendamata* vastuväiteid välja ei mõtleks, juhin nende tähelepanu, muu seas, näit., Lenini kirjatööde toimetusele, kes oma vastavates märkustes sama küsimuse kohta, millest ma siin räägin, kirjutab (vt. Lenini k. k., köide XVII, lhk. 691). Tuletan ühtlasi ka meelde, et Tallinna töölised, näit. 1914. a. juunis, kinnitusseaduse võltsimise vastu erilisi protestistreike organiseerisid.

² Lenin kirjutab seda tolleaegses avalikus „Trudovaja Pravdas“. Sellepärast ei võinud ta ütelda, et Anveltis lehed on enamlikud — parteilised, vaid pidi leppima ainult niisuguse kinnitamisega (vt. Lenin, köide XVII, lhk. 52.).

Eesti faschistide- „vabadussõjalaste“ programmi tõelik sisu¹

Väliskapital ja eesti kapital

(Punktid 6., 7., 8., 9.)

Kuues punkt nõuab, et Eesti „loodus- ja maapõuevarad ei tohi sattuda võõras- tesse kättesse“ ja tulud neist peavad jääma sisemaale.

Seitsmes punkt mõistab hukka selle, et „erakonnaste algatusel“ „rõhuv osa“ eesti kapitalidest on laenatud „Eesti rah- vusele ja majandusele vaenulistesse kät- tesse“.

Kaheksas punkt nõuab nende „vaenu- listesse kättesse“ läinud kapitalide tagasi- nõutamist „rahvusliku majanduse loomi- seks“. Need summad, mis siin tagasi saa- mata jäävad, tulevad sisse nõuda neilt riigi- ja äritegelastelt, kelle „otsuse põh- jal nimetatud summad välja antud“.

Üheksas punkt aga toonitab, et kapital peab teenima „oma rahvast“ ja saama „tööriistaks rahva elujärje parandamisel“.

Need punktid näitavad, et eesti suurko- danlusele, kelle tööriistaks, hulgaliseks fa- schistlikuks parteiks (erakonnaks, nagu fa- schistid hüüavad) on „Eesti Vabadussõja- laste Liit“, teeb peavalu väliskapital, kes juhtivad seisukohad Eesti majanduses (ja poliitikas) ammu on oma kätte haaranud ja teatud määral eesti kodanlust takistab omale niisuuuri kasusid tasku ajamast, nagu ta ihkab. (Kuid teisest küljest saab

eesti kodanlus väga hästi aru ka sellest, et ta oma püsimise eest üldse kõige suu- remal määral tänu võlgneb — väliskapita- lile.) Väliskapital viib Eestist iga aasta miljoneid ja miljoneid kroone välja; mõis- tagi, et eesti kodanlus need nullikad sum- mad healmeelil oma taskusse topiks. See on näaklemine „omapere inimeste“ vahel, kuid siiski niisugune näaklemine, millel ei puudu objektiivne alus ja tähtsus. See aga, et faschistid ähvardavad riigitegelas- telt ja teistelt summasid sisse nõudma ha- kata, mis nende „süü“ läbi on „vaenulis- tesse kättesse“ kaduma läinud, on lihtsalt demagoogia, pettus, vale. See on paista- laskmine, nagu hakkaksid faschistid „kor- ruptsiooni“ ja muu sellase sahkermahkeri vastu võitlema. See on ainult tühipaljas sõnadeloopimine. Sest üks ole „vabadus- sõjalastelgi“ „taskuraha“ muretsejateks ju needsamad eesti suurkodanluse ringkon- nad, kes senigi tihtilugu igasugustele kraa- nidele väga lähedal seisnud, kuigi nende ringkondade tuusad igakord kaugeltki ei tarvitse ise „vabadussõjalaste“ ridades olla. Kulisside tagant niidist tõmmata ja Sirku- Larkat lasta nukkudena tegutseda, see on finansoligarhiale, igasugustele Scheelidele, Rüttilitele ja teistele nii mõndagipidi muga- vam. Faschistide jutud kadumaläinud summade sissenõudmisest on puru silma- ajamine laialistele rahvahulkadele. Tõeli- kult saavad faschistid riigikassa ja pan- kade kraanid avama, nad saavad miljoneid ja miljardisi välja jagama — *omameestele*. Saab lakkama ennenägemata ulatuses *fa- schistlik korruptsioon*. Ja kui faschistid pärast võimulesaamist peaksidki mõnesugu- seid samme nende summade tagasinõu- miseks astuma, siis ei oleks see mitte mi- dagi muud kui abinõu, kuidas lakkavat faschistlikku korruptsiooni, riigikassa laas- tamist ja vabside juhtide taskute täitmist varjata. Väliskapitalistidelt aga nende kätte läinud summe tagasi nõuda — seda eesti faschistid ei mõtlegi, sest esiteks käiks see püha eraalgatuse vastu, ja, tei- seks, tooks see endaga kaasa eesti fa- schistidele hoopis soovimata sekeldusi.

¹ Vt. „Klassivõitlus“ nr. 162. — Vaheajal on Ees- tis vabsfaschistide partei ametlikult ja avalikult kinni pandud ja keelatud, hulk vabsfaschistide te- gelasi on kas vangistatud või neile „soovitatud“ maalt välja sõita. Juba see lakk-kinnastega sillita- mise viis, millega neid „riigi äraandjaid“ koheldakse, näitab, et võitlus mitte sedavõrd vabsfaschismi, kui poliitilise voolu, vastu ei käi, kui selle kildkonna vastu, kes teda teostab. Sellepärast ei võta see „pööre“, mille Päts-Laidoneri kamp Eestis 12. mär- t- il toime pani, mingil kombel võitlust vabsfaschismi vastu päevakorrast maha: vabsfaschism ei ole Eestis hävitatud, vaid ainult ajutiseks „põranda alla“ ae- tud, kuni — Päts-Laidoneri kamp oma faschismi aluse arvab kindlustatud olevat. Ja pealegi läheb Päts- Laidoneri faschismi erilik vabsfaschistide omast põhiolulikul viisil lahku. Proletariaat ja töörahvas üldse peab nende kõikide vastu armutat võitlust.

Kapital Eestis teenigu eesti kodanlust (fascistid räägivad: rahvast) — nii kirjutavad fascistid oma programmis. Ning sellele lisatakse lõpuks juurde petteause — kapital saagu „rahva elujärje parandamise tööriistaks“. Mõõdamines: saagu; — tähendab, praegu ta seda ei ole, praegu on ta rahva koorimise ja nülgimise „tööriistaks“. Aga eesti kodanlus kukeleegutab iga aialati otsas, et Eestis kapital kogu aja rahva elujärje parandamise tööriist on ja olevat olnud! — *Kapital ei ole ega saa olla töörahva elujärje parandamise tööriist, vaid on töörahvast viimase kui elumahla väljaimemise „tööriist“.* Kapital on kodanlusele kasumuretsemise, töölisklassi ja muude töörahvahulkade kurnamise „tööriist“. Kiskjat metsalist ei saa tuvikeseks muuta, kapitali ei saa panna rahva elujärje parandamise teenistusse. *Töörahva elujärje tõsise igakülgse parandamise eeltingimuseks on kapitali hävitamine, kapitalistliku korra kukutamine, nii nagu seda tegid Venemaa töölised ja kehvikud 1917. a. oktoobris. Teist teed ei ole.*

Mitmesugused muud majandusealad

(Punktid 10., 11., 12., 13., 14.)

Kümnendas punktis toob eesti fashism oma programmi nurgakivi: „eraomandus ja eraalgatus peab Eestis olema kindlustatud.“

Ja just selles ongi fashismi mõte ning ülesanne — kindlustada kodanlusele, eestkätt rahanduskapitalistide ladvakihile, ta eraomandust ja eraalgatust, kindlustada seda verise terroridiktatuuri teel, sest muud abinõud on kasvava proletaarse revolutsiooniliku liikumise hädaohu ees juba puudulikkudeks osutunud. Seesugune otsekohene tunnustus eesti fascistide programmis on äärmiselt meele järgi Joakim Puhule, Klaus Scheelile ja muudele eesti ning välismaa Thyssenitele. Õigemini, terve „vabside“ programm on nendesuguste panganduse- ja tööstusemagnaatide (suurtuusade) näpunäidetel koostatud.

Töölisklassile aga tähendab see „eraalgatuse ja eraomanduse kindlustamine“ ta *veel kõvemat needimist kapitali ahelatesse, veel suuremat kurnamist* kui seni. Töötavale talurahvale (hallparunid siia ei kuulu) toob see samuti uusi ja veel suuremaid viletsusi. Fascistid-„vabadussõjalased“ töötavad pangahärra, vabrikomaniku, ärimehe, liiakasuvõtja, hallparuni „eraalgatust ja eraomandust“ kaitsta nälgivate tööliste, töötute, vaeseksjäänud ja kodudest

väljaetud kehvikute vihavaenu vastu. See on fascistide *tõelik programm*. Ja neil „vabadussõjalastest“-fascistidest lurjustel jätkub häbematu tulla ning öelda, et nemad kaitsvat „töörahva huvisid“!.. *Mitte töörahva huvisid ei kaitse fascistid, vabsbandiidid, vaid rahameeste, paksmagude, töörahva veriste vaenlaste ja kurnajate huvisid.*

Üheteistkümnendas punktis nõutakse „elujõuetutele majanduseharudele erakorraliste riiklikkude toetuste ja soodustuste“ andmise lõpetamist ning „riiklikkude laenudega ülekoormatud“ ettevõtete riikliku kontrolli alla võtmist.

Mida räägib see punkt?

See on kõige avameelsem monopolistliku suurkapitali nõudmine: ärgu toetagu nõrku, las nõrgad kärvavad; las meie, tugevad, õgime nad ära, *toetage meid*. Monopoliste ärgu soetatagu „kunstlikult“, ärgu sigitatagu võistlejaid monopolistlikele kapitalile. Ühe sõnaga, finanskapital olgu a ja o. Vaadake, mida see punkt tähendab ühest küljest. Teisest küljest on ta huvitav veel sellepoolest, et ta teatud väliskapitali ringkondade huvisid kaitseb: ei maksa Eestis nõrku majandusealasiid riiklikkude toetuste ja soodustustega üleval hoida. Kuna „rahvuslikku kapitali“ aga väga napilt on, siis las tegutseb juba parem „elujõulik“ väliskapital. Ükskõik, kas see väliskapital siis tuleb Eestisse tegutsema vastaval valmistusealal, või lepib sellega, et teatud kaupade jaoks omale Eesti turul monopolistliku seisukorra nõutab. See punkt näitab, *kui lähedalt eesti fashism („vabsid“) teatud väliskapitalidega* (s. o. kõigepealt saksa ja inglise kapitalidega) seotud on ja sealt oma seniste ning tulevaste teenete eest ainelikku ja moraalset toetust saavad. Kurat aetakse suure lärmiga aknast välja, uksest aga lastakse ta tasahilju jälle sisse, — niisugune on eesti fashismi „võitlus“ väliskapitali vastu.

Kaheteistkümnendas punkt programmis toonitab tööstuse arendamise vajadust Eestis, et „luua rahvuslik majanduslik tervik“. Rohkem tähelepanu kesk-, väike- ja käsitööstusele. Arendada ka suurtööstust, kui võrd „selleks on looduslised ja majanduslised eeltingimused elujõuliseks kujunemiseks“.

Kas ei tundu siingi „autarkia“ lõhna („terviklik majandus“)?! Fascistide autarkiajutud on üldse tagurlik unistus ja loba. Eriti rumal aga on seda rääkida või oletada Eestis, mille tööstusekõlblikud loodusevarad puust, põlevkivist, turbast

ja veest palju kaugemale ei ulata. Iga kruvikene ja äkke raudpuik tuleb tuua välismaalt. Mingit „tervikulist majandust“ — kui selle all mõista kõrgeltarenenud kapitalistlikku majandust, mis vähemalt suurema osa isiklikuks ja valmistuslikuks tarvitamiseks tarvisminevatest kaupadest omal maal ja omamaa toorainetest valmistab, — Eestis olla ei saa. Jutt niisuguse majanduse loomise võimalustest on *hulkade petmine*, neis pettekujutluste hällitamine.

Kuidas lubab faschism Eestis „tööstust arendada“ (vähemalt sõnadeski!)? Siin tuleb monopolistliku suurkapitali nägu jällegi selgesti nähtavale. Kõik need tööstuseharud, millel Eestis omamaa toorainete alusel üldse avaramad arenemisvõimalused on, tulevad eraalgatuse ja puutumatu eraomanduse alusel (vt. p. 10) tegutseva suurkapitali kätte jätta — seal tunnistavad faschistid suurtööstuse arendamise tarvilikuks. Väikestel pole seal paika. Mujal, muudel aladel, jah, seal tuleb küll senisest rohkem tähelepanu pöörata keske-, väike- ja käsitööstuse arendamisele. Need uued tööstusealad aga on siis niisugused, mille tooraine tagavarad omal maal piiratud on, mis enam ehk vähem välismaadelt sisseveetavast toorainest olenevad. Tegelikult aga tähendab see väiketööstuse ja käsitööstuse „kaitsmine“ faschistide poolt seda, et nad otsekohe suurkapitali lõugade vahele visatakse, sest on ju välismailt toorainete sissevedugi juba suurärde käes. Saab kiirenema kapitali kontsentreerumine ja tsentraliseerumine, ning monopolistlik kapital õgib ära oma nõrgemad vennad, ükskõik kuipalju faschistid ka väiketööstuse elujõust jms. ei räägiks. Peale kõige muu on see väiketööstuse kiitmine (kas või silmakirjaks) ka ajalooliselt läbi ja läbi *tagurlik*. See on utoopiline, tagurlik katse arenemist *tagurpidi* minema juhtida. Mitte väikevalmistus ei ole progressiivne, vaid suurvalmistus. Ja kapitalistliku valmistuse arengu paratamatu tendents viib — suurvalmistuse poole!

Kui kõige selle juures veel välismaist võistlust arvestada, mida eesti tööstuskaubad ilma kõrge tollikaitseta ei talu, siis on selge, et kogu see „oma tööstuse arendamine“ ei ole muud midagi, kui laialiste töörahvahulkade kurnamise suurendamine, neile uute koormate õlgadele ladumine suurkodanluse huvides.

Kolmeteistkümmes punkt tunnustab laevanduse ja kalanduse Eestis „üheks tulutoovamaks“ majandusealaks, mis „meie rahanduse püsivamaks aluseks võib olla“.

Tarvis on kaubalaevastikku ja kalandust arendada.

Eesti kaubalaevastikul on väga raske suurte mereriikide kaubalaevastiku võistlusele vastu pidada. Ta on suutnud seda seni teha kõigepealt ja peaaegu ainult sellepärast, et *eesti meremeeste palgad äärmiselt madalad on*, et neid meremeelaevaperemeeste poolt otsekui hiina kulisid kurnatakse. Ja seda kurnamist tahavad faschistid „vabsid“ veel enam suurendada, kui nad eesti kaubalaevanduselt nii rohkesti välisraha tahavad saada, et see eesti kroonikursi nurgakiviks oleks.

Kalanduse arendamisest on Eestis vaevalt kuigi suurt tulude suurenemist loota. Peipsi tinte ja rootsi räimi Lääne-Euroopa kaubabörsidel ei koteerita. — Ja pole ka ette näha, et Sirk silgu neile börsidele viiks. Tallinna kilud — nendega ka ikkagi kuigi kaugemale ei jõua. Mis jääb siis veel üle? Jääb üle veel „heeringalaevastik“, kes paar korda Islandi all on käinud ning Tallinnagi värskaid heeringaid toonud. Et eesti heeringalaevastik inglise, skandinaavia, hollandi j. t. heeringalaevastikud omavõitluseks, sellega võiksid vast ainult kaikamehed demagoogiat teha. Küll aga võib kergesti juhtuda, et kogu eesti heeringalaevastik ühel heal päeval mõne inglise kalandusehai lõugade vahele tossutab.

Tuleb välja, et see eesti krooni nurgakivi üsna vesiliival asetseb.

Neljateistkümmes punkt nõuab, et üksikutele kaubanduslikkudele ettevõtetele „erilisi soodustusi“ ei antaks ja et nad kõik „ühedõiguslikud“ oleksid.

Nähtavasti pole faschistlikkudele ärimeesetele nende võistlejatele antud mõnesugused soodustused makkamööda. Tarvis on neist *võistlejatest lahti saada* ning ainult ise eesõigustatud olla. Nii arutab faschist. Need „üksikud kaubanduslikud ettevõtted“, millest selles punktis räägitakse, on eestkätt muidugi ühistegelikud kaubanduslikud ettevõtted, millest kaubanduslik suurkapital kui võistlejatest ikkagi lahti saada. Eraalgatus olgu vaba! Suurkapitalil olgu ka siin piiramata tegevusevõimalus! — nii arutavad faschistlikud suurkaupmehed. Mida tähendaks aga töörahvahulkadele see ühistegeliku kaubanduse likvideerimine? See tähendaks kaubandusliku erasuurkapitali ühe tõsisema võistleja (kuigi kapitalistliku, aga siiski võistleja) kõrvaldamist, mis monopolistlikul erakapitalil võimaldaks kaubanduse alal *järsult kaubahindu* tõsta. Ja seda saavad suurkaupmehed siis kindlasti tegeema. Kaubahindade tõus aga tähendab

tööliste ja kehvtalurahva hulkade ning üldse kogu töörahva niigi viletsa teenistuse ja sissetuleku reaalse väärtuse (ostujõu) veel suuremat kärpimist kurnajate huvides. See tähendab *elukalliduse tõusu, viletsuse suurenemist.*

Seda toovad fashistid eesti töörahvale.

Kasvatus ja kultuur

Punkt 15. nõuab „isamaa poliitilise ja kultuurilise parema tuleviku kindlustamiseks“ „noorsoo kasvatamist kindlas rahvuslikus vaimus“, kusjuures noorsoo olla tarvis kasvatada „armastust ja lugupidamist töö vastu“.

Faschism kuulutab äärmist *marurahvuslust*. Ta külvab metsiku viha ja vihkamise seemet mitmesugustest rahvustest töörahva vahele. Nimelt töörahva vahele. Sest mitmest rahvusest kodanlased — ärimehed, pankurid jne — saavad üsna hästi üheskoos läbi. Ning Eestiski on küllalt ja küllalt aktsiaseltse, kus eesti, vene, juudi, saksa, inglise jt. rahvustest kodanlased, kapitalistid, vägagi üksmeelselt töölisi ja kogu töörahvast kurnavad. Faschistlikul kodanlusel on vaja seda marurahvuslust selleks töörahva hulkadesse külvata, et ta võitlust kodanlise korra vastu nõrgestada, et mitmest rahvusest koosnev Eesti töörahvas ühises rindes Eestimaa kodanluse vastu välja ei astuks. Aktiivset, pealetungivat rahvuslust õhutab eesti faschism „vabadussõjalus“. Ta tahab sellega järjesti teravnevaid klassivastuolusid proletariaadi ja kodanluse vahel kinni mätsida. Ta püüab sellega rahvast, kui tervikut, kujutada, milles klasse ei ole. Noored „kaitsku isamaad“! Noored õppigu alandlikult peremeest orjama, „tööd armastama ja temast lugu pidama“! Seda jutlustab faschism. Töölisnoortele ja üldse kogu töörahva noorsoole, ning kogu *töörahvale kapitalistlik Eesti isamaa ei ole. Kodanline Eesti on isamaaks ainult igasuguste kurnajatele, marodööridele, spekulantidele jne, kellel seal hea elada on. Töörahvale on kodanline Eesti piinakongiks ja võõrasmaks.* Ning eesti töörahvanoorsool ei ole mingit mõtet kodanluse isamaad, see on — kodanluse rahapunga — kellegi eest kaitsta. Vastupidi, eesti töörahvanoorsoo huvides on, et see eesti kodanluse isamaa mida rutem seda parem saaks hävitatud, ning tema asemel eesti *töörahva tõelik isamaa* — Nõukogude Eesti — maksma pandud, — kui lüli üldises Nõukogude Vabariikide Liidus. Eesti noorsugu tahab paksmagusid ikka vähem

ja vähem rahulikult ning alandlikult orjata. Ja see sunnib faschiste oma programmiski rõhutama, et noorsoo kasvatuses vaja on rohkem tähelepanu sellele juhtida, kuidas noori orjameelselt peremeeste ees lõimitama õpetada, neid faschistliku terroridiktatuuri teenistusse rakendada.

See on kogu faschistliku kasvatuses poliitika sisu.

Kuid lahutamata osa kõigest sellest on punkt nr. 16.

See tunnistab, et „kristlik kirik“ on aluseks „riigikodanike kõlblisele kasvatamisele“, et kirik on „tähtis tegur“ „riiklikus ja rahvuslikus elus“, ning kõige selle pärast kindlustab faschism „vabadussõjalus“ sellele kirikule „vääriliku tegutsemisvõimaluse“.

Meie näeme siin, kuidas usk ja faschism üksiteisega lahutamata seotud on. Faschism kuulutab usu „riigikodanike“ „kõlblise kasvatuses“ aluseks. See on ka arusaadav. Sest õpetab ju usk *orjalikult ülemate sõna kuulma*. Ja kui tööline baretiga kaikamehelt ühe põse peale hoobi on saanud, siis käsib usk teda ka teist põske ette keerata — et las virutab kaikamees ka selle pihta hoobi. Niisugune on usu „kõlbluse“ põhimõte. Usk on rahvale oopium. Ta *suigutab tööliklassi teadvust*, hoiab teda tagasi kapitalismi vastu võitlemast. Usk on *teaduse verivaenlane*. Usk on üldse hariduse vaenlane. Usk on *kõige jõhkram tagurlus* kultuurivallas. Faschistid Eestis tahavad Hitleri eeskujul *verise ja sünge keskaja* seisukorra maksma panna. Nad hakkavad tuleriidale toimetama tänapäeva Giordano Brunosid, kes ei paindu faschistliku usuliku kultuurireaktsiooni ees. Surnukeldri mädanemislehk levib eesti faschistide „vabadussõjalaste“ kultuuri-„programmist“. See on *kõige hirmsam keskaegne tagurlus, mis meile „vabadussõjalaste“ „kultuuri“-programmist vastu vahib*.

Muuseas väärrib tähelepanu see väike üksikasi, et faschistid toonitavad, et ainult „kristlik kirik“ saab „vääriliku tegutsemisvabaduse“. Tähendab, „mittekristlik kirik“ seda ei saa. Selle „mittekristliku kiriku“ all tuleb nähtavasti juudi usku mõista. Ja siin on peidetud eesti faschismi *antisemitism* (juudivaen), see rahvusliku vihavaenu ja tagakiusamise üks kõige hirmsamaid ja jälgimaid nähteid.

Mitmesugused küsimused

Seitsmeteistkümnnes punkt toonitab vajadust „sõbralikkude suhete“ „arendamiseks

ja süvendamiseks“ „kõikide riikidega“, eriti aga nendega, kes eesti kodanlust „iseseisvuse ja rippumatuse kättevõitmisel“ toetanud. Välisvahkordade alal lubatakse „kindlasti vastu astuda“ kõigele, mis püüab Eesti „rahvusriigi poliitilist või majanduslist rippumatust hävitada“.

See on väga eimidagiütlev punkt, diplomaatlik punkt, et igasuguseid võimalikke välissekeldusi ära hoida. See punkt ei seo faschiste õieti kuidagi viisi, ega mingit moodi.

Kuid selle lutslibeda diplomaatliku programmpunkti tõelik sisu seisab selles, et *ette valmistada sõda Nõukogude Liidu vastu*. See „süütu“ punkt peab seda faschistide sõjapoliitikat varjama. Tarvis ainult pealiskaudseltki eesti vabfaschistide häälekandjat „Võitlust“ sorida, et näha, kuidas seal kogu aeg igatemooni vaenulikkude meeleolu Nõukogude Liidu vastu luuakse ja sõjaks, interventsiooniks ette valmistatakse. Kuid just oktoobrirevolutsioonile võlgneb eesti kodanlus oma praeguse iseseisvuse eest kõige rohkem tänu, rohkem, kui ühelegi muule tegurile. Muuseas, faschistid keksivad harakatena Eesti „iseseisvuse“ ümber. See „iseseisvus“ on ainult väline kest. Sisemiselt, sisulikult on see „iseseisvus“ oma alusest peale olnud imperialistlikkude suurriikide *pankurite vestitaskus*. Ja see metsik faschistlik sõjakisa, mida nüüd „iseseisvuse“ kaitsmise (kelle vastu?) ümber tehakse, ei ole muidugi mitte võitlus tõeliku iseseisvuse kaitseks. Selle marurahvusluse otstarvet valgustasime juba ülalpool. Seda iseseisvust tõelikult ei ole. Ja teda ei suuda ega saa (ega tahagi) kätte võita faschism. Eesti kodanlus on iga silmapilk valmis oma praegustki „iseseisvust“ paraja hinna eest ükskõik missugusele pankurite rühmale maha sahkerdama. Seda on näidanud mõndagi korda ajalugu Eesti „iseseisvuse“ kestel. Seda näitab eriti kujukalt faschistide-„vabadussõjalaste“ sohielu balti parunitega ja nende kaudu saksa faschistidega ning saksa suurkodanlusega. *Ainult proletaarne revolutsioon toob Eestile tõeliku iseseisvuse. Ainult Nõukogude Eesti saab olema täiesti ja tõepoolest iseseisev, iseseisev proletariaadi vabariik.*

Pika 18. punkti sisu on järgmine: Eestis on organisatsioonid (ESTP j.t.), kes tahavad „sotsialistlikku ühiskonnakorda“ maksma panna, kõiki „eesti põlluharijaid... töölisi... linna- ja alevikodanikke“ „õiguseta ja isamaata riigimoonakateks“ muuta. Need organisatsioonid tahavad „Eesti rahva“ „majanduslikke, kultuurilisi ja riiklisi

saavutusi hävitada“. Tuleb maksma panna marksismi vastu võitlemise seadus. Ja lõpuks töötatakse, et enne ei jäta faschistid võitlust kui marksistlik „vääropetus Eestist lõpulikult on välja tõrjutud“.

Härrad faschistid teavad väga hästi, et täitsa alusetu on eesti sotse selles süüdistada, nagu tahaksid nemad praegust kodanlust Eestis hävitada. Ei, need härrad seda teha ei mõtlegi. Nad on seda tuhat korda vandunud, nad peavad endid koguni selle kodanlise Eesti loojateks. Teil peaks ju meeles olema, kuidas Karl Ast alles mõnkuu tagasi tele faschistlikule uuele põhi-seadusele truudust vandus. *Sotsjuhid on kah faschistid, ainult sotsfaschistid. Faschistid ei karda mitte sotsjuhte. Faschistid kardavad sotsdem. töölisi*, kes kõigist oma faschistlikkude juhtide takistuspuuetest hoolimata ikka enam tõeliku klassivõitluse teele asuvad. Nii võivad ka sotslikud organisatsioonid — igatahes küll mitte sotsfaschistide tahtel ja juhtimisel — Eesti faschismile hädaohtlikuks saada. Sellepärast nõuavad faschistid sotslikkude organisatsioonide likvideerimist. Kuid kõigepealt on see punkt sihitud EKP vastu. *Ainult EKP on eesti proletariaadi tõelik juht*. Ainult tema on see jõud, kes eesti proletariaadi viimasele tormijooksule kodanlise Eesti peale viib ja kes kodanlise Eesti hävitab. Seda teab faschism, ja sellepärast on marksismi vastu võitlemise seaduse terav ots sihitud EKP ja tema poolt juhitava revolutsiooniliku tööliselikumise vastu.

Et tõelisi, töötavat talurahvast ja teisi töörahvahulki EKP-st eemale hirmutada, selleks valetatakse neile, et sotsialism muutvat nad kõik — „riigimoonakateks“, kel õigusi ega isamaad pole. See on vale! *Sotsialism annab töörahvahulkadele ja igale üksikule töörahvapere liikmele kõige suurema arenemisvõimaluse, vabaduse ja kõige suuremad õigused*. „Inimeste maitset ja nõuded ei ole ega saa olla ühesugused ja võrdsed oma omaduse ja hulga poolest ei sotsialismi ajajärgul, ega kommunismi ajajärgul“ (Stalin). Marksism niisugust võrdust ei tunnista. Marksism on niisuguse võrduse vaenlane. Ainult sotsialistlik Nõukogude Eesti saab olema eesti töörahva tõelik isamaa, nagu ta isamaaks on ka iga teine Nõukogude Vabariik (näit., praegune Nõuk. Liit). Töölised ja talupojad saavad ise oma maad valitsema ja kõike ise otsustama. Seda toob sotsialism eesti tööliste ja talupoegadele. *Just faschistid on need, kes tahavad kogu eesti töörahvast faschistliku riigi moonakateks muuta!*

Sotsialistlik, Nõukogude Eesti ei tee seda ialgi. *Kodanlusele* ei anna Nõukogude Eesti mingisuguseid õigusi, ta võtab kodanlusest kõik õigused ära, purustab nende vägivallavõimu, kurnamiskorra. Ja seda teab kodanlus, seda teavad ka fashistid, see suurkodanluse partei. Ning arusaadav, et nad Nõuk. Eesti vastu võitlevad, sotsialismi peale valetavad, ühe sõnaga, kõik teevad, mis suudavad, et vankuvat kodanlist korda Eestis alles hoida. Nad valetavad ka seda, et sotsialism tahtvat „eesti rahva“ „majanduslikke, kultuurseid ja riiklikke saavutusi“ hävitada. Sotsialistlikus Eestis ei ole paika kodanlisel majandusel, kodanlisel kultuuril, kodanlisel riikluseel. Proletaarne revolutsioon hävitab kodanlise riigikorra Eestis ja paneb maksma tõeliku rahvavalitsuse, töörahva demokraatia, — nõukogude korra. Sotsialistlikus Eestis hävitatakse kurnamine, seal hävitatakse kodanline kultuur, misseda kurnamist toetab, temal põhjeneb. Sotsialistlikus Nõukogude Eestis saavad inimesed vabalt, sunduseta, iseendile ja kogu ühiskonnale töötama. Seal maksab põhimõte: *kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma*. Seal ei saa kurnajad ja söödikud elada, kes teiste tööst ja vaevast tahavad oma kõhtu täis tuupida ning endile igasuguseid mugavusi muretseda. Sotsialistlikus Nõukogude Eestis saavad kõige laialisemad töörahvahulgad uue, sotsialistliku kultuuri loomisest osa võtma, mis ära kasutab kõik kõige parema sellest, mis siamaani inimhõim on loonud, rookides halastamata välja kõik, mis tagasi vana, kapitalistliku korra juurde tühjendab, mis nii ehk teisiti kurnajaid ja nende vägivallad kaitseb. Ainult Nõukogude Eestis saab majanduslik ja kultuurne ehitustöö määratukiirelt ja laialises ulatuses areneda, ainult Nõukogude Eestis on töörahval oma riik, mida ta arendab ja kõvendab, et siitkaudu riigi väljasuremiseni ja täieliku kommunistliku ühiskonnani jõuda.

See kõik ei ole muidugi meelejärgi fashistidele. Nad tunnevad metsikut hirmu proletariaadi revolutsiooni ees.

Kuid asjata on fashistide lootus Eestis marksismi hävitada. Marksismi ei saa hävitada. Marksism on töölisklassi põhivõimude teaduslik väljendus, ütleb sm. Stalin. Ja et marksismi ära hävitada, selleks on tarvis töölisklassi hävitada. Kuid töölisklassi kodanlus ära hävitada ei suuda. See on umbes niisama nagu tahaksid fashistid päikesevalgust maakeralt hävitada. Kuid selleks, et maakeralt päikesevalgus hävitata, peaks hävitama päikese.

Kui mitu korda on juba Eestiski kodanlus kelkinud, et Eestis kommunism (marksism) likvideeritud on. Kuid ikka ja ikka jälle tuleb välja, et see õigus ei ole. Marksism on juba ligi sada aastat vana. Kui palju on selle aja kestel ajaloo prügi-kasti läinud kodanlisi valitsusi, kuipalju kuningate kroone on tõugatud troonilt, ent *marksism püsib*, ja püsib vankumata, *iga päevaga ikka enam* kõvenedes. Marksismi võidukäigust annab kõige selgema tunnistuse *Nõukogude Liidu sotsialistlik ehitustöö*, mille hiilgasaavutused üldiselt tuntud on. *Nõukogude Liidus*, kus töötatakse Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini põhimõtete järgi, marksismi-leninismi alusel, *elavad töölised, ja talupojad, ja kogu töörahvas võrratult paremini kui kapitalistlikudel maadel. Ja marksism-leninism võidab ka Eestis lõpulikult*. See võit pole enam mägede taga, härrad fashistid.

Punkt 19. nõuab, et kõik kõrgetel kohadel olnud isikud, kes rikkaks on saanud, peavad tõestama, kust nad oma rikkuse on saanud. Ei suuda nad seda teha, siis ähvardatakse nende varandus osalt või täielikult konfiskeerida. „Vajaduse korral“ esitada sellekohane seaduse-eelnõu riigikogule.

See on läbi ja läbi demagoogilik punkt. Siin teevad fashistid käremaid sõnu riigivaraste vastutusele võtmisest. Selle punkti ülesanne on see, et ta peab fashistide mõrda tõmbama neid laialisi rahvahulki, kes vihased on suurte avalikkude ja salajaste taskutäitmiste peale, mida teevad kõik need, kes kodanlises Eestis riigimolli juurde on pääsenud.

Kodanlises korras ei ole kodanluse „õiget“ või „mitteõiget“ rikkakssaamist. *Kodanlus saab rikkaks, ta kogub oma varandused ainult proletariaadi ja teiste töörahvahulkade kurnamisest, koorimisest, röövimisest. Teist teed kodanluse rikkakssaamiseks ei ole*. See tee on kapitalisti seisukohalt muidugi õige tee. Proletariaadi ja kehva talupoja, ning üldse töörahva seisukohalt on see tee aga ülekohtune. Ja proletariaat võitleb selle eest, et seda röövimisel põhjenevat ühiskonnakorda hävitada.

Fashistid-„vabadussõjalased“ ähvardavad ainult silmakirjaks riigivargaid karistada. *Nad on ise nende riigivaraste kambas*. Nende juurest ulatavad niidid kõige suurematesse riigivargustesse. Ja siin leitakse mustuhat abinõu selleks, et suured tuusad terveks jääks, kuna, võib olla, mõni „vähem vend“ rahvahulkade ärevuse rahuldamiseks ohvriks tuuakse. Ja seegi on

enam kui küsitav, sest fashistid ütlevad oma programmi selles punktis otsekohe, et nad selle seaduse-eelnõu ainult „vajaduse korral“ esitavad. Aga kui kusagilt poolt „nupu peale“ pigistatakse, ja kui siis selgub (fashistidel on see selge juba praegu), et seda seadust vaja ei ole, siis jääb ta muidugi tulemata. Ja kuigi sellekohane seadus tehtaks, siis ei tähenda see veel sugugi riigivaraste karistamist, nagu juba öeldud. Nii et mitte midagi see punkt fashiste tegema ei kohusta. Tõelikku võitlust riigivarastega fashistidelt oodata ei tule. Igasuguste riigivarastega, nagu kogu kodanlusega üldse, teeb *täieliku lõpuarve ainult proletaarne revolutsioon*. Alles siis saavad kõik töolistekurnajad oma teenitud palga.

Punkt 20. tunnistab tasumaksmise parunitele „ajalooliseks ülekohtuks“ ja nõuab „tasumaksmise otsekohest lõpetamist“ ja nende isikute „väljaselgitamist, kelle algatusel ja kaastegevusel tasumaksmine läbi viidi“.

Jällegi demagoogiast lõkendav punkt. Laialiste rahvahulkade petmiseks teevad fashistid nüüd *sõnakõlke* parunitele tasumaksmise ülekohtust. Rahvahulgad nõuavad parunitele tasumaksmise lõpetamist, ja et neid hulki pettusega oma poole saada, selleks lubavad fashistid-„vabadussõjalased“ tasumaksmise lõpetada. See on pettus. Just „vabsid“ olid ja on kõige lähemalt seotud nendesamad balti parunitega. Nende kaudu said nad saksa fashistidelt, Hitlerilt, raha oma petlikuks kihutustööks. *Nad on balti parunitega südamesõbrad, kuid püüavad seda nüüd igate moodi eesti rahvahulkade eest varjata*, sest eesti töörahvahulgad vihkavad balti paruneid kui ussi põõsa all.

Igatahes on enam kui selge, et fashistid, kui nad võimule pääsevad, seda oma punkti *ei täida*.

Küll aga on, kui Eesti riigikassa tühjenemist arvestada, väga tõenäolik, et fashistid parunitele nende maade ja varanduste eest tasu hakkavad maksma „natuuras“ (metsadega, maadega jne), see on — parunid hakkavad siis rüsinal oma vana-desse pesadesse tagasi tulema. Ja pealegi parunitele *on* nende summad suurel määral *juba* välja makstud. Väljamakstud summade tagasinõudmisest ei räägi „vabsid“ aga sõnagi. Juba see näitab, et nad oma tasumaksmise seismapaneku nõudmist tõsiselt ei võta.

Ja edasi, see tasumaksmise „süüdlaste väljaselgitamine“. See on lihtsalt veesegamine. *Kogu eesti kodanlus, alates äärmiselt pare-*

malt tiivalt ja lõpetades sotsidega, on vastutav parunitele tasumaksmise eest. „Otsida“ siin mõnda „isikut“, kes selles süüdi, on veesegamine, on kodanluse ja sotside tegevuse ajamine mõne üksiku „patuoina“ peale. See on vägagi läbipaistev manööver. Ja ega see fashiste millegiks kohusta, tahetakse ju ainult süüdlasi „välja selgitada“. Kuid see ei ttle veel midagi. Need süüdlased (ka „isikud“) *on juba praegu teada*, nad on juba ammu „välja selgitatud“. Fashistid murravad siin lahtisest uksest sisse. Nad teevad seda selleks, et endid parunite vastu võitlejatena näidata ja oma ning parunite sohielu jälgi segada. Fashistid-„vabsid“ ei võitle mitte balti parunite vastu. Nad on parunitega liidus. *Parunid on vahemehed eesti fashistide ja Hitleri vahel*. Niisugune on lugu tõepoolest.

Punkt 21. räägib, et uusi sõjalaevu ei tohi osta praegune riigikogu, vaid see peab jääma uue, fashistliku, põhiseaduse alusel valitud riigikogu hooleks.

Fashistid nõuavad selles punktis, et Eesti sõjajõudude arenemise küsimus jäetaks täiel määral nende otsustada. Fashistid on tuntud kui N. Liidu verivaenlased. Ja nad tahavad kogu Eesti sõjajõudude arendamist juhtida veel kiiremale N. Liidu *vastase interventsiooni ettevalmistamisele ja läbiviimisele*, ja seda nimelt Hitleri sõjaplaanide järgi. Seda esiteks. Ja, teiseks, fashistid niilpavad keelt selle kõhuka kroonidepuntra järgi, mida selle sõjalaevade (või torpeedolennukite) ostmise juures võib teenida. Teised said *müügi* pealt, meie mehed said siis vähevõitu; las nüüd meie saame ostmise pealt kah oma miljonid — nii arutavad fashistlikud tuusad.

Vaatke, miks fashistid nõuavad, et uute sõjalaevade muretsemise küsimust praegu ei otsustataks ega teostataks, vaid et see fashistide teha jäetaks.

Punkt 22. räägib, et kavatsesavat seadust välja anda, mille järgi „riigiametnikudel, kaitseväelastel ja kaitseliitlastel“ ära keelatakse „poliitilisest elust“ osa võtta. Nõutakse, et seda seadust maksma ei pandaks.

Fashistide süda ei valuta mitte sellepärast, et kedagi üldse takistatakse „poliitikal osavõtmast“. Neile teeb muret ainult see, et see seadus nimetatud inimete osavõtmist „vabadussõjalaste“ liikumisest võib takistada. See teeb neile peavalu. Kui fashistid võimule tulevad, küllap nad siis ise hakkavad veelgi käre-damaid abinõusid otsima ja teostama, kuidas eesti *töörahvast takistada fashismi-vastast poliitikat ajamast*. Praegu aga

karjuvad nad demagoogiliselt poliitikast osavõtmise vabadusest — just nagu oleks Eestis töölisklassil seda vabadust! Ainult fashistikust poliitikast osavõtt olgu vaba — seda nõuavad fashistid.

Punkt 23. vaidleb selle „laimu ja mustamise“ vastu, nagu oleks „vabsid“ mingis ühenduses balti parunitega ja saksa nationaalsotsialistidega. „Vabsidel“ ei olevat — ega olevat kunagi olnud — mingit sidet nendega. Balti parunid ja landesvehrlased olla „eestlaste põlised vaenlased“. Lubatakse „järsult ja kindlalt“ välja astuda kõige vastu, mis ähvardab Eesti riigi iseisvust.

Vabsfashistide vahekorra meie juba rääkisime. See punkt näitab veel kord, kui ränka peavalu see fashistidele teeb, et nende sidemeid parunitega paljastatakse. Nad püüavad neid sidemeid eitada. Kuid see on asjata — need sidemed on teada. Neist on juba palju kirjutatud ja räägitud (rahasaamine saksa fashistidelt, trükimasinat saamine Saksamaalt, juhtnõõride saamine Hitlerilt ja ta agentidelt, läbirääkimised parunitega ja teiste Hitleri esindajatega jne; jne). See on hulkade silmis oma tõeliku näo varjamine, oma jälgede segamine. See on hulkade petmine¹.

Punkt 24. kurjustab nende „erakondlikude ajalehtede“ peale, kes laimu levitavad vabsfashistide kohta. Nõutakse niisuguste lehtede boikotti.

Siin mõeldakse jällegi eestkätt seda, mis vabsfashistide kohta nende sidemetest parunitega ja saksa fashistidega räägitakse. „Vaba Maa“ pandi vabsfashistide poolt seesuguse boikoti alla, mille ametivõimud aga seadusevastaseks tunnistasid.

Punkt 25. räägib sellest, et vabsfashistid oma kandidaatidega „omavalitsuse, riigivanema ja riigikogu valimistest“ osa saavad võtma.

Punkt 26. räägib, et tarvis on üleskutse avaldada kõigile neile, kes põhiseaduse muutmisel fashistide poolt hääletasid, ja neid üles kutsuda ka edaspidi vabsfashistide toetama.

Niisugune on fashistide programmi sisu.

„Vabadussõjalased“ on fashistid

„Vabadussõjalaste“ programm on suurokodanluse programm. See on monopolistliku suurkapitali, finansoligarhia, fashistliku partei programm.

Kuid „vabadussõjalased“ püüavad seda tagasi ajada, et nad fashistid on. Nad ajavad karvad turri, kui neile öeldakse, et nad oma põhiideed Hitlerilt ja Mussoliniilt on omandanud. Kuid see tagasijamine ei aita. Faktid räägivad küllalt selget keelt, et „vabadussõjalased“ eesti fashistid on — igatahes mitte ainukesed! — samuti nagu pruunsärklased saksa fashistid või mustsärklased itaalia fashistid on. „Vabsid“ on siiski rohkem saksa kui itaalia tõugu fashistid.

Toome mõned asjaolud, faktid, mis vastuvaidlemata kinnitavad, et „vabadussõjalased“ fashistid on

Saksa fashism (hitlerism) jutlustab äärmist marurahvuslust.

Sedasama teeb ka eesti „vabadussõjalus“.

Saksa fashism jutlustab juudivaenu.

Sedasama teeb ka eesti vabsfashism, kuigi varjatult.

Saksa fashism ülistab usku.

Sedasama näeme ka „vabsidel“.

Saksa fashism kuulutab võitluse marksisimi vastu oma üheks peaülesandeks.

„Vabadussõjaluse“ nurgakivi on samuti „marksismi hävitada“ tahtmine.

Saksa fashism jutlustab „tööliskonna“ ühisesse rahvuslikku rindesse lülitamise vajadust.

Sedasama räägib ka eesti „vabadussõjalus“.

Saksa fashism räägib, et töölised peavad ettevõtte, kätise, hea käekäigu eest vastutama.

Sedasama räägivad ka „vabsid“.

Saksa fashism loob töösunduse laagrid.

Sedasama jutlustab varjatult ka eesti „vabadussõjalus“.

Saksa fashism jutlustab suurejoonelise siseasundamise vajadust.

Sedasama kuuleme ka „vabsidelt“.

Saksa fashism tarvitab oma kihutustöö kõige ülbemat demagoogiat, pettust, valet.

Sedasama teeb ka „vabadussõjalus“ (kuigi peab ütleva, et nende programm väliselt avameelsem suurokodanluse programm on kui saksa fashistidel).

Saksa fashism lubab tööliste sotsiaalkindlustust igasuguste hädade vastu.

Sedasama teevad ka „vabsid“.

Saksa fashism räägib, et ta maa põlluharijale „pärandatavaks omanduseks“ kindlustab.

„Vabsid“ lubavad maa põlluharijale „põliseks omanduseks“.

¹ Vaheajal, peale selle artikli kirjutamist, on teised kodanlusekihid, kes töörahvakurnamise eesõigust vabside ainuõiguseks ei tahtnud anda, suure kõmuga vabside „paljastamisele“ asunud, kuigi selle alasti hitlerluse juures midagi „paljastada“ ei olnud. Seda manöövrit oli aga Päts-Laidoneri fashistidekambal vaja kui abinõu, et Sirk-Larka fashistidekampa jalust maha lüüa ja endile Eestimaa fashiseerimises esikohta kindlustada. — Toim.

Saksa fashism räägib elujõulise kesktaluniku loomise vajadusest.

„Vabsid“ räägivad „jõuka põlluharija“ loomise vajadusest.

Saksa fashism räägib kutsealaliste organisatsioonide esinduskogude loomisest. Sedasama näeme ka „vabsidel“.

Saksa fashism tarvitab kõige hirmsamat terrori tööliste kallal.

Sedasama ähvardab teha ka „vabadussõjalus“ (igasugused ähvardused „kindla ja kareda käe“ tarvitamise kohta, terror põhiseaduse rahvahäletuse ajal jne).

Saksa fashism on parlamentarismi vastu.

„Vabsid“ on seda samuti („Maha erakonnad!“).

Saksa fashism on Nõukogude Liidu verivaenlane.

„Vabadussõjalus“ on samuti Nõukogude Liidu verivaenlane.

Saksa fashism toonitab ka „aktiivse sõjapoliitika“ vajadust.

Sedasama räägivad ka „vabsid.“

Saksa fashistid räägivad „protsendiorjusest“ („Zinsknechtshaft“) ja selle hävitamisest.

Ka „vabsid“ räägivad „protsendiorjusest“ ja selle kaotamisest.

Saksa fashism räägib, et väike-, kes- ja suuretevõtted koos kõige paremaid majanduslikke tulemusi annavad.

Sedasama räägivad ka „vabsid“.

Saksa fashism räägib „autarkias“.

„Vabadussõjalus“ räägib „terviklikust rahvuslikust majandusest“, mis väga lähedal on autarkiale.

Saksa fashism teeb sõnu väliskapitali vastu.

Sedasama teeb ka „vabadussõjalus“.

Saksa fashism räägib kõikide „mitteausalt“ (nichtehrliches) saadud kasude ära võtmisest.

Sedasama räägivad ka „vabadussõjalased“ („ebaseaduslikult rikastunud“).

Saksa fashism tunnustab eraomanduse ja eraalgatuse pühadust ning puutumatusi.

Sedasama teeb ka eesti „vabadussõjalus“.

Aitab juba¹. Jatkub neistki võrdlustest (aga neid võiks veel palju rohkem tuua!) kinnitamiseks, et eesti „vabadussõjalased“ on luu fashismi luust ja liha tema lihast. „Vabadussõjalust“ ei saa muidugi pidada saksa või itaalia fashismi täielikuks kooptiaks. Tal on ka omapäraseid jooni, mis tingitud Eesti konkreetsest olukorrast. „Va-

badussõjalus“ on eesti fashismi hitlerlik eriliik.

Tema programm on *monopolistliku kapitalismi programm*. See paistab seal igalt realt silma. Kohati on see väljendatud selgemalt, kohati varjatult, nagu nägime. Monopolistlik kapitalism püüab oma kiskjana nagu vabside programmis varjata. Ja ta teeb siis demagoogiat, räägib palju sõnu „läbi lilled“ jne. Ning pole sugugi juhuslik, et see eesti fashismi eriliik oma programmis esikohale asetab punktid, mis puutuvad talurahvast ja töölisi. Fashism püüab omale hulgalist alust luua talurahva hulkades ja tööliste seas, püüab neid pettusega oma mõrda saada, ja sellepärast lubabki ta neile kõiksugu asju. Mida ta lubab, seda me juba nägime. Kuid vabsism läheb oma programmis surmavaikusega mõõda mõnestki valusast küsimusest. Nii näiteks pole seal midagi öeldud töörahvahulkade ranga maksukoorma kohta, mis hulkadel hinge kinni nõõrib. Pole midagi välisvõlgadest, mille tasumine Eesti kuristikku viib. Pole pea ainustki sõna rahandusepoliitikast. Kuid veel mõne aja eest jutlustasid vabsid nn. „kontrollitavat inflatsiooni“, see on rahakursi allalöömist ja sel teel töörahvahulkade hirmsat paljaksnõõrimist. See tähendab, et vabsism jätab omale siin täieliku tegevusevabaduse kõrgendada riigi-, omavalitsuse-, rendi- ja muud maksetöölistel, kehvadel talupoegadel ja teistel töörahvakihtidel; et ta nähtavasti kavatseb, kui muud abinõud ei aita, läbi viia inflatsiooni, nagu sellest varem „Võitlus“ kaudselt rääkis.

Mida toob see eesti fashismi eriliik eesti töölistele, kehvadele talupoegadele, keskmikkudele, kaluritele, käsitöölistele, alamatele riigiametnikkudele, kantseliteenijatele ja teistele töörahvakihtidele? Ta toob *kõige jõhkrama poliitilise tagurluse*, terrori, tagakiusamise, igasuguse vaba mõtte hävitamise. Ta toob *keskaegse tagurluse kultuurivallas*. Ta toob *kõige hirmsama kurnamise*, mitme naha koorimise töörahva seljast. Ta toob *sõja ja interventsiooni*.

Mida *töörahvale* selle eesti fashismi eriliigi, „vabadussõjaluse“, võimuletulek toob, seda võime kõige kujukamalt näha *Saksamaalt*, Hitleri fashistliku terroridiktatuuri tegevusest.

Hitler lubas kõigile tööd ja leiba, paljade kõrgendamist, sotsiaalkindlustust jne. Ta on selle aasta kestel aga, mis ta valitseb, läbi viinud uusi palkade alandamisi, tööpuudus pole tegelikult vähenenud, igasugused lubadused ilusatest asjadest on jäänud ainult lubadusteks. Ja teisiti see ju minna ei võinudki, sest hitlerism on

¹ Liseme siiski veel ühe momendi vabside verisugulusest hitlerlastega juurde: omal ajal tehti eesti kodanlikes ajakirjanduses selgeks, et eesti naisvabside platvormi 26-st punktist tervelt 25 — saksa naisvabside platvormist oli „laenatud“. — *Toim.*

faschism. Ja teisiti see ei lähe ka Eestis, sest „vabadussõjalus“ on faschism.

Hitler rääkis vahussuul saksa kultuuri õitsengust jne. Nüüd aga valitseb Saksa-maal keskaegne must tagurlus. Põletatakse kõikide paremate, suuremate teadusemeeste, kirjanikkude ja kunstnikkude töid. Hitleri hoovikirjanikkudeks on soparomaanide sepad. Suured teadlased, kunstnikud vallandatakse töölt ja saadetakse maalt välja või pannakse vangilaagritesse. Nende asemele pannakse piiratud mõistusega faschistid, kes kaprali usinusega röögivad „Heil Hitler!“ Seesama saatust ootab ka Eestit „vabside“ võimulepääsemisega.

Saksa faschismi võimulepääs ajas sõjahädaohu Euroopas võrratult teravamaks. Faschismi võimuletulek Eestis tähendaks otsekohe sõjahädaohu määratusuurt teravnemist Baltimail, Nõukogude Liidu vastase interventsiiooni hädaohu määratusuurt teravnemist.

Saksa faschism on türmid ja koonduslaagrid revolutsioonilikke töölisi täis toppinud. Ta on tuhanded tööliised maha tapnud. Ta on likvideerinud kõik klassilised legaalsed töölisorganisatsioonid, röövinud nende varandused, sulgenud nende lehed jne, jne.

Sedasama saab faschism tegema ka Eestis, kui ta võimule pääseb.

Veel vihasemale, veel otsustavamale võitlusele faschismi vastu!¹

Faschistliku diktatuuri maksmapanek ei ole Eestis (ega ka mujal) paratamatu. Tema võimuletulekut võib proletariaat takistada oma *hulgalise võitlusega*, oma sõjaka *ühise väerinna* loomisega faschismi pealetungi vastu.

Eesti sotsfaschistid ja ainult nemad kannavad vastutust selle eest, kui Eestis avalik faschistlik diktatuur maksma pannaakse. Sest sotsfaschistid on need, kes kogu aeg on lõhkunud eesti proletariaadi ühist väerinda. Nemad on kogu aeg tasan-danud teed faschistlikule diktatuurile oma äraandliku poliitika, eriti oma kurikuulsa „vähema pahe“ teooriaga. Sotsfaschistid on juba Eesti uuele, faschistlikule põhiseadusele truudust vandunud. EKP tegi sotsidele kaks korda *ettepaneku ühise väerinna loomiseks faschismi vastu.* Need mõlemad ettepanekud *lüksasid* sotsid tagasi kõige äraandlikumal kombel. Nad on kogu oma tegevusega näidanud, et nad aktiivselt kaasa on aidanud ja aitavad Eesti fa-

schiseerimisele, hoolimata nende sõnamu-linast „vabsismi“ vastu. Eriti hädaohtlikud on n. n. „pahempoolsed“ sotsid („vasem-sotsialistid“), sest nad on iseäranis kanged käreaid sõnu tegema, tegelikult aga proletariaati passiivseks jättes, teda *tegelikust* võitlusest faschismi vastu tagasi hoides. Ainult üle sotsiaalfaschismi laiba läheb eesti proletariaadi faschismivastase võit-luse võidutee. *Ilma sotsialismi ja eriti ta „pahempoolse“ tiiva mõju purustami-seta tööliklassi hulgas ei saa olla proleta-riaadi enamuse võitmist EKP lipu alla, ei saa olla proletariaadi ja kogu tööraha tõe-liku revolutsiooniliku ühise väerinna loo-mist, ei saa olla kodanlise Eesti hävitamist.*

Kommunistide ja kõikide revolutsioonilikkude tööliste ülesanne seisab selles, et *paljastada sotsfaschistide sõnu ning tegu-sid, et paljastada eesti vabsfaschismi prog-rammi ja üldse faschismi tõelikkude sisu kõige laialisematele tööraha hulkadele.* Kommunistide ja kõikide revolutsioonilikkude tööliste ülesanne seisab selles, et *organiseerida töölishulki ja kehtalurah-vast hulgalisele võitlusele faschismi vastu, kriisist revolutsiooniliku väljapääsu teos-tamiseks, lähtudes nende tööraha hulkade igapäevastest valusatest küsimustest, mu-redest ja hädadest.* Ainult proletaarne revolutsioon, ainult nõukogudevõim vabas-tab Eesti tööliklassi ja kogu tööraha kur-namisest, annab talle vabaduse ja teeb ta peremeheks oma saatuse üle.

Mida annab nõukogudevõim Eesti tööraha?

„Ainukene programm, mis suudab töö-rahvahulkasid päästa kriisist, näljast, töö-puudusest, terrorist ja kurnamisest, on kommunistliku partei programm. Ainult see programm suudab mobiliseerida hul-kasid võitlusele faschismi vastu.

Mispärast suudab tööliste ja talurahva valitsus kriisi lahendada? Sellepärast, et see on *uue süsteemi, uue korra valitsus.* Sellepärast, et see valitsus on uue süsteemi valitsus, mis on loodud kukutatud kapita-lismi asemele. Kriis on kapitalismi parata-mata sünnitus. Et kriisi kaotada, et uut, sotsialistlikku süsteemi luua, on vaja kapita-listlik kord kukutada. Ainult nõukogude-korra juures on võimalik plaanikindlust luua, kuna sotsialistlik majandusesüsteem vaba on võitlusest ja anarhiast. Uue majan-dusesüsteemi loomine annab tööliklassile võimaluse kriisi lahendada. Nõukogude Liidu eeskujul tõestab seda *täielikult.* Nõu-kogude Liidus pole mingit kriisi!

¹ Ja muidugi mitte ainult „vabsliku“ eriliselt, vaid *igasuguse* faschismi vastu, Päts-Laidoneri faschismi vastu mitte mingil kombel vähem kui vabsfaschismi vastu.

1. Samal põhjusel suudab töölisklass kaotada ka nälja, ja tööpuuduse, ja kurnamise. Ta hävitab selle kapitalistliku süsteemi, mis on ehitatud näljale, tööpuudusele ja kurnamisele, ning loob selle asemele uue, sotsialistliku süsteemi, kus pole kurnajaid ega kurnatavaid, sest kõik valmistamisabinõud on kogu ühiskonna omandus. Nõukogude Liidu eeskuju tõestab seda jällegi täielikult. Nõukogude Liidus pole tööpuudust. Nõukogude Liidus pole nälga; Nõukogude Liidus pole kurnamist.

2. Ainult tööliste ja talurahva valitsus suudab *tööraha reaktsioonist, valgest terrorist, faschistlike bandiitide vägivallast, kodanliste ja sotslike parteide korrupsioonist päästa*. Ta suudab seda sellepärast teha, et ta suudab selle kapitalistliku korra hävitada, mis ehitatud reaktsioonile, valgele terrorile, faschistlike vägivallale ja korrupsioonile. Sotsialistlikus korras, mis tugineb rahva määratule enamusele, on surve ja sundimine sihitud ainult selle kodanlise kildkonna vastu, kes rahvast väikese osakese moodustab ja kes kodanlikes korras rahva enamust orjastab ja kurnas.

3. Mispärast suudab tööliste ja talurahva valitsus kõik need küsimused lahendada? Sellepärast, et tööliste ja talurahva valitsus kõik *vabrikud, tehased, raudteed, suurettvõtted, mõisnikkude ja suurkapitalistide maad ja varandused konfiskeerib ning nad kogu rahva omanduseks teeb*. Ta kihutab laiail kõik kurnajad, kapitalistid ja priileivasööjad, kes iga aasta miljonid raha läbi löövad. Ettevõtetel, mida juhivad töölised ise, ei tarvitse

enam priiskajatele miljoneid kulusid maksta, vaid need miljonid võivad minna töölisklassi palkade tõstmiseks, ettevõtete laiendamiseks ja tööpuuduse likvideerimiseks.

4. Mõisnikkudelt ja suurmaomanikkudelt äravõetud maad *lähevad maa tööraha, kehvikute kasutada. Röövmaksud kaotatakse. Maarent hävitatakse*. Sellega paraneb kogu töötava talurahva seisukord. Kapitalistlikus korras ähvardab kehvikut ja keskmiku alaliselt oksjonihädaoht maksude ja rendi sissenõudmiseks. Nõukogude korras seda ei ole. Keskmiku ja kehviku kohad jäävad täiesti puutumata nende kätte tarvitada. Kehvikud ja keskmikud vabanevad külakurnaja hallparuni ja liiakasuvõtja ikkest.

5. *Töö vabaneb kapitali orjaahelaist. Töö muutub au- ja uhkuseasjaks*. Sellega saab iga töölise energia, tahtejõud, enesalgatus ja isetegevus määratu tõuke ja piiramatu tegevusevabaduse, mille tagajärjel võimalik on ennenägemata tehnilisi edusamme teostada ning kogu rahvamaajandus uuele, ennenägemata kõrgusele tõsta. Teadus ja tehnika rakendatakse täielikult rahva seisukorra parandamise teenistusse. Nõukogude Liidu eeskuju on selle kohta kõige paremaks tõestuseks.

Ja sellepärast suudab ainult revolutsiooniliku väljapääsu programm laiaili töörahva hulkasid otsustavale võitlusele mobiliseerida nälja ja faschismi vastu, sest see programm näitab hulkadele *ainukesel tõeliku, teaduslikult ja tegeliku elu poolt põhjendatud ja tõestatud tee kriisist, näljast, kurnamisest ja faschismist pääsemiseks!* („Kommunisti“ lendleht nr. 67 (7), 1933. a.) (Löpp.)

Faschismivastase võitluse kõvendamisele! ¹

Kaitseseisukord on jällegi maksuma pandud. Kodanlised ja sotsiaalfaschistlikud hääletorud ei väsi pasundamast, et see paratamatus olevat olnud, et see tarvilik olnud „demokraatia“ kaitseks, et „vabadussõjalaste“ liikumine olevat nüüd likvideeritud jne.

Kuid kas tähendab kaitseseisukorra maksmapanek, „vabadussõjalaste“ organisatsioonide sulgemine, mõnekümne „vabsi“ vahi alla võtmine ja „vabside“ häälkandja

ilmumise ärakeelamine faschistliku „vabadussõjalaste“ liikumise likvideerimist, kas tähendab see seda, et faschismihädaoht vähenenud on? Kogunisti mitte. Miks?

1. Sellepärast, et põhjused, mis võimaldasid „vabadussõjalaste“ mõju rahulolematutele väikekodanlastele hulkadele ja vähemteadlikkudele töölistele, edasi kestavad. Teiseks, „vabside“ organisatsioonide sulgemine viidi nii salakavalalt läbi, et see tõelikult „vabside“ tegevust vaid pealispinnal segab. Ametivõimud andsid „vabside“ staabile aegsasti teada, et nende organisatsioonid võidakse sulgeda. „Vabside“ juhid hoolitsesid muidugi aegsasti

¹ Eesti põranda all ilmunud lendleht. — Avaldame väikeste muudatustega, sest et esimesel päeval peale Päts-Laidoneri „riigipöret“ kõik seisukohad veel lõpulikult poimud välja selgunud. — Toim.

selle eest, et sulgemise korral nende tegevus ei katkeks. Nad andsid oma aktiivile juhtnõõrid selle kohta, kuidas tegevust organisatsioonide sulgemise korral jätkata. Juba mõni aeg tagasi kirjutas „Võitlus“, et iga „vabadussõjalaste“ organisatsiooni liige selleks valmis peab olema, et võimalikkude sulgemiste ja sideme katkemise korral iseseisvaks lahingüksuseks muutuda. Nad peitsid olemasolevad relvad, peitsid hiiglarahasummad, kompromiteerivad dokumendid, nimekirjad jne aegsasti ära, ja kui ametivõimud läbiotsimisi ja arreteerimisi toime panema läksid, siis ei leidnud nad midagi: ei kompromiteerivaid dokumente, ei suuri rahasummasid, ei nimekirju, ei relvi. Ei paljastatud „vabside“ erilist relvastatud organisatsioonigi. Ühe sõnaga, kõik toimus täpselt samuti kui Tõnissoni valitsuse päevil. Vahe seisab ainult selles, et Päts laskis organisatsioonide sulgemise kõrval ka häälekandja sulgeda, ning mõne „vabside“ juhi ülekuulamisele võtta. Suurematele „nina-dele“ aga soovitati mõneks ajaks kauge-male „suvitama“ minna, kuni õhk lahedamaks läheb.

Siit näeme, et Pätsi valitsus umbes samasuguse manöövriga maha sai kui Tõnissoni valitsus möödunud suvel. Pätsi valitsuse manöövri eesmärgiks on endale suurema autoriteedi loomise ja häälte võitmise eesmärgil hulkadele puru silma ajamine, nagu võitleks see valitsus tõelikult „vabadussõjalaste“ fashistliku liikumise vastu.

2. Fashistliku hädaohu vähenemisest ei saa sellepärast rääkida, et Pätsi valitsus ise otsustavalt fashistliku diktatuuri maksmapanemisele on asunud. Seda tõendab kogu Pätsi valitsuse tegevus kõige paremini. Võtke või selle valitsuse poolt väljatöötatud uus valimisseadus, kaitseisukorra maksmapanek jne, — kas need pole konkreetsed sammud fashistliku diktatuuri maksmapanemise sihil? — On.

„Vabadussõjalaste“ vahel ühelt ja Pätsi valitsuse ning tema selja taga seisvate erakondade vahel teiselt poolt on muidugi olemas teatud lahkiminekud, mis vahel õige teravatele kokkupõrgetele viivad. Need lahkiminekud keerlevad fashistliku diktatuuri teostajate, teostamismeetodite ning teatud välispoliitiliste küsimuste ümber. Kuid põhiküsimustes asuvad nad ühistel seisukohtadel. Nimelt on nad kõik oluliselt huvitatud kurnamiskorra alalhoidmisest, tööliklassi metsikust kurnamisest ja tema revolutsioonilikkude võitlusjõudude halastamatust hävitamisest, kui

ka N. Liidu vastase sõja ettevalmistamisest ja teostamisest. Järelikult on nad kõik oluliselt huvitatud fashistliku diktatuuri maksmapanemisest, sest ainult fashistliku diktatuuri abil loodavad nad oma eesmäärke saavutada. Lahkiminek seisab peamiselt vaid selles, nagu juba tähendatud, kes ja kuidas peab seda diktatuuri teostama.

„Vabadussõjalaste“ vastu võitlemise sildi all teostab Pätsi valitsus ise fashistliku diktatuuri maksmapanemist. Kaitseisukorra maksmapanemist põhjustas peasjalikult see asjaolu, et kodanlus, sotsiikkude juhtide jõuetust tundes, kardab, et tööliklass võib tõelikule revolutsioonilikkule võitlusele „vabadussõjalaste“ vastu asuda ning selle „vabside“ vastase võitluse võitluseks kogu kurnamiskorra vastu muuta, võitluseks tööliste ja talurahva valitsuse maksmapanemise eest. Et kaitseisukord just tööliklassi vastu on sihitud, seda tõendab see lihtne tõsiasi, et kui kaitseisukord „vabside“ tegevust lõpulikult ei halva, siis töölisorganisatsioonidelt võtab ta pea kõik avalikud võimalused fashismivastase võitluse pidamiseks.

Ainult tööliklassi nurjatud äraandjad — sotsiaalfashistlikud juhid — võivad jutlustada Pätsi valitsuse võitlusest fashismi vastu, ainult nemad võivad jutlustada fashistliku hädaohu vähenemisest, et seega tööliklassi revolutsioonilikkude valvelolekut vähendada, nõrgestada.

Tegelikult omab Eesti fashiseerimise protsess veel kiirema iseloomu, tegelikult on fashistliku diktatuuri maksmapanek juba käsil, vajadus fashismi vastu võidelda seega veel teravamaks, veel reaalsemaks, veel suuremaks muutunud. Ühest küljest ei jää „vabsid“ poolele teele peatuma. Kui varem paistis, et „vabsid“ püüavad nii ütelda seaduslikul teel võimu haarata, siis nüüd näib Pätsi-Laidoneri poliitika neid vägivaldsele teele ajavat. Ja „vabsid“ kasutavad selleks ära kõik neil olevad võimalused ja abinõud. Teisest küljest astub Pätsi valitsus ise järjesti uusi ja otsustavaid samme fashistliku diktatuuri lõpulikul kujul maksmapaneku sihis.

Kõik need faktid näitavad, et fashistliku diktatuuri teostamine on täies hoos, et Pätsi-Laidoneri kildkond „vabside“ asemel ise, „vabside“ fashistliku uue põhiseaduse alusel fashistliku diktatuuri maksmapanek. See kõik kõneleb sellest, et tõised võitlused ees seisavad, mis möödapääsematult kujunevad üldiseks kokkupõrkeks fashistliku kodanluse ja revolutsiooniliku tööliklassi vahel.

Millised on niisuguses olukorras tööliklassi tähtsamad revolutsioonilikud päevaküsimused?

Esimene ülesanne seisab selles, et jatkata kümnekordse energiaga võitlust „vabadussõjalaste“ vastu, sest „vabadussõjalaste“ liikumine pole mitte sellepärast tööliklassile hädaohtlik, et seal eesotsas igasugused Sirkude taolised „vüürerid“ seisavad, kes nüüd mõneks ajaks soolaputkasse olevat viidud, vaid sellepärast, et „vabsidel“ õnnestus jämeda demagoogia ja petlikkude lubaduste abil laiu rahulolematuid väikekodanlisi hulki ja ka vähemteadlikke töölisi oma mõju alla tõmmata. „Vabadussõjalaste“ liikumist võib selles sihis likvideeritaks pidada, kui on purustatud nende mõju hulkadele. Sellepärast on vaja kõige armutumalt, otsustavalt ja järjekindlalt paljastada „vabside“ demagoogiat, nende petlikke lubadusi. Vaja on ära näidata, et „vabside“ eesmärgiks on fashistliku diktatuuri maksmapanek, mis tähendab tööpuuduse, viletsuse ja nälja suurenemist, töörahva kurnamise suurenemist, mõisnikkude ja parunite tagasitulekut ning töölise ja talupoegade sõtta kihutamist Nõukogude Liidu vastu. Ei tule ka siis tagasi põrgata, kui kusagil vaja „vabsidele“ jõuga vastu hakata. Kuid neile vastuhakkamistele on vaja anda massiline iseloom.

Teiseks on vaja kõige otsustavamalt võidelda K. Pätsi valitsuse ja tema poolt astutavate fashistlike sammude vastu. Tarvis on ära näidata, et vaatamata „vabside“ ja Pätsi valitsuse vahel olevate lahkuminekute peale, asuvad nad põhiküsimustes ühistel seisukohtadel ja et Pätsi valitsus tegelikult „vabside“ vastu võitlemise sildi all ise fashistliku valitsuse maksmapanekut teostab. Tööliklass peab kõige energilisemale võitlusele asuma kaitseisekorra ärakaotamise, „vabside“ igasuguse tegutsemisvõimaluse äravõitmise ja töölisorganisatsioonide täieliku tegevusevabaduse andmise eest.

Kuna tööliklass fashismivastases võitluses ei või „demokraatia“ kaitsmisele asuda, nagu sotsid äraandlikult jutlustavad, siis on järgmiseks ülesandeks võitlus revolutsiooniliku kriisist väljapääsu eest. See tähendab seda, et vaja on kõige julgemalt ja järjekindlamalt hulkadele selgitada, et väljapääs kurnamisest, rõhumisest ja fashistlikust terrorist seisab ainult kurnamiskorra täielikus purustamises ja töölise ning talurahva valitsuse maksmapanemises. Ühtlasi on vaja selgitada, mida töölise ja talurahva valitsus töölisele ja talupoega-

dele konkreetselt annab, tuues konkreetsid näiteid N. Liidust.

Lõpuks on vaja energilisemalt kui kunagi varem organiseerida ja korraldada töötavate hulkade võitlust nende osaliste, majanduslike ja poliitiliste nõudmiste eest: elatismiinumile vastavate palkade eest linnas ja maal, töölise ja teenijate vallandamise vastu, kõigile töötutele toetuse andmise, üldise sotsiaalse kindlustuse maksmapanemise, mõisnikkudele tasu, sõja ja muude välisvõlgade maksmise ilmviibimata lõpetamise, poliitvangide vabastamise jne eest. Võitlus nende osaliste nõudmiste eest on selleks tõstekangiks, mille abil suudame kõige laiemaid töölise hulki võitlusele tõsta fashismi ja kogu kurnamiskorra vastu ning Nõukogude Eesti eest.

Need ülesanded suudab tööliklass ainult siis täita, kui ta ühises väerinnas, tööliklassi revolutsioonilikkude nõudmiste alusel ja kommunistliku partei juhtimisel, nende täitmisele asub. Sellepärast kutsume meie, kommunistid, eriti nüüd kõige tungivamalt sotsiaaldemokraatlikke ja reformistlikke töölisi ühise väerinna loomisele kommunistlike ja revolutsioonilikkude töölistega. Ärge kuulake oma juhte, kes meie poolt tehtud ühise väerinna loomise ettepaneku juba kaks korda on tagasi lükanud; kes ei tahtnud ühist võitlust alata „vabadussõjalaste“ organisatsioonide laialikihutamise, „vabadussõjalastelt“ relvade äravõtmise ja Hitleri agentide väljasaatmise eest. Ärge unustage Austria kibedaid õppetunde, kus sotsiaaldemokraatlikud juhid aitasid Dollfussil ja „heimwehrlastel“ ülestõusu maha suruda ja tuhandeid paremaid tööliklassi liikmeid mättasse lüüa.

Kommunistid ja revolutsioonilikud töölised!

Poliitiline õhkkond muutub Eestis iga päevaga ikka kuumemaks. Kuigi „vabside“ juhid soolaputkas on, jätkavad „vabadussõjalased“ sõjariistus väljaastumise ettevalmistamist. K. Pätsi valitsus astub järjesti uusi fashistlikke samme fashistliku diktatuuri maksmapanemiseks lõpulikul kujul. Sotsiaaldemokraatlikud juhid, alates Rei ja lõpetades „pahempoolse“ Andreeseniga, jätkavad tööliklassi huvide äraandmist, hoides hulki eemale tõelikust revolutsioonilikust võitlusest fashismi vastu. Töölise rahulolematu suureneb, kasvab nende aktiivsus ja suureneb võitlustahe. Kõige selle tagajärjel võivad aset leida igasugused ootamatused ja ettevalmistatud töölise hulkade väljaastumised, eriti aga siis, kui „vabadussõjalased“ peaksid katset tegema võimuhaaramiseks.

Kommunistlik partei ei kutsu ja ei saagi kutsuda praegusel silmapilgul sõjariistus väljaastumisele, sest puuduvad eeldused tema võidurikkaks lõpuks. Kuid kui ootamatud ja ettevalmistamatud väljaastumised siiski aset peaks leidma, siis ei saa ja ei tohi kommunistlik partei passiivseks pealtvaatajaks jääda; ta peab nende väljaastumiste etteotsa astuma ning neid üldisteks võitlusteks arendama, võitlusteks kogu kurnamiskorra vastu ja töölisklassi võimu maksmapanemise eest. Sellepärast peab iga kommunist ja revolutsioonilik tööline valmis olema ja kõik tarvilikud ettevalmistused selleks tegema, et võimalikkude

väljaastumiste korral auga suudaks täita tema peal lasuvaid revolutsioonilikke kohustusi.

Võitluse kõvendamisele „vabadussõjaste“ vastu!

Võitluse kõvendamisele K. Pätsi valituse ja tema poolt teostatava fashistliku diktatuuri vastu!

Ühise väerinna loomisele sotside mõju all olevate töölistega!

13. märtsil 1934.

**Eestimaa Kommunistliku Partei
Jaan Kreuksi nim. raleonikomitee.**

KOMINTERNI 15. AASTAPÄEVA PUHUL

O. Pjättniski

Viisteistkümme aastat

Kommunistlik Internatsionaal loodi pankrottijäänud II Internatsionaali varemetele. Mõnel maal hakkasid kommunistlikud parteid alles välja kujunema — nii Saksamaa kommunistlik partei („Spartakus“), Austria kommunistlik partei ja teised. Pahempoolsed radikaalsed parteid — Poola ja Leedu sotsiaaldemokraatlikud parteid ning Bulgaaria tesnjäkid — läksid tervelt Kominterni ja võtsid tema loomisest osa. Sotsiaaldemokraatlikud parteid ühinesid, töölisklasside ja oma liikmete pealerõhumisel, mõnel maal (Prantsusmaal, Tsheho-Slovakkias, Saksamaal — Iseseisev töölistepartei), oma kongresside enamuse otsuste järgi, III Internatsionaaliga, teistel maadel pidasid nad Kommunistliku Internatsionaaliga läbirääkimisi temaga ühinemise üle, et revolutsioonilikke olluseid tekkimisel olevate kommunistlike parteide poole üle minevast takistada.

I. Kommunistliku Internatsionaali põhimised saavutused

Kapitalismi osalise stabiliseerumise ajajärgu kestel kujunesid kommunistlikud parteid enamikul maadel maailmas (65 maal) lõpulikult välja, kindlunesid ning võtsid põhimiselt enamuse programmilised, taktilised ja organisatsioonilised põhimõtted omaks.

Kapitalismi osalise stabiliseerumise lõppemise ja tema lõppemise ajajärgul ning

lõpuks ajajärgul, mil maailm üsna lähedale jõuab revolutsioonide ja sõdade uuele voorule, ühendab Kommunistlik Internatsionaal kommunistlikud parteid, kes kapitalistlikudel maadel hulgalisteks partideks muutuvad, kes revolutsioonilikke kogemusi on kogunud ja kes teravate vastutolude olukorras hakkavad läbi viima poliitikat — klassi vastu.

Komintern, kes meie partei algatusel, *Lenini* juhatusel loodi ja kes viimased 10 aastat seltsimees *Stalini* juhatusel on töötanud, võib oma 15-aastase olemise kestel rea saavutusi ära märkida:

1. Esimest korda töölisliikumise ajaloos on loodud üleilmne ühendatud tsentraliseeritud partei ühtse juhatusega, marksistlik-leeninliku programmiga, taktikaga ja organisatsiooniga, mis toetub rahvuslikele sektiioonidele, kes Kominterni põhimõtteid ja taktilisi juhtnõure mitte ainult sõnades omaks ei tunnista, vaid ka peaaegu kõigil maadel maailmas, iga antud maa konkreetsetele tingimustele vastavalt püüavad ellu viia.

2. Kommunistliku Internatsionaali sektiioonid on praegusel ajal ühtsed ja rohkem kokkuliidetud, kui kunagi varem. Pidades võitlust kahel väerinnal — „pahempoolse“ sõnadetegemise ja parempoolse oportunisti vastu — on nad fraktsioonid ja rühmitused likvideerinud ja õppinud parteivastaseid olluseid juba nende idus maha suruma, paljastama ja kõrvaldama. Väga kujuka

näite saime selle kohta hiljuti Tsheho-Slovakkia kommunistlikust parteist. Tsheho-Slovakkia kompartei keskkomitee liige Gutman võeti keskhäälekandja — „Rude Pravo“ — toimetaja kohalt selle eesi maha, et ta ajalehes tähtsamates küsimustes oportunistlikku joont ajas. Keskkomitee otsuse vastu vaieldes püüdis Gutman fraktsiooni kokku klopsida ja saatis parteiorganisatsioonidele ning kommunistlike kudele fraktsioonidele platvormikujulise märgukirja, milles Tsheho-Slovakkia kommunistlikku parteid ja Kominterni trotskistlikult laimas. Gutmani märgukiri arutati parteiorganisatsioonides läbi ja mõisteti üksmeelselt hukka, Gutman ise aga, kes end juhi arvas olevat, kihutati partei ridadest viibimata minema, kusjuures mitte ükski parteiliige renegaadile järele ei läinud.

3. Selle ägeda võitluse peale vaatamata, mida kodanlus, sotsiaaldemokraatlikud parteid ja ametiühingute bürokraadid kommunistide vastu peavad (Kommunistliku Internatsionaali 40 sektsiooni on põranda alla aetud, 8 tegutsevad poollegaalselt ja ainult 16 on enam või vähem legaalsed, arvamata siia ÜK(e)P ja osa Hiina kommunistlikku parteid Hiina nõukogude raionides), kasvab Kommunistliku Internatsionaali sektsioonide mõju tööliste kõigil maadel. Ikka laialisemad revolutsioonilike tööliste kihid veenduvad selles, et ainult kommunistlikud parteid töörahva igapäevaseid huvisid kaitsevad, et ainult need suutelised on proletariaati tema ajalooliste ülesannete lahendamiseks: kodanluse kukutamiseks ja sotsialismi kättevõtmiseks — võitlusesse viima.

4. Imperialistliku sõja küsimuses valitseb Kommunistliku Internatsionaali sektsioonides täielik selgus ja üksmeel kõige tähtsamas ja põhimises asjas, nimelt teadmises, et kõigepealt vaja on võitlust pidada oma „koduse“ imperialismi vastu. Aga imperialistliku sõja küsimus just ongi see, mis II Internatsionaali lagunemise 1914. aastal esile kutsus ja seda ka tänapäev teeb, sest sotsiaaldemokraatlikud parteid hakkavad juba avalikult endid vastavalt omamaa imperialistide huvidele gruppidesse koondama. Maadel, kus sõda juba käimas (Jaapan, Hiina, Boliivia, Paraguay, Kolumbia ja Peruu), võtsid kommunistlikud parteid imperialistliku sõja vastu võitlemise küsimuses õige leeninliku seisukoha, ja kõige tugevamad neist — Hiina ning Jaapani komparteid — ajavad seda õiget poliitikat aktiivselt ja ennastsalgavalt.

5. Kommunistliku Internatsionaali sektsioonid hakkasid, erinedes sõjaeelse aja-

järgu sotsiaaldemokraatlikkudest parteidest, talurahva seas töötama, ja mitte ainult asumaadel ning poolasumaadel (Hiinas), vaid ka Euroopa ning Ameerika suurtes kapitalistlikes riikides. See töö pole kaugeltki veel täiel ulatusel käimas, kuid esimesed sammud on sel alal juba astunud (Bulgarias, Poolas, Hispaanias, Am. Ühendriikides, Prantsusmaal ja mujal).

6. II Internatsionaalist erinevalt on Kominterni sektsioonid peale kapitalistlike kude ja sõltuvate maade ka veel peaaegu kõigil asumaadel organiseeritud, ja need sektsioonid ajavad, vastupidiselt II Internatsionaali parteidele, rahvuse- ning asumaaküsimustes marksistlik-leeninlikku poliitikat, mitte kodanlikku poliitikat.

7. Kommunistlikud parteid teevad süstemaatlikku tööd NSV Liidu ehitatava sotsialismi võitluse populariseerimise alal, kuigi ütleva peab, et seegi töö, selle tagajärjel, et kommunistide ja hulkade vahel mitte küllalt laialdast sidet ei ole, kaugeltki kõikidesse nendesse rahvakihtidesse ei tungi, keda oleks võinud Nõukogude Liidu aktiivsele toetamisele võita. Samuti ei oska kommunistid kaugeltki mitte alati sotsiaaldemokraatia ja kontrevolutsiooniliku trotskismi valet ja provokatsiooni tagasi lüüa, trotskism aga on, nagu teada, peamine nõukogudevastase laimu hankija.

8. Kommunistliku Internatsionaali sektsioonid teevad kõigil maadel terves maailmas hulgalist hoogtööd imperialistlike sõdade ja nõukogudele kallaletungi ettevalmistamise vastu, Jaapani röövtöö vastu Hiinas, selle vastu, et imperialistid Kuomindangi kallaletungist Nõukogude Hiinale osa võtavad, fashismi vastu Saksamaal ja teistel maadel.

9. Paljud kommunistlikud parteid teevad, vastandina II Internatsionaali parteidele, poliitharidustööd sõjaväes ja mereväes.

10. Kominterni sektsioonid pole oma olemise aja kestel mitte ainult iseseisvalt streike ning meeleväljusi juhtinud, vaid paljudki neist organiseerisid barrikaadivõitlusi ja võtsid neist osa.

11. Lõpuks on juba, ehkki veel mitte kõigis sektsioonides, ühteviisi karastatud ja arvuliselt tugevad kaadrid loodud, kes mitte ainult ei taha, vaid ka võivad kommunistlikku tööd teha, kõigi raskuste ja valju terrori, tapmiste ja piinamiste peale vaatamata.

II. Kommunistliku Internatsionaali sektsioonide puudused ja ülesanded

Seltsimees *Stalin* pidas tarvilikuks oma aruandes ÜK(e)P XVII kongressil alla kriip-

sutada, et „revolutsiooni võit mitte kunagi iseenesest ei tule. Teda on vaja ette valmistada ja kätte võita. Aga teda ette valmistada ja ta kätte võita võib ainult tugev proletaarne revolutsioonilik partei“. Kas Kommunistlikus Internatsionaalis on juba palju niisuguseid tugevaid proletarseid parteisid? Ei, neid ei ole palju!

Kas võib öelda, et Kommunistliku Internatsionaali sektsioonide jõu kasv, mis tingimata olemas on, vastab töölis- ja talurahvahulkade revolutsiooniliku meeleolu tõusule? Kahjuks ei või ka selle küsimuse peale veel jaatavat vastust anda.

Juba ÜK(e)P XVI kongress kriipsutas oma resolutsioonis aruande kohta, mille ÜK(e)P delegatsioon Kominterni täidesaatekomiteest tegi, seda alla, et vaja on sellest võitu saada, et Kominterni sektsioonide organisatsiooniline töö maha ei jääks nende kasvavast ideelis-poliitilisest mõjust. See ülesanne pole kaugelki veel mitte täidetud, kuna ta ometi praegu veel suurema tähtsuse omandab.

Sõja lahtipuhkemisel ajab kodanlus siia maani veel legaalseteks ja poollegaalseteks jäänud sektsioonid pöranda alla. Sellepärast omandab kommunistlikkude parteide pörandaalustes tingimustes töötamise küsimus määratusuure tähtsuse. Kodanlus seab omale, kommunistlikke parteisid pöranda alla ajades, eesmärgiks proletariaadi eelväge puruks lüüa, teda klassist lahutada. Meie võime ilma liialdamiseta öelda, et mitte ühelgi maal kodanlusel korda ei ole läinud Kominterni sektsiooni puruks lüüa, et mitte mingisugused kodanluse terroristlikud meetodid küllalt mõjuvad ei olnud, et kommunistide tööd likvideerida. Kuid sellest on veel vähe. Hulgalises töös, nagu seda tegelikult tehakse, on isegi suuremas osas legaalsetes sektsioonides rida nõrkusi ja puudusi. Veel rohkem on neid pörandaalustes sektsioonides. Igasuguste tingimuste juures tuleb püüda hulkadega sideme pidamist laiendada ja kindlustada. Hulgalise enamliku töö laiendamise, tema sisu paremustamine, tema paindumate vormide tarvitamine, partei ja hulkade vahelise sideme kindlustamine ning süvendamine ja kõigepealt tehaste ning kaevandustega sidemete kindlustamine ning süvendamine ei seisa veel isegi legaalsete ja poollegaalsete sektsioonide tähelepanu keskpunktis.

Kui terror ja tagakiusamine kommunistlikkude parteide hulgalist tööd raskendavad, siis kergendavad nad samal ajal, hulkade kasvava kurnamise ja vaesenemise tingimustes, selle töö laiendamist, hul-

kades „demokraatlikke“ pettekujutlusi purustades ja neid hulkasid revolutsioonilikule agitatsioonile ning propagandale vastuvõtlikumateks tehes. Asi seisab ainult selles, et õppida seda kommunistlikku agitatsiooni ja propagandat hulkadesse viima ja osata nii legaalsetes kui ka illegaalsetes tingimustes neid saavutatud ideelis-poliitilisi tagajärgi organisatsiooniliselt kinnitada.

Kommunistliku Internatsionaali sektsioonide hulgalise enamliku töö puuduliku läbiviimise peapõhjus seisab, Kominterni ja sektsioonide eneste resolutsioonide hulga peale vaatamata, nii sotsiaaldemokraatlikkudes jäänustes kui ka sektantlikkudes seadetes, mis sektsioonide rõhuva enamuse praktikast veel siiaajani ei ole välja juuritud. Kui need jäänused meie tööd aga juba varemaltki takistasid, siis võib neil sõja ja temale ettevalmistamise olukorras hukutav tulemus olla. Sellepärast pööras Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee XIII pleenum hulgalise töö paremustamisele eriti tähelepanu.

1. Kommunistlikud parteid ei pea küllaldaselt süstemaatlikku ideoloogilist võitlust sotsiaaldemokraatia ja teiste vastaste vastu nende poolt kokkukutsutud tööliste, teenijate ja samuti ka talupoegade koosolekutel. Võitluses sotsiaaldemokraatia vastu tehakse kahesuguseid vigu: esiteks püüavad kommunistid ideoloogilise võitluse asemel tihti lihtsa sõimamisega valmis saada, töölisi — sotsiaaldemokraatlikkude organisatsioonide ja reformistlikkude ametiühingute liikmeid — fashistideks või väikesteks Zörgiebeliteks nimetades. Niisuguseid juhtumeid on olnud Saksamaal ja mitmel teiselgi maal. Teiseks, mitte vähe ei ole kommuniste, kes sotsiaaldemokraatlikkudele parteidele kui tõelikkudele töölisparteidele vaatavad, ja kui nendega ideoloogilist võitlust peavadki, siis ainult sotsiaaldemokraatlikkude juhtide vastu. Seda võis tähele panna Tsheho-Slovakkias, Prantsusmaal ja Schweitsi mõnedes parteiorganisatsioonides.

Selle juures lastakse silmist, et sotsiaaldemokraatia ühtaegu oma kiirendatud fashiseerumisega demagoogiat suurendab, kohastudes hulkade radikaliseerumisele, sulgi viisil „proletariaadi diktatuuri“, „töölise võimu“ jne loosungitega mängides, et oma juurest äraminevaid hulki kinni hoida.

Nii räägitakse Saksa sotsiaaldemokraatia keskkomitee platvormis, mis avaldati „Uues Vorwärts“ 28. jaanuaril 1934. a., et „rahvus-sotsialistliku vaenlase kukutamine revolutsioonilikkude hulkade poolt viib kõva revolutsiooniliku valitsuse loomisele“, kes

viibimata peab abinõusid tarvitusele võtma, et võidetud vaenlast täielikult jõuetuks teha. Nende abinõude hulka kuulub nii rasketöödustuse, suurte mõisate jne tasuta konfiskeerimine, kui ka vana poliitilise aparraadi purustamine.

Poola sotsialistliku partei kongress, mis 1934. aasta veebruaris ära peeti, seab vastu võetud resolutsioonis tööliste ja talurahva valitsuse loosungi üles, millel „ülemineku ajajärgul diktatuuri iseloom saab olema, mis vajalik on selleks, et igasuguseid kontrrevolutsiooni katseid mitte lubada“. Samases resolutsioonis on öeldud, et „see valitsus võib tekkida ainult *tööliste ja talurahva hulgalise võitluse* tagajärjel ja selle järel, kui hulgad on lahti saanud sellest pettekujutlusest, nagu *võiks kapitalistliku korra raamides mingisugune jõud*, ilma varakate klasside riigivõimu lõpuliku kukutamise ja purustamisega *nende saatust parandada*“. (Resolutsioonis alla kriipsutatud — O. P.)

2. Kommunistid ei paljasta mitte küllaldaselt töörahva ees faschiste, kui finanskapitali kõige reaktsoonilikkumaid, kõige marurahvuslikumaid ja kõige imperialistlikumaid rühmi. Faschistlik poliitika annab selleks iga päev uut materjali, et suusõnalikus ja kirjalikus agitatsioonis kõigi maade töörahvale näitlikult selgeks teha, et faschistlik diktatuur töölistele, talurahvale ja väikekodanluse alamatele kihtidele kõige raskemaid majandusliku ja poliitilise orjuse vorme toob. Üles kutsudes faschistide terroristlikkudele jõukudele vastulööki andma, ei pea kommunistid mitte küllaldast võitlust faschistliku ideoloogia — marurahvusluse ja tõuliku (rassilise) viha vastu, temale proletaarset internationalismi vastu seades.

3. Kommunistlikud parteid ei tee peaaegu sugugi visa süstemaatlikku tööd reformistlikkudes ja faschistlikkudes hulgalistes ametiühingutes mitte üksi neil maadel, kus legaalsed ja illegaalsed punased ametiühingud olemas on (Tsheho-Slovakkias, Prantsusmaal, Ameerikas, Hiinas, Jaapanis), vaid ka seal, kus neid pole. Kui aga vastase hulgalistes organisatsioonides küllalt süstemaatlikku tööd ei tehta, siis pole peaaegu ka kommunistlike fraktsioonide, kes võiks partei mõju neis organisatsioonides kinnitada ja paremaid olluseid partei jaoks võita. 1920. aastal, suurte revolutsioonilikkude võitluste ajal, pühenud Lenin, nähes et mõnede Lääne-Euroopa „pahempoolsete“ kommunistide väljaastumistes hädaohtlik hoolimatus vastase hulgalistes organisatsioonides revolutsiooni-

liku töö tegemise vastu hakkas nähtavale tulema, sellele küsimusele oma raamatu keses „Pahempooluse“ lastehaigus kommunismis“ erilise peatüki: „Kas revolutsionääridel tuleb reaktsoonilikkudes ametiühingutes töötada“. Lenin kirjutas: „Reaktsoonilikkudes ametiühingutes mitte töötada, — see tähendab mitte küllalt arenenud või mahajäänud töölishulga reaktsoonilikkude juhtide, kodanluse agentide, töölisaristokraatide või „kodanlasteks muutunud tööliste“ mõju alla jätta.“

Tõsi küll, viimasel ajal on kommunistid mõnes kohas reformistlikkudes ametiühingutes juba töötama hakanud, nad ei kutsu enam ametiühingutest välja astuma ja seal töötamisest ära ütleva. Nad võtavad isegi otsusi vastu, mis töötegemisest reformistlikkudes ametiühingutes kõnelevad, kuid oma enese otsuste ja Kominterni otsuste peale vaatamata, ei tee nad mitmesugustel ettekäanel seda tööd tõelikult mitte. Ja tagajärjed olid niisugused, nagu Lenin 1920. aastal ette nägi. Selle peale vaatamata, et reformistlikud ametiühingud tööliste elutase alandamisest, hulgalistest vallandamisest jne osa võtsid, läks ametiühingute bürokraatidel paljudel juhtumitel korda ametiühinguid kodanlusevastases võitluses tagasi hoida, ühelt poolt seepärast, et nad väikest tööd tegid, ametiühingute liikmetele haiguse, invaliiduse ja tööpuuduse ajal abi andsid, oma ametiühingute liikmeid vallandamiste puhul organiseerimata ja revolutsioonilikkude tööliste vallandamise arvel kaitsesid ja, teiselt poolt, seepärast, et kommunistid neis ametiühingutes ei töötnud ega nende manöövreid paljastada ei võinud.

Millega on seletatav see tõsiasi, et kommunistid kuni seniajani ametiühingutes nii tööd ei tee, küidas vaja teha, Kominterni ja Profinterni juhataste, konkreetsete juhtnõrde ja korduva avaliku arvustuse peale vaatamata?

Tähendan mõne seesuguse põhjuse peale.

a) Pärast sõda loodud kommunistlikkude parteidesse läksid kõik need revolutsioonilikkud ollused, kes sotsiaaldemokraatlikkudest parteidest ja reformistlikkudest ametiühingutest nende äraandmise pärast lahkusid. Sellepärast vaatavad nad kommunistlikkude parteide loomise algusest peale eitavalt reformistlikkudes ametiühingutes töötamisele.

b) Sotsiaaldemokraatlikkude parteide lõhenemise juures jäi see osa aktiviste, kellel ametiühingulise töö kogemusi oli, sotsiaaldemokraatlikkudes parteidesse.

c) Neil maadel, kus punased ametiühingud on, piirdusid kõik kommunistid ainult

punastes ametiühingutes töötamisega. Neil maadel aga, kus punaseid ametiühinguid ei ole, kuid kus ametiühingute vastasrind loodi, ehtasid need oma paralleel-aparaadi, mis õige oli, kuid sellejuures ei teinud nad reformistlikkudes ametiühingutes tööd. Vaadake sellepärast ei osanud ametiühingute vastasrind, streike organiseerides ja neid iseseisvalt juhtides, reformistlikkude ametiühinguteliikmete hulki sellesse streigivõitlusesse tõmmata ja, järelikult, ka mitte oma seisukohti reformistlikkudes ametiühingutes kindlustada.

d) Selle nõrga töö tagajärjel ametiühingutes ei suutnud kommunistid ametiühingutest kommunistide ja revolutsioonilikkude tööliste väljahelmitamisele väärikat vastulööki anda, mis omakorda kommunistide seisukohti ametiühingutes veel enam nõrgendas.

Üks otsustavaid põhjusi selleks, et kommunistid Prantsusmaal ja Poolas, Inglismaal ja Am. Ühendriikides, samuti ka teistel maadel, streikidest aktiivselt osavõtmise ja tihti isegi streigivõitluse juhtimise peale vaatamata, oma mõju mitte küllaldaselt ei laiendanud, ega — ja see on peasi — mitte kindlustanud, — seisab selles, et nad reformistlikkudes ametiühingutes ja teistes hulgalistes töölisteorganisatsioonides ei töötanud.

Kommunistid ei suuda oma mõju ametiühingutes kinnitada, kui nad neis organisatsioonides iga valitava ametikoha pärast võitlust ei pea. „Seda võitlust tuleb pidada halastamatult ja tingimata niikaua, kuni, nagu meil sündis, kõik oportunisti ning sotsiaal-marurahvusluse parandamata juhid täielikult häbiposti on tõmmatud ja ametiühingutest minema kihutatud“ (Lenin, „Pahempoolsuse“ lastehaigus kommunismis“).

4. Kui kommunistid ei tööta reformistlikkudes ametiühingutes, siis veel vähem töötavad nad fashistlikkudes ja ettevõtjate poolt organiseeritud ametiühingutes. Muidugi, töötamine fashistlikkudes ametiühingutes on veel palju raskem kui töötamine reformistlikkudes ametiühingutes, ja kommunistidelt ei nõua see mitte ainult eneseohverdämist, vaid ka painduvust ja erilist oskust; nõudmisi niivõisi vormuleerida, et liikmete hulki nende ümber koondada jne, et oma ülesandeid edukalt täita.

Kommunistid ei või, igati fashistlikkude ametiühingute loomise vastu võideldes, ka nendes ühingutes töötamisest ära ütelda, kus nad juba hulgalise iseloomu on võtnud. Töötamine fashistlikkudes ametiühingutes on võimalik ja vajalik. Ta on

eriti vajalik nüüd, mil kodanlus, paralleelselt reformistlikkude ametiühingutega, nende kõrvale oma avaliku, otsese ja piiramatu juhtimise all olevaid hulgalisi ametiühinguid ehitab, sundides töölisi mitmesugusel viisil neisse ametiühingutesse astuma. Nii ei kasvanud, näit., Am. Ühendriikides, Roosevelt'i sammude tagajärjel, mitte ainult Ameerika töö-föderatsioon, tema oma sõnade järgi, poolteise miljoni liikme võrd suuremaks, vaid ka kompaniide ametiühingutel, mis peremeeste poolt organiseeritud ja kus tööline varjamatult peremehele allub, olevat praegu, nagu kodanlised ajalehed teatavad, 5 mln. liiget. Fashistid, kellel riigivõim käes, ei võta mitte ainult olemasolevad reformistlikud ametiühingud oma kätte, vaid loovad, nagu näiteks Poolas, paralleelselt Poola sotsialistliku partei ja revolutsioonilikkude ametiühingutega, fashistlikud ametiühingud. Lõpuks püüavad fashistid, kes peale ametiühingute veel igasugused spordi-, kultuur- ja teised töölisorganisatsioonid, mis otsekohe nende kontrolli all ei seisa, laiali kihutavad, töölisi, nii täiskasvanuid kui ka noorsugu, nii mehi kui naisi erilistesse organisatsioonidesse tõmmata, mis nende kultuursete tarvete rahuldamise ettekäändel organiseeritud („Dopo Lavira“ Itaalias, „Kraft durch Freude“ — „Jõud on rõõmus“ — Saksamaal ja teised).

Mis ametiühingutes töötamise kohta öeldud, käib täiel määral ka töötamise kohta vastaste hulgalistes organisatsioonides.

Sellejuures muidugi ei tähenda töö kõvendamine ametiühingutes ja teistes vastaste hulgalistes organisatsioonides sugugi mitte nende ametiühingute ja hulgaliste organisatsioonide laialilaskmist, mis kommunistliku partei mõju all on. Neid organisatsioone on vaja kindlustada ja nad kõigepealt tõelikkudeks hulgalisteks organisatsioonideks muuta, kus õieti funktsioneerivad kommunistlikud fraktsioonid kommunistide juhtimise kindlustaksid.

5. Töö kõvendamine reformistlikkudes ja fashistlikkudes ametiühingutes on lahutamatu seotud kommunistide töö parustamisega ja laiendamisega ettevõtetes. Kogemused näitavad, et see töö täiesti võimalik on, selle peale vaatamata, et kodanlus kõigil maadel, iseäranis fashistlikudel maadel, püüab ettevõtteid kahtlastest töölistest puhastada.

Ühenduses teatud tööstuse kasvuga mitmel kapitalistlikul maal ja lühendatud töö-nädala sisseseadmisega, töö intensiivsemaks tegemise pöörasest kasvust hoolimata, tuleb siiski uusi töölisi ettevõtetesse juurde.

See annab revolutsioonilikkudele töölistele võimaluse ettevõtetesse tungimiseks ja seal töötamiseks. Samal ajal muutuvad töötin-
gimused kapitalistlikkudes vabrikutes ikka enam väljakannatamatudeks. Tööliste silmade all, iseäranis sõjatarvete tehastes, sünnib üksikute kapitalistide rõõvlik rikastumine ja palgaorjuse tingimuste halvenemine kõigil töolistel. Parteiorganisatsioonid aga sammuvad teed, kus kõige vähem raskusi. Need vähearvulised parteiliikmed, kes pärast vallandamisi kriisi ajal ettevõtetesse veel järele jäänud, eelistavad oma elukoha järele uulitsarakukestest töötada. Parteiorganisatsioonid aga pole veel küllaldaselt aru saanud, et vaja on rakkudest neis ettevõtetes organiseerida, kus kommunistid veel alles on jäänud; nad pole veel küllaldaselt aru saanud, et ettevõtetes töötamise raskused vaja on tööstuses olevate tööliste parteisse tõmbamise teel ära võita.

Enam kui kunagi varem peavad vabrik, tehas ja kaevandus just nüüd kommunismi kindluseks muutuma.

6. Kommunistlikudel parteidel oli suur mõju töötatööliste peale, kuid ainult esimestel aastatel asutasid nad töötatööliste seas organisatsioonid. Viimasel ajal on töötamine töötatööliste seas Kommunistliku Internatsionaali sektsioonide ja revolutsioonilikkude ametiühingute poolt hooletsusse jäetud. Töötatööliste kõige viletsama osa hulka, kes abiraha ei saa, püüavad fashistid tungida.

Sotsiaaldemokraatide ja ametiühingute bürokraatide abil kärbib kodanlus süstemaatlikult kõiki sotsiaalse kindlustamise vorme, iseäranis tööpuuduse vastu kindlustamist, lõpetab töötatööliste abiandmise. Kodanlus paneb ennenägematul ulatusel maksma sundusliku töö, peaaesjalikult sõjalistel eesmärkidel, viletsa töötasuga ja kasarmulise ümberkäimisega. Selle tagajärjel tõmmatakse osa töötatöölisti ajutiselt igasugusesse valmistuseprotsessi, kus kurnamine mitte millegiga piiratud ei ole.

Sellega saab nüüd erilise tähtsuse hulgaline enamlik töö sunnitöö' laagrites, ühiskondlikel töödel jne.

Töötatööliste seas on väga palju ametiühingute ja teiste hulgaliste organisatsioonide liikmeid. Kommunistid võivad, töötatööliste seas tööd kõvendades, nende kaudu neisse hulgalistesse organisatsioonidesse tungida ja seal omale kindla pinna luua.

Igati tuleb kõvendada hulgalist võitlust sotsiaalse kinnitamise ja töötatöölistele abiraha andmise eest.

7. Sotsialismi ajaloolised võidud NSV Liidus ja proletariaadi diktatuuri maa piiramatud võimalused valmistamisjõudude arendamises ja laialiste töörahvahulkade heaolu tõstmises, nagu see tervele ilmale on tõestatud, avaldavad määratusurt mõju tööliste, teenijate ja talurahva põhihulkade peale kapitalistlikus ilmas. See mõju kasvab iga aastaga ja iga kuuga. Kommunistlikud parteid peavad töörahvahulkade truuduse ja armastuse proletariaadi diktatuuri maa vastu palju täielikumalt, energilisemalt ja aktiivsemalt ära kasutama, et oma mõju laiendada ja kinnitada.

8. Siin ülesloetud puudused süvenevad ja on osaliselt seletatavad sellega, et partei otsusi partei, punase ametiühingu ja ametiühingute vastasrinna iga liikmeni ei viida. See käib nii Kommunistliku Internatsionaali asutuste, kui ka partei enese juhtivate asutuste kohta. Neid otsusi ei populariseeri partei mitte küllaldaselt, ja enamatel juhtumitel puudub nende täitmise kontrollimine. Partei aktiivi seas ei ole mitte vähe „ausaid lobisejaid“, kes ainult otsuste vastuvõtmisega piirduvad ja arvavad, et need isevoolu teel ellu viidakse.

„Head resolutsioonid ja deklaratsioonid partei pealiini eest — see on alles asja algus, sest nad tähendavad ainult võidu soovi, mitte aga võitu ennast. Pärast seda, kui õige liin on antud, pärast seda, kui küsimuse õige lahendus on antud, oleneb asja edu organisatsioonilisest tööst, võitluse organiseerimisest parteiliini elluviimiseks, õigest inimeste valikust, juhtivate asutuste otsuste täitmise järelekatsumisest. Ilma selleta on karta, et partei õige liin ja õiged otsused tõsiselt kahju võivad saada. Veel enam: pärast seda, kui õige poliitiline liin on antud, otsustab organisatsiooniline töö kõik, siinhulgas ka poliitilise liini enese saatuse, — tema täitmise või läbikukkumise“ (*Stalin*). Seltsimees Stalini sõnad käivad terveilt ka Kommunistliku Internatsionaali sektsioonide enamiku kohta. Kommunistlikud parteid ei pea mitte ainult otsust laialiste hulkadeni viima, vaid ka nende otsuste täitmist süstemaatlikult kontrollima.

Kõigi ülesloetud puuduste kõrvaldamise kallal töötab Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee.

Kui kommunistlikud parteid kõik puudused oma hulgalises töös kõrvaldavad ja enamlikult tööle hakkavad, siis muutuvad nad niisugusteks tugevateks revolutsioonilikkudeks parteideks, nagu neid kujutas seltsimees Stalin oma kõnes, ja siis on proletarise revolutsiooni võit kindel.

K. Radek

Lenin kui Kominterni asutaja

I.

2. märtsil, aastal 1919, kodusõja keerises, kogunes enamliku partei kutsel kogu muust maailmast eraldatud Nõukogudemaale mitmelt maalt salgake proletaarseid revolutsionaäre, et alust panna Kommunistlikule Internatsionaalile. Sellega jõudis oma loogilise lõpuni enamliku partei mitmeaastane võitlus rahvusvahelise reformismi vastu.

Enamlased võitlesid 1917. aasta oktoobris seepärast, et nad *Lenini* juhatusel Marxi õpetuse puhtust kaitsesid ja selle õpetuse uuele kõrgemale tasemele tõstsid, mis imperialismi ja proletaarse revolutsiooni ajastule vastab. Ja nimelt seepärast, et enamlased rahvusvahelise proletariaadi ainukene osa olid, kes õiget revolutsiooniliku teooriat valdasid, said nad Kominterni asutajateks.

Kominterni programmi põhimiste ideede võrdlemine ühelt poolt nende põhimiste ideedega, mida Lenin enne sõda arendas, ja teiselt poolt ideedega, mida „pahempoolsed radikaalid“ Saksamaal — see Lääne-Euroopa töölisklassi kõige pahempoolsem osa — esitasid, näitab kujukalt, kui võrd õigus oli Leninil, kui ta sõja esimestel kuudel ütles, et *algatuse rahvusvahelise proletariaadi pööranguks* sotsialistliku revolutsiooni poole võivad ainult vene enamlased endi peale võtta.

Kominterni programmi põhimised ideed olid Leninil silma ees juba enne sõda, ja sellepärast osutus ta ainukeseks, kes suuteline oli kõike seda enese ümber koguma, mis üleilmises töölisklassis sel ajal revolutsiooniliku liikumise ideeliseks isaks sai. Kominterni lipu all võitlevad proletaarlased tulid Kominterni juurde suurel osal sotsiaaldemokraatlikkude eelarvamustega, mis nendes aastakümned olid kasvanud. Nad saavad neist eelarvamustest lahti revolutsioonilikkude võitluste kogemuste alusel, II Internatsionaali parteide pankrottijäämise ja kõigi opositsioonilikkude voolude pankroti alusel, millised voolud, leninismi arvustamisega alates, ilma erandita kui jõuetud kontra-revolutsioonilikud rühmad lõpevad.

Määratusuurt osa nende sotsiaaldemokraatlikkude eelarvamuste kõrvaldamises revolutsioonilikkude töölise poolt etendab leninismi ajaloo tundmaõppimine. Kominterni tekkimise 15. aastapäeval maksab

mõne faktiga seda piltlustada, mida seltsimees Stalin enamlaste ja Lenini, kui Kominterni alusepanijate, osast meile õpetab omas kirjas ajakirja „*Proletarskaja Revoluutsija*“ toimetusele — „Mõnest enamluse ajaloo küsimusest“.

II.

Reformismi tekkimise silmapilgust peale on revolutsioonilikkudele olustele sotsiaaldemokraatias selge, missugune hädaoht II Internatsionaali ähvardab.

Kuid reformismivastase võitluse tõelikule kõrgusele tõstab Lenin, kui ta oma kirjatükis „*Marksism ja revisjonism*“ sellele äraandlikule osale näitab, mida reformism sotsialistliku revolutsiooni ajajärgul paratamata saab mängima.

„See, mida meie praegu tihti ainult ideeliselt läbi elame: vaidlused Marxi teoreetiliste paranduste vastu, — see, mis praktikas nüüd ainult töölisklassi liikumise üksikutes, eri küsimustes, kui taktilised lahkuminekid revisjonistidega ja lõhed sellel pinnal esile tungivad, — see tuleb töölisklassil tingimata veel läbi elada võrratu suuremas ulatuses, kui proletaarne revolutsioon kõik tülküsimused teravaks ajab, ja kui ta kõik lahkkelid neisse punktidesse koondab, millel hulkade käitumise määramiseks kõige otsesem tähtsus on, kui ta *sunnib võitluse palavuses vaenlasi sõpradest eraldama ja vaenlasele otsustavate löökide andmiseks halbu liitlasi välja heitma.*

Revolutsiooniliku marksismi ideeline võitlus revisjonismi vastu XIX sajandi lõpul on vaid kõigist väikekodanluse kõikumistest ja nõrkustest hoolimata oma asja täielikule võidule edasimineva proletariaadi suurte revolutsioonilikkude võitluste sissejuhatuse.“ (Lenin, venek. tööde kogu, XII köide, lhk. 189. — Minu allakriipsutatud — K. R.)

Lenin nägi seega ette, et proletaarse revolutsiooni ajal reformistid *teisel pool barrikaade* saavad olema, ja et kodanlusele otsustavate löökide andmiseks töölistel tuleb reformistid parteist välja heita ning sõjariistad käes, nende vastu võidelda. Reformism pole Leninile mitte *juhtumus, mitte möödaminevate lahkuminekute tagajärg. Ta on kapitalistliku arengu sügavate vastuolude sünnitus. Reformism, keda kodanlus toetab, saab revolutsiooni ajal*

paratamata tugeva jõuna esinema, millega meil mitte elu, vaid surma peale tuleb võitlust pidada.

Olgugi, et Lenin imperialismi teooria täielikult alles sõja ajal välja töötas, olid selle teooria põhielemendid temal juba enne sõda silma ees, ja tema nägi sügavamalt kui teised, kuidas *imperialism reformismile uut aluspinda loob.*

„Varanduseta, kuid mitte töörahva, klass, pole suuteline kurnajaid kukutama. Ainult kogu ühiskonda ülevalpidav proletaarlaste klass jaksab sotsiaalse revolutsiooni toime panna. Ja nüüd ongi laialine *asumaadepoliitika* niikaugele viinud, et Euroopa proletariaat osalt niisugusesse seisukorda satub, et mitte tema tööga kogu ühiskonda üleval ei peeta, vaid peaaegu orjastatud asumaade pärismaalaste tööga. Inglise kodanlus saab, näiteks, India ja oma teiste asumaade kümnetelt ja sadadelt miljonitelt elanikutelt rohkem sissetulekuid kui inglise töolistelt. Niisugustel tingimustel *tekib teatud maadel materjaalne majanduslik alus, et ühe või teise maa proletariaadile asumaade marurahvuslus külge võib hakata.* See võib, muidugi, ainult mõõdaminev nähtus olla, kuid ikkagi tuleb see pahe selgelt ära tunda ja tema põhjustest aru saada, et osata kõigi maade proletaarlaste võitluseks niisuguse oportunisti vastu kokku liita. Ja see võitlus viib paratamata võidule, sest „eesõigustatud“ rahvused teevad kapitalistlikkude rahvuste üldarvust ikka väiksema osa välja.“ (*Lenin*, XII köide, lhk. 79—80. Minu allakriipsutatud. — K. R.)

III.

Lenin seadis reformistidele vastu proletarise revolutsiooni arenemise lõpulikult läbimõeldud *väljavaate*. Vene proletariaadi võidu eest tsarismi vastu võideldes, miline võit tööliste ja taluraha diktatuuri kuju pidi võtma, nägi Lenin selles võidus ainult jaamavahet teel võitlusele proletariaadi sotsialistliku diktatuuri eest. Proletariaadi diktatuurist rääkisid ka teised „pahempoolsed“ Lääne-Euroopa sotsiaaldemokraatlikkudes parteides. Kuid ainult Lenin seadis Marxi õpetuse diktatuurist uuesti jalule, teda kui kodanluse vägivaldset kukutamist ja *proletariaadi võimu loomist* täpselt ära määrates. Ainult Lenin oskas 1905. aasta nõukogudes tulevase võimuasutusi näha.

Proletariaadi diktatuuri loosungit vastu seades loosungile proletariaadi võidust re-

formide kaudu, näitas ta samal ajal proletariaadile täieliku selgusega seda *ainukest teed*, mis võidule viib. Selleks teeks on temal *sõjariistus ülestõus*. Detsembrikuu ülestõusu (Moskvas, 1905 — *toim.*) õppetundidele pühendatud kirjatükis (VII köide, II osa, lhk. 51) näitab ta vajadusele hulka- dele ära seletada, et võimata on ainult rahuliku streigi abil võita, ja samuti halastamatu sõjariistus võitluse vajaduse peale. Ta tuletas proletariaadile meelde, et

„detsember tõestas kujukalt veel ühte sügavat, oportunistide poolt unustatud Marxi põhilause, et ülestõus on kunst, ja et selle kunsti peajuhis on meeletlikult julge ja vääramatult otsustav pealetung. Meie pole seda tõe mitte küllaldaselt omastanud, pole seda kunsti, seda juhist — peale tungida, maksu mis maksab — ei ise küllaldaselt õppinud ega ka hulkadele õpetanud. Meie peame nüüd selle, mis tegemata jäänud, täie energiaga tasa tegema. Vähe on rühmitumisest poliitiliste loosungite järgi, vaja on veel selle järgi rühmituda, kuidas sõjariistus ülestõusule vaadatakse.“

Selle õppetunni andis Lenin mitte ainult vene, vaid ka rahvusvahelisele proletariaadile.

IV.

Oma õpetuse proletariaadi suhtumisest talurahvasse, mis üheks enamluse nurgakiviks on, muutis Lenin *asumaade revolutsiooni* õpetuseks. Ta näitas töölikklassile vajadust proletarisele revolutsioonile liitlasi võita.

Stuttgardi kongressil oportunistlikkudele vooludele ka sõja küsimuses otsustavat vastulööki andes, võitles Lenin reformistide katsete vastu, kes proletariaadile tahtsid sotsiaal-imperialistlikku vaatepunkti kaela määrada; veel enam — ta heitis samal ajal kõrvale ka üldise sõjaeitamise, mis rea pahempoolseid sotsiaaldemokraate patsifistlikkudele vigadele viis. *Gustave Hervé* vastu vaieldes, kes sõja korral viibimata streigi väljakuulutamist nõudis, kirjutas Lenin:

Proletariaat ei või vanduda, et ta revolutsioonilikust sõjast osa ei võta, sest niisugused sõjad on võimalikud ja niisuguseid sõdu on kapitalistlikkudeski ühiskondades olnud. Teisest küljest ei saanud tema (Hervé) sellest aru, et võimalus sõjale „vastamiseks“ selle kriisi iseloomust oleneb, mille sõda esile kutsub. Neist tingimustest oleneb võitlusvahendite valik, kusjuures see võitlus-

mitte ükski selles ei pea seisma, et sõja asemele rahu tuua, vaid et kapitalismi asemele sotsialismi panna. Mitte selles pole asja sisu, et ainult sõja tekkimist takistada, vaid selles, et kriisi, mis sõjast välja kasvab, kodanluse kukutamise kiirendamiseks ära kasutada. Kuid herveismi kõigi poolanarhistlike mõtetuste taga peitus üks *praktiliselt õige alus: sotsialismile selles mõttes tõuge anda, et mitte ainult parlamentlike võitlusvahenditega piirduda*, et hulkades arusaamist kasvatada vajadusest revolutsioonilike tegevusvõtete tarvitamiseks ühenduses nende kriisidega, mis sõda enesega paratamata kaasa toob; — lõpuks, selles mõttes, et hulkades elavat arusaamist tööliste rahvusvahelise solidaarsuse ja kodanlike patriotismi väärtuse kohta levitada.“ (*Lenin*, XII köide, lhk. 82. Minu allakriipsutatud — *K. R.*)

Juba sõja eel lõi *Lenin revolutsiooniliku proletarse Internatsionaali täieliku ja laiendatud põhimõttelise platvormi, mille ta reformistide platvormile vastu seadis.*

Sellest platvormist välja minnes toetas *Lenin* kõiki pahempoolseid olluseid, kes II Internatsionaalis reformismi vastu võitlesid. Saksamaa sotsiaaldemokraatia oli Lääne-Euroopa parteidest kõige tugevam ja kõige revolutsioonilikum II Internatsionaali partei. See ei väljendunud mitte ainult selles, et marksism just Saksamaal oli kõige enam levinud, vaid kõigepealt selles, et Saksamaa sotsiaaldemokraatia revolutsiooniliku proletariaadi organiseerimiseks kõige hulgalisemad vormid lõi.

Lenin õpetas vene töölisi neid saksa sotsiaaldemokraatia võitusid hindama ja saksa töölistelt õppima, kuidas isegi kõige igapäevasemates tingimustes pealekäivat, igapäevast võitlust pidada. *Lenin* astus kõige suurema energiaga välja väikekodanlike anarhistlike ja es-eride poliitika-meeste vastu, kes selle võitluse revolutsioonilikkude tähtsust ei näinud. Kuid see ei takistanud *Lenin* 1907. a. Stuttgardi kongressi puhul kirjutamast:

„Selle juures oli tähelepanuväärne ja kurvastavaks nähteks see, et saksa sotsiaaldemokraatia, kes seniajani marksismis alati revolutsioonilikkude vaatepunktina on kaitsenud, *kõikuvaks osutus või oportunistlikule seisukohale asus.* Stuttgardi kongress kinnitas ühte *Engelsi* sügavat märkust saksa töölisteliikumise kohta. *Engels* kirjutas I Internatsionaali veteran *Sorgele* 29. aprillil 1886. aastal:

„See on üldse hea, et sakslastelt, iseäranis peale seda, kui nad niisuguse suure arvu vilistlasi riigipäevale saatsid (mis siiski paratamatu oli), rahvusvahelise sotsialistliku liikumise juhtide osa käest ära tahetakse võtta. Rahulikul ajal muutub Saksamaal kõik vilistluseks, ja niisugustel silmapilkudel on prantsuse võitluse astel absoluutselt tarvilik ja puudust sellest ei saa tulema.“

Prantsuse võitluse astlast polnud *Stuttgardis* puudus, ja see astel osutus tegelikult vajalikuks, sest vilistlust avaldasid sakslased õige küllalt.“ (*Lenin*, XII köide, lhk. 87. Minu allakriipsutatud — *K. R.*) 1910. aastal II Internatsionaali Kopenhageni kongressi puhul tähendas *Lenin*, et „*üldiselt pole sakslased suutelised rahvusvahelistel kongressidel kindlasihhelist põhimõttelikkude joont pidama, ja hegemoonia Internatsionaalis libiseb vahel nende käest ära.* *Wurmi* (Saksa sotsiaaldemokraatia teadusliku häälekanaja toimetaja, *Kautsky* kaasvõitleja — *K. R.*) jõuetus *Elmi* ees (kooperatiivse liikumise juht, reformist — *K. R.*) näitab veel kord pilllikult seda saksa sotsiaaldemokraatia kriisi, mis suurekskasvamises ja oportunistidega paratamatus otsustavas arvetegemises seisab.“

Lenin toetas kõiki pahempoolseid olluseid rahvusvahelises sotsialismis, kuivõrd nad revolutsioonilikkude välja astusid, olgugi et mitmel korral mitte küllalt otsustavust nende võitluses reformismi vastu nägema pidi.

Siis näitas *Lenin* nende nõrkuste peale. Kirjutas *Stuttgardi* kongressi üle räägib ta *Bebeli* seisukohast sõja küsimuses: see (seisukoht) „kannatas nimelt selle puuduse all, et ta eneset mitte mingisugust proletariaadi aktiivsete ülesannete näitamist ei sisaldanud“.

Plehanovi oportunistliku seisukoha vastu võideldes, kes *Bebeli* seisukohale toetudes ametühingute erapooletust kaitses, kirjutas *Lenin*:

„Niiviisi rääkida — tähendab *Bebeli* ees risti ette lüüa (*Bebeli* nime peale vanduda — *toim.*) ja selle juures ikkagi rabasse minna. Mis siin teha. *Bebel* on niisugune suur autoriteet proletariaadi rahvusvahelises liikumises, niisugune vilunud praktiline juht, revolutsiooniliku võitluse nõuete suhtes niivõrd erk sotsialist, et ta 100 juhtumist 99 korral ise rabast välja ronis, kui ta *juhtus komistama*, ja ka need sealt välja kiskus, kes tema järele tahtsid minna. *Bebel* eksis

niihästi siis, kui ta Breslaus (1895. a.) ühes Volmariga revisjonistide agraarprogrammi kaitses, kui ka siis, kui ta (Essenis) tungivalt vahetegemist nõudis kaitsesõja ja pealetungisõja vahel, ja ka siis, kui ta valmis oli ametiühingute „erapooletust“ põhimõtteks tõstma. Bebelile ei tule mitte siis järele teha, kui Bebel eksib.“ (*Lenin*, XII köide, lhk. 145—146.)

Lenin, kes Euroopa sotsiaaldemokraatia kõige silmapaistvamate juhtide iga, kas või ajutisegi revolutsioonilik-marksistlikult seisukohalt kõrvalekaldumise ära märkis, pidi igatahes märkama, et neist, nagu varem näis, osalistest vigadest *terve keskvoolu poliitika süsteem välja kasvas, kes marksismi sõnades alles hoidis, aga tegelikult iga päevaga reformistidele ikka enam lähenes.* See marksismi poliitika sõnades ja reformismi poliitika tegudes leidis oma väljenduse niisugustes eredates faktides, nagu saksa sotsiaaldemokraatia kokkuleppimine liberaalidega 1912. aastal, või nagu sotsiaaldemokraatia patsifistlik propaganda, mis asetas võitluse kasvava imperialistliku sõja hädaohu vastu jne.

Iseenesestki mõista, et Lenin oma vaatepunktist, mis tal proletariaadi revolutsioonilikkude ülesannete kohta oli, kõige vaenukikamalt sellesse nähtusesse suhtus, et sotsiaaldemokraatlikkude parteide juhid läila ja alatu reformismi roobastele libisesid. Pole vaja tõendadaagi, kuivõrd õigus on seltsimees *Stalinil*, kui ta oma kirjas „Mõnedest enamluse ajaloo küsimustest“ trotsistlikku laimu Lenini ja enamluse peale halastamata paljastab.

V.

Lenin ei võinud ka nende ollustega nõus olla, kes Lääne-Euroopa parteides *pahempoolsete radikaalide* nime all keskvoolu vastu välja astusid. Need ollused koosnesid kõigepealt *Saksamaa pahempoolsetest radikaalidest*, kelle eesotsas seisid *Rosa Luxemburg ja Anton Pannekoek*. Pahempoolsed radikaalsed ollused olid 1905. aasta vene revolutsiooni suure mõju all, kuid nad ei omastanud selle revolutsiooni kogemusi mitte enamluse vaatevinkli järgi.

Pahempoolsed radikaalid näitasid selle peale, et imperialism töölisiikumises uue ajajärgu loob, ajajärgu, mille põhiolu klassivaheliste vastuolude ja kodanliste riikide vaheliste vastuolude määratusuures teravnemises seisab. See üldise olukorra teravnemine kannab liikumise raskusepunkti parlamentlikkudelt väljaastumistelt ja rahu-

likult võitluselt paratamata üle klasside vahenditultrevolutsioonilikkudele kokkupõrgetele. Pahempoolsed radikaalid nõudsid sellepärast parteitöö keskkoha ülekandmist tööliskade mobiliseerimisele, üleminekut meelevalduste taktikale, proletariaadi ja kodanluse vahel üksikute kokkupõrgete teravamaks ajamisele kuni hulgaliste streikide ulatuseni. Sellest vaatepunktist arvustasid pahempoolsed radikaalid mitte ainult reformistide, vaid ka partei ametliku juhatuse poliitikat.

Lenin toetas seda vaatepunkti, kuid samal ajal ei jäänud tal ka selle *puudulikkus* tähele panemata. Hulgaline streik viis, kui ta mitte lihtne meelevaldus ei pidanud olema, *ülestõusu* küsimusele välja, mida aga pahempoolsed radikaalid üles ei seadnud. Kui töölisklassi konkreetsetest kokkupõrgetest kapitalistidega väljahargneva võitluse eesmärgiks lõpuks võitlus sotsialismi eest oli, siis oli selge, et selle võitluse ettevalmistamine *proletariaadi diktatuuri* küsimuse täpselt ülesseadmist nõuab, mida aga pahempoolsetel radikaalidel ei olnud.

Proletariaadi revolutsioonilikkudeks võitlusteks võimu eest ette valmistada võis ainult revolutsioonilik proletariaadi partei. Kuid pahempoolsed, kes reformiste ja saksa sotsiaaldemokraatia keskvoolu, Kautskyga eesotsas, arvustasid, ei saanud 1910. a. proletariaadi tsentraliseeritud revolutsiooniliku partei tähtsusest aru. Saksa sotsiaaldemokraatia oli tsentraliseeritud partei, kuid et ta reformismi poole libises (reformismi laialist baasi hindasid pahempoolsed radikaalid alla, pidades reformismi ainult väiksearvulise proletariaadi poliitikute ja parteibürokraatide kihi ümberkasvamiseks), siis arvasid pahempoolsed radikaalid, et stüühiline töölisiikumine, mis klassivahekordade teravnemise tagajärjel tekib, partei ilma suurema vaevata oportunistlikust mustusest puhastab. Nad ei seadnud reformistide ja keskvoolu vastu võitlemiseks isegi mitte *fraktsiooni organiseerimise* küsimust tõsiselt üles.

Imperialismi hindamise küsimustes puudus pahempoolsetel radikaalidel õige teooria. *Kõiki radikaale ühendas oskamatus oma vaenulikkusest imperialismi vastu õigeid tuletusi teha.* Vana sotsiaaldemokraatlik arusaamine talurahvasse suhtumisest, tema, kui tulevase liitlase, osast mitteamusaamine ei võimaldanud neile ka asumaade küsimuses õiget seisukohta võtta. Pahempoolsed radikaalid ei saanud aru, et asumaadel talurahvas proletariaadi liitlane saab olema, et selle liitlase usalduse

võitmiseks tarvis on „enesemääramise õiguse“ loosung üles seada, et temale proletariaadi suhtumist asumaade poliitikasse näitlikult selgeks teha. Kõik need pahempoolsete radikaalide vead ei lubanud Leninil nendega nõustuda ja Lenin arvustas teravalt nende vigu.

Vene revolutsiooni küsimustes ei võtnud Rosa Luxemburg ja tema õpilased Lääne-Euroopas enamlikku seisukohta. 1904. a. toetas R. Luxemburg vähemlasi, ilma et ta organisatsioonilistest tülidest nende tulevast kontrevolutsiooniliku iseloomu välja selgitada oleks suutnud. Rosa Luxemburg ja tema juhatusel töötav Poola sotsiaaldemokraatia, kes kuni 1912. a. enamlasi toetasid, ei samastanud endid mitte enamlastega, vaid olid, vastupidi, vene revolutsiooni liikumapanevate jõudude hindamises väga lähedal poolvähemliku permanentse revolutsiooni teooriale, ja lõpuks, vähemlaste ja enamlaste lõpuliku lahkumineku silmapilgul, osutasid Rosa Luxemburg ja tema sõbrad selle lõhenemise vastaks.

Kõik see sundis enamlasi otsustavalt II Internatsionaali kõige pahempoolsemaidki olluseid arvustama, kes veel enamluse strateegia ja taktika kõrgusteni polnud tõusnud, selle ainukese põhialuseni, mille peal II Internatsionaalis võimalik oli reformistide poliitikale tõsist vastulööki korraldada.

Teistes sotsiaaldemokraatlikkudes parteides oli küpseid ja järjekindlaid revolutsioonilikke olluseid veel vähem, ja sellepärast oli juba enne sõda selge, et *II Internatsionaali suur ja tõsine kriis* läheneb.

Selles seisukorras kasutas Lenin igat kohtamist ja igat rahvusvahelist kongressi selleks, et pahempoolsete vigu arvustades neid endid samal ajal enamlaste seisukohadele lähendada.

Pahempoolsetele II Internatsionaalis polnud oma enamikus võõras mitte ainult idee rahvusvahelisest lõhenemisest — reformistidest ja keskvoolust lahkulöömisest, — vaid isegi idee pahempoolsete tõsisest rahvusvahelisest fraktsioonilikest sidemest, et II Internatsionaalis revolutsiooniliku taktika eest võidelda. Nad ei jõudnud kau-

gemale kohtamistest rahvusvahelistel kongressidel ning jäid vastastikuse koostöö raamidesse sotsiaaldemokraatia ajakirjanduse pahempoolsetes häälekandjates. Rosa Luxemburg kasvas poola sotsiaaldemokraate ja saksa pahempoolseid selles veendumuses, et neil enamlastelt midagi õppida pole.

Hiljuti avaldatud *Lenini kiri Wijnkoopile*, milles Lenin kaebab, et saksa pahempoolsed häälekandjad isegi vaevaks ei võta dokumente enamlaste tegevuse üle ära trükkida, heidab heledat valgust toleaeegse seisukorra peale. Lenin ei teadnud sel ajal, kui ta selle kirja kirjutas, et Rosa Luxemburg ja Tyszko nende ridade kirjutajalt nõusid, et see Lenini kirjutusi „*Leipziger Volkszeitung*“ ja „*Bremer Bürgerzeitung*“ (saksa pahempoolsete peamised häälekandjad) vastu ei võtaks, seda sellega põhjustades, et enamlaste „kasvatamise“ huvides vaja olevat informatsiooni Venemaa üle poola sotsiaaldemokraatide käes hoida, kes „marksistlikumal“ vaatepunktil seisvat.

Tuleb tähendada, et enne enamlaste oktoobrivõitu mitte ühtegi Lenini põhitööd võõrkeeltes ei ilmunud. Selles seis ka Lääne-Euroopa pahempoolsete ajalooline süü, kes isegi oma kõige paremate esindajate näol ainukesest õigest revolutsiooniteooriast aru ei saanud ja sellest lahti ütlesid, teooriast, ilma milleta nad sõja ajal ja üleilmse revolutsiooni algul nagu ilma tüüriga ja purjeta jäid.

Enamlastel ja Leninil ei tulnud milleski ümber õppida ega milleski ümber relvastuda. Kui sõjakõu kõrgatas ja ajaloo uue ajajärgu avas, siis astusid enamlased sellesse tormi ja tungi ajajärku täiesti relvastatult sotsialistliku revolutsiooni teooriaga ja määratusuurte revolutsioonilikkude kogemustega, mis nad revolutsiooniliku tööliikumise ainukesteks õpetajateks ja juhtideks tegi.

Leninil oli sada korda õigus, kui ta ütles, et „keegi muu“ peale enamlaste, seda suurt ülesannet, uuel aluspõhjal proletarset Internatsionaali luua, enda peale ei võta. Tema täitis selle ülesande.

Kõigi maade proletaarlased!

Kohe pärast Saksamaa fashistlikku riigipööret tegi kodanlus katset fashistlike jõudude suurt mobilisatsiooni Prantsusmaal läbi viia ja läks Austrias otsustavale pealetungile. Prantsusmaal vastas proletariaat selle peale hulgaliste meelevaldustega ja üldstreigiga, Austrias aga mitte ainult üldstreigiga, vaid ka sõjariistus ülestõusuga.

Austria proletaarlased, kes viletsuse, nälja ja tööpuudusega ära vaevatud ja kes kaotanud usu demokraatiasse, tõusid üles ainukesele õigele sõjale, sõjale endi rõhujate vastu.

Viis päeva võitlesid nad mehiselt Austria fashismi vastu. Nad näitasid maailmale niisuguse kangelaslikkuse imesid, mille sarnast võib leida ainult Pariisi kommunaaride ja NSV Liidu kodusõja ajaloo. Tuhandeid kõige vahvamaid ja kõige usavamaid tööliklassi võitlejaid langes, sõjariist käes; nende seas oli palju naisi ja lapsi. Tuhanded võeti fashistlike timukate poolt vangi, paljud on juba üles poodud, teised aga ootavad veel sõjaväljakohut.

Kuid ei võitluse raskused, ega määratu suured ohvrid ei suutnud Austria proletariaadi võitlusvaimu murda. Fashismi ajutine võit ja tema metsikus liidavad kogu tööliklassi veel enam ühte, suurendavad tema viha kodanluse vastu, tema tahet kapitali võimu kukutada ja teevad ta kodanluse vastu halastamatuks.

Austrias valatud tööliste vere eest ei kannu vastutust mitte ainult Dollfuss, Fey ja Austria kodanlus. Selle vere valamises on samal määral süüdi ka saksa fashistid, kes pärast provokatsioonilikku riigipäeva-hoone põlemasüütamist saksa proletariaadi kallal hakkasid verist vägivalda tarvitama. Oma verise diktatuuri ühe aasta kestel pole nad mitte sugugi vähem tapnud, kui Dollfussi ja Fey valitsus. Dollfussid ja Feyd sammuvad vaid saksa ja itaalia fashismi rõõvilikku teed mööda. See tapjate jõuk sütitab nüüd Austria ümber sõda. Terve maailma kodanliste valitsuste kurtelgelik ükskõiksus annab neile võimaluse surma ja hävitust tuua Euroopa töörahvale. Saksa fashism on terve reaktsiooni kaitsevall, ta on Euroopa tööliklassile kõige valjastamatum timukas, ja praegu kapita-

listlikus ilmas määratseva verise sadismi õhutaja.

Austria proletaarlased!

Terve maailma proletariaat ja Kommunistlik Internatsionaal on vaimustatud teie kangelaslikkusest ja langetavad lipud langenud võitlejate põrmu ees. Sotsiaaldemokraatia poolt ära antud võitlesite teie kui lõvid sotsialismi asja eest, selle asja eest, mis juba maakera ühel kuuendikul võidutseb. Teie võitlesite, nagu see proletaarsele revolutsioonile kohane, mitte ainult Austria, vaid ka kogu maailma proletariaadi asja eest. Teie näitasite Euroopas esimest eeskujut sõjariistus ülestõusule fashismi vastu. Oma ülestõusuga kõvendasite teie usku tööliklassi jõusse, teie näitasite terve maailma proletariaadile, kuidas vaja on fashismi vastu võidelda — mitte sõnadega, vaid tegudega. Teie näitasite, mis kodanlust imperialistliku sõja korral ootab. Oma ülestõusuga andsite terve maailma proletariaadile signaali fashistlike reaktsioonile pealetungimise algamiseks.

Teie ei purustanud fashismi, kuid teie lõite longu tema jultunud iseteadvuse. Teie ülestõusu mõjul tõusevad üles kümned ja sadad tuhanded töölised teistele kapitalistlikudel maadel. Sotsialistlike töolistehulkade kommunismi poole pööramises on teie ülestõus kõige tähtsam samm.

Dollfusside ja Feyde poolt valatud verepinnast tõusevad uued, kõvenenud proletaarsete võitlejate leegionid, kes nüüd juba sotsiaaldemokraatial ei lase endid ära anda, nagu see minevikus sündis. See pärast, vennad Austria proletaarlased, ei olnud teie võitlus ja teie suured ohvrid mitte ilmaaegsed.

Töölised, mõtelge Austria ülestõusu õppetundide üle järele. 1918. aasta sügisel oli Austria proletariaat seisukorra pereinimes. Töörahalval olid sõjariistad käes. Proletariaat asutas tööliste ja soldatite saadikute nõukogusid. Kodanlus värises proletariaadi ees. Kommunistid kutsusid hulki kodanlust lõplikult puruks lööma ja kapitalistliku kurnamise korda hävitama.

Kuid sotsiaaldemokraatia, kes Austria liikumise eesotsas seisis, ajas proletaarse revolutsiooni samuti nurja kui Saksamaalgi. Ta ei viinud töölisi mitte kapitalistliku

kurnamise hävitamisele, vaid allutas töörahva kodanlusele — kodanlise „demokraatia“ maksmapaneku sildi all. Ta ei kutsunud proletariaati mitte võidule Dollfusside, Feyde ja Starhembergide üle, vaid kokkuleppele halastamatu ja verise klassivaenlasega. Ta kutsus töölisi üles pehme ja inimlik olema nende vastu, kes neile praegu võllaid ehitavad, kes haubit-sate mürskudega tööliste linnaosasisid purustavad, ilma et nad naistele või lastele armu heidaksid. Ta hirmutas töölisi proletaarsete revolutsiooni ohvritega, aga nüüd ujutab fashism terve Austria tööliste verrega üle. Kogu tema „klassilise koostöö“ poliitika pärast sõda võimaldas kodanlusele kõveneda ja tööliklassile peale tungima hakata. Sotsiaaldemokraatia toetusel likvideeriti nõukogud, võeti tööliklassil sõjariistad käest ja samm-sammult anti käest kõik põhimised võidud. Austria sotsiaaldemokraatia kutsus töölisi kodanluse legaalsuse pinnale jääma, kuna samal ajal Austria kodanlus ja tema heimvehr iga silmapilk seda legaalsust jalge alla tallasid. Just niisamuti nagu saksa sotsiaaldemokraatiagi taganes ta vahetpidamata ja süstemaatlikult kodanluse vägivalda ees, puhastades Starhembergidele ja Dollfussidele võitlusvälja kodusõjaks proletariaadi vastu. Ta pettis töölisi Viini „omavalitsuse sotsialismiga“, jättes kogu riigiaparaadi võimsuse kodanluse kätte.

Austria tööliklass ei tunginud mitte esimest korda võitlusesse jultunuks läinud reaktsiooni vastu. 1927. aasta 15. juulil tõusis ta, vastu sotsiaaldemokraatlikkude juhtide tahtmist, kodanluse vastu üles. Enam kui üks kord on sotsiaaldemokraatlikkude tööliste seas tõusnud meelepaha torm oma juhtide äraandliku poliitika vastu. Proletaarlaste kannatuse karikas hakkas üle ajama. Vastuseks Linzi provokatsioonile, mille poliitilise vabaduse viimaseid jäänu-seid likvideerima hakanud Dollfussi valitsus toime pani, organiseeris Austria proletariaat üldstreigi ja haaras sõjariistad kätte. Sotsiaaldemokraatia leppis tagant järele, sõnades, juba alanud üldstreigiga. Kuid tema ei tahtnud võitlust, ta tahtis Dollfussi valitsust ainult hirmutada ja kokkupõrget rahulikult lahendada. Ülestõus löi lõomama vastu tema tahtmist, sest Austria proletariaat, kes õpetust oli saanud kibedatest kogemustest, kuidas sotsiaaldemokraatia Saksamaa töölistes ära andis, ei tahtnud oma pead fashismi ees painutada.

Kuid kas olid Austria töölistes selleks sõjariistust võitluseks niiviisi ette valmistatud, nagu seda olukord nõudis? Ei, seltsi-

mehed, sotsiaaldemokraatia juhid ei lasknud ülestõusnud töölistel algatust võitluses oma kätte võtta. Schutzbundlased ei võtnud mitte juba aegsasti kodanlisi kesklinna osasid oma kätte ega teinud neid võitluseplatsideks; nad ei haaranud aegsasti oma kätte ei raudteejaamu, ega tähtsamaid sõja-strateegilisi punkte. Ülestõusjad piirdusid enesekaitsega Floridsdorfi, Simmeringi ja teiste linnaosade töölistemajades, ilma et nad oleksid sõjariistust vaenlasele peale tunginud. Aga „kaitse seisukord on igasuguse sõjariistust ülestõusu surm“ (Fr. Engels). Schutzbundlaste kaitsetaktika ei saanud Dollfussi kahurväge takistada töölistel maha laskmast ja rüüstamast.

Võitlevatel schutzbundlastel ei olnud keskjuhtivust. Ühed juhid läksid kohe alguses avalikult fashismi poole üle, nagu Kärnteni ja Vorarlbergis sündis, teised kas jooksid võitluse palavikus häbivääriliselt minema, või panid juba enne võitlust sõjariistad maha, andes end politsei kätte, et pääseda vastutusest sündmuste edaspidise käigu eest. Kohe esimestel päevadel andsid ametiühingute ässad võitlevad töölistes ära: ei kutsunud raudteelasi streigile ja ajasid juba streikima hakanud tööliste streigi nurja. Sotsiaaldemokraatia, kes ülestõusuks mitte mingisuguseid juhtsõnu ei annud, takistas võitluseväerinna kindlustamist ja tema ümber laialiste töörahvahulkade organiseerimist.

Ta ennustas juba varemalt ülestõusnud tööliste lüüasaamist selles võitluses, ja ometi oleks proletariaat, kuigi ta 1934. a. veebruarikuul seisukorra peremees ei olnud, nagu ta seda oli 1918. aastal, ülestõus võitu saada võinud, kui see ülestõus võimuvõtmise ja nõukogude siseseadmise enamikkude juhtsõnade all oleks sündinud.

Ainult kommunistid, kes sotsiaaldemokraatlikkude töölistega õlg-õla kõrval võitlesid, andsid neil päevil need selged ja arusaadavad võitluse juhtsõnad. Austria kommunistlik partei kutsus austria töölist juba 2 päeva enne Linzi sündmusi üles üldstreigile ja relvastumisele. Austria proletariaadi õnnetus seisis selles, et kompartei selleks veel liiga nõrk oli, et iseseisvalt ülestõusu etteotsa astuda.

II Internatsionaal ilgestab seda ülestõusu kinnitades, nagu oleksid töölistes parlamentlik-demokraatliku korra kaitsmisele ja Viini omavalitsuse kaitsmisele üles tõusnud. Kui Austria töölistes oleksid võitnud, siis oleksid nad Dollfusside, Feyde ja kogu kodanluse, kui klassi, võimu kukutanud. Nad oleksid nõukogud loonud ja NSV Liidu

töölise eeskujul proletariaadi diktatuuri korra maksuma pannud. Nad haarasid sellepärast relvad, et tee sotsialismi juurde „demokraatia“ kaudu Austrias samuti on pankrotti jäänud, nagu Saksamaalgi. Ja ta on igal pool pankrotti jäänud, sest sotsialismi ei saa klasside kokkuleppega maksuma. II Internatsionaalile, kes Austria ülestõusu oma tööks kuulutab, vastavad kangelaslikud austria töölised: — Käed ära selle ülestõusu küljest! — Need sotsiaaldemokraatlikud töölised, kes võitluses kodanluse vastu relvad kätte haarasid, ütlesid juba sellega sotsiaaldemokraatia ideoloogiast, poliitikast ja taktikast lahti. See, kes sõjariistus ülestõusu teele asus, see seisab õlg-õla kõrval üleilmse kommunistliku parteiga, see pöörab juba selja II Internatsionaalile.

Prantslased, mõtelge nõukogude proletariaadi sotsialismile mineku tee üle järele. Kuivõrd erinev on see sotsialismile mineku tee sellest teisest teest, mida Bauerid Austria tööliste kõik need aastad pärast sõda on ette maalinud. Võrrelge neid teid. NSV Liidu proletariaat, jätkates Pariisi Kommuna kuulsusrikast tööd, pani Oktoobri ülestõusu teel proletariaadi diktatuuri maksuma. Seitzid aga surmavad proletaarlaste revolutsioonilikkude võitluse-aktiivsust häleda reformistliku pettekujutusega sotsialismi ülesehitamisest ilma kodanluse võimu kukutamiseteta. Ja mäherdune häbematus peab olema inimestel, et — nagu II Internatsionaal seda teeb — Viini linnavalitsust Pariisi Kommunaaga, ja Seitz'i — kangelastega, Pariisi kommunaaridega kõrvu seada.

Enamlusete — see on võidu tee; reformismi tee — see on lüüasaamise tee. Ühel pool on NSV Liit, sotsialismi graniidikalju, teisel pool on papist majakene, mis heimwehrilt saadud jalahoobi tagajärjel küljeli vajub. Ühel pool on sõjariistus tööline ja talupoeg, kes võimu oma kätte võtnud, teisel pool on sõjariistus heimwehr, võidutsev kaagitajate jõuk, kes sotsiaaldemokraatia poolt ära antud töölisi rüüstab. Niisugused on töölisklassi enamliku juhtimise ja sotsiaaldemokraatliku juhtimise kokkuvõtted. Otsustage siis, töölised, nende tegude järgi ja valige.

Kogu maailma proletaarlased!

Austria ja prantsuse töölised, kes kasvava faschistliku reaktsiooni vastu uulit-

sale tulid, võitlesid ja võitlevad teie üldise asja eest, et kapitali ikke alt vabaneda. Oma väljaastumistega tallavad nad jalgade alla kõik selle, mida rahvusvaheline sotsiaaldemokraatia 1914—1918. a. imperialistliku sõja ajast saadik on õpetanud. Sellega loovad nad altpoolt tõelikud tingimused ühisele võitluseväerinnale. Selle väerinna võib kindlaks liita ainult halastamatus võitluses selle äraandliku II Internatsionaali hävitamiseks, kes kapitalistlikkude maade töölised praeguse seisukorran on viinud: *kapitali jultunud pealetungini ja faschistliku reaktsiooni terrorini.*

Tänapäev, mil kogu maailma miljonid proletaarlased valmis on austria ja saksa töölise faschismivastast võitlust toetama, lõhuvad Hitleri ja Starhembergi agendid, hispaania sotsialistid ja anarhistid, hispaania proletariaadi solidaarsuse üldstreiki, Prantsuse sotsialistid ja Tšehoslovakkia sotsiaaldemokraadid, kes Austriale sõjalaenude andmise poolt hääletasid, relvasid sellega Dollfussi faschistlikku kätt.

Kõikidel kapitalistlikkudel maadel lõhuvad sotsiaalfaschistid faschismivastast võitlust, mille eest revolutsioonilikkude töölised Austrias surma läksid. Välja Hitleri ja Dollfussi abilised töölised seast! Töölised, ilma selleta ei saa teie võita, ei saa teie edukalt võitlust pidada faschismi ja kapitalismi vastu. Laiendage kõikjal võitlust streikide ja meelevalduste näol ka oma enese kodanluse vastu, sest see on kõige parem vahend, millega austria ja saksa töölised nende võitluses faschismi vastu võib toetada ja millega uusi imperialistlikke sõdasid ja kontrrevolutsioonilikkude sõda NSV Liidu vastu võib ära hoida! Tehke laialiselt tuttavaks ja arusaadavaks nõukogude, kui suure sotsialismi ehitava maa kogemustel järeelproovitud proletariaadi diktatuuri vormi, juhtsõna. Valmistuge kõikjal esimese mai vastu, luues *kompartei juhatuses all* töölisklassi laialine ühine võitluseväerind. Saagu esimene mai käesoleval aastal võitlusepäevaks faschistliku reaktsiooni vastu kõigil kapitalistlikkudel maadel ja kõigepealt saksa ja austria nurjatu ning alatu faschismi vastu.

Elagu töölisklassi võitluse ühtsus!

Maha faschism ja tema abilised — II Internatsionaal!

Elagu üleilmne proletaarne revolutsioon!

Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee.

Punase Ametiühingute-Internatsionaali täidesaatebüroo.

Kommunistliku Noorsoo-Internatsionaali täidesaatekomitee.

Nõukogude kaubandusest teisel viisaastakul

„Me oleme niikaugele jõudnud, et tööstuse põhküsimused on õieti lahendatud ja tööstus nüüd kindlasti jalul seisab. Me oleme niikaugele jõudnud, et põllumajanduse põhküsimused samuti õieti on lahendatud ja põllumajandus — me võime seda avalikult öelda — nüüd samuti kindlalt jalul seisab. Kuid me võime neist saavutustest ilma jääda, kui meie kaubaringkäik lonkama hakkab ja veondus meil kaalupommina jalgu rippuma jääb. Seepärast on kaubaringkäigu lala arendamise ja veonduse otsustava paremustamise ülesanne selleks järjekordseks ja aktuaalseks ülesandeks, ilma mille lahendamiseta me edasi ei saa liikuda.“

(Stalin)

Nõukogude kaubanduse tähtsusest ja ülesannetest sel alal kõneles väga selgesti sm. Stalin oma poliitilises aruandes partei 17. kongressil. Ta näitas ära, et meil on tugevasti väljaarenenud tööstus, seal hulgas ka kergetööstus, mis hulgaliselt tarvitavaid kaupu valmistab; on kindlasti jalule seatud ka sotsialistlik põllumajandus, sellega ka turule tulla võivate põllumajandusesaaduste hulga kasv; lõpuks kasvab tarvidus ja nõudmine saaduste ja kaupade järele linna ja küla töötavate hulkade poolt, mis tingitud on töörahva ainelise seisukorra ja kultuuri tõusust. Täheleb, meil on — majandusteaduse keeli rääkides — olemas pakkumine ja nõudmine, on tarvis nüüd need kaks elementi ühendada. Kapitalistlikus ühiskonnas on selleks harilikult suured ja väikesed kaupmehed, kaubanduseärid jne. Suuremad kaubaärid ostavad kaupasad töösturitelt, toimetavad nad oma ladudesse ja magasinidesse, sealt ostavad neid väikemüügi-kaupmehed, ja nii toimetataksegi kaup tarvitajale kätte. Kõik see protsess sünnib stüühiliselt, ainukeseks mõõduandvaks teguriks siin on kasu, s. t. — moonutatud kujul lisaväärtuse seadus. Kapitalistlik valmistamisviis on põhioluliselt anarhiline, ja kuna see kogu majanduse aluspõhjaks on, siis ei või ka ringkäigu protsess muud olla kui anarhiline. Kui segane, keerulik ja stüühiline see kaupjuhtiv organisatsioon kapitalistlikus korras

on, sellest kirjutas juba F. Engels oma ajal väga piltlikult:

„Mõtlege, mitmest käest igal, saadus peab enne läbi käima, kui ta tõeliku tarvitaja kätte satub; mõtlege, kui palju spekuleerivaid ja ülearuseid vaheltkauplejaid valmistaja ja tarvitaja vahel on. Võtame näiteks palli puuvilla, mis Põhja-Ameerikas on kasvatatud. Pall rändab Rotterdammi, sealt Reini jõge kaudu üles veel tosina ekspediiitorite käest läbi, veel tosin kordi laetakse ta laeva või vagunisse ja sealt maha, ja alles siis vast satub ta — mitte tarvitaja kätte, vaid vabrikandi kätte, kes kõigepealt puuvilla tarvitamiseks kõlblikuks teeb; tema lõng läheb, võib olla, kangru kätte, see annab riide värvija kätte, siis läheb kangas suurkaupmehe kätte, see annab ta edasi väikemüügi-kaupmehele, kes, lõpuks, kauba tarvitaja kätte toimetab.“ (Marx ja Engels — venek. töödekogu, III köide, lhk. 275.)

Kõik need ärimehed ja töösturid, kes sellest valmistamise ja ringkäigu protsessist osa võtavad, tahavad oma keskmist kasu kätte saada, paljudel juhtumitel rohkemgi kui keskmist kasu, ja, muidugi teada, saavad selle kasu kätte ainult töörahva kurnamise kaudu.

Kaubaringkäigus sünnib see teistkordne kurnamine, millest Marx kirjutas; kaupmees, kes vabriku poodides või magasinides töölistele kaupa võlgu annab, tõs-

tab hinnad kaupade pealt palju kõrgemaks, kui nad suurmüügil on. Eesti kodanlise riigi statistika büroo ametlikkude andmete järgi, näiteks, on see suurmüügi ja väikemüügi hindade vahe väga selgesti näha.

Elumaksumusindeksid (1913=100)—

<i>üldindeks:</i>	1930—104
	1931—100
	1932—94
dets.	1933—90

Suurmüügiindeksid —

<i>üldindeks:</i>	1930—102
	1931—91
	1932—83
dets.	1933—88,5

Muidugi, need indeksid ei anna veel kaugeltki tõelikku pilti töölisklassi seisukorrast, sest ühes hindade langemisega langes ka palk ja veel palju kiiremini kui hinnad (üldiselt on palkasid kärbitud, võrreldes kriisieelse tasemega, 36—40% võrd) — isegi ametlikkude andmete järgi. Kuid see tabel näitab siiski väga hästi, et kaubandussüsteem kapitalistlikus riigis sedasama ülesannet täidab, mis üldse kapitalismile omane, — s. o. töölisklassi kurnab. Niisugune on lugu kapitalistlikus ühiskonnas.

Põhimõttelikult sootuks teisi ülesandeid täidab kaubandus sotsialistlikus vabariigis. Meie nõukogude kaubandus „on kauplemine ilma kapitalistideta — suurte kui väikesteta, kauplemine ilma spekulantideta — suurte kui väikesteta“ (Stalin). Tähen-dab, erakapitaliste meil ei ole. Meie nõukogude kauplemist teostavad kooperatiivide võrk, riikliku kaubanduse võrk, kolhooside kaubandus ja tööliste varustamise osakondade süsteemi võrk, mis suuremate ettevõtete juurde on organiseeritud. Meie kaubandus läheb põhiolulikult, printsiipaalselt lahku kapitalistlikust kaubandusest. Meie kaubandus ei või olla ja ei ole mitte kurnamise abinõu ega ei väljenda neid vahakordi. Meie kaubanduse taga peituvad vahekorrad, mis iseloomustavad proletariaadi diktatuuri ajajärgu vahakordi järjekindlalt sotsialistlikkude ettevõtete vahel ja kolhoosi ning isiklikkude majapidamiste vahel, vabrikute, tehaste, kolhooside ja üksikute kolhoosnikkude ning tööliste vahel. Kaubandus on üks neid *sõjariistu*, mida proletariaat, kui ta võimule pääseb, selleks tarvitab, et kapitalistlikke ollusi meie majanduses esiti piirata ja välja tõrjueda, hiljem nad hoopis likvideerida, et

väikekaubavalmistusslikku majapidamist sotsialistlikul alusel ümber korraldada. „Asi ei seisa mitte selles, et kaubandus ja rahasüsteem kapitalistliku majapidamise meetodid on. Asi on selles, et meie majanduse sotsialistlikud elemendid, kapitalistlikkude ollustega võideldes, nende kapitalistlikkude olluste mahasurumiseks omale kodanluse sõjariista ja meetodi võtavad, et sotsialistlikud elemendid neid edukalt kapitalismi vastu kasutavad, neid hea tagajärjega meie majanduse sotsialistliku alusmüüri ülesehitamiseks kasutavad“ (Stalin, lõppsõna ÜK(e)P XIV kongressil). Kaubaringkäik ja üldse nõukogude kaubandus on üheks väga tähtsaks teguriks töölisklassi ja üldse töötavate hulkade *ainelise ja kultuurse olukorra tõstmisel*. Olgugi, et valmistusslikku sideme vorm küla ja linna vahel ot-sustavaks vormiks on, kuid *kaubandusslikku sideme* vorm ei kaota sellega veel oma tähtsust. Vastupidi, teisel viisaastakul tuleb ikka suurem ja suurem hulk põllumajanduse saadusi tööliste varustamiseks mitte keskendatud korras, vaid detsentraliseeritud korras. Näiteks teravili: 1932. a. osteti kokku keskendatud korras 92,6% üldisest kokkuostetud hulgast, 1937. aastal on ette nähtud seda protsenti kuni 87-ni vähendada. Lihaproduktide alal tuleb linna veel suurem osa kolhoosikaubanduse ja detsentraliseeritud kokkuostu korras, nimelt — 27,2% asemel — 48,1% jne. Kolhoosikaubandus, kui üks ala nõukogude kaubandusest, esineb siin kui tähtsam tegur tööviljakuse, töödistsipliini, töö organiseerimise tõstmises. Kolhoosnikud teavad, et kui nad rohkem põllumajanduse-saadusi valmistavad, kui plaanis ette nähtud, siis võimalik on neid kolhoositurul ära müüa ja sellega oma ainelist seisukorda kindlustada. Teiselt poolt teab nüüd juba iga kolhoosnik, et saaduste kasv, viljasaak, ainult sellest oleneb, kuidas tema töötab, kui hoolega, täpselt ja hästi ta neid kohustusi täidab, mis üldises tööjaotuses tema peale langevad. Ausasti töötanud kolhoosnikul on, kui ta oma tööpäevade eest saadud produktid ära müüb, õigus nõuda, et riigi sotsialistlik tööstus talle igasuguseid kõrgeväärtusega tööstusesaadusi ka vastu annab. Niisugune kaubavahetus võib sündida ainult hästi korraldatud kaubanduseorganisatsioonide kaudu kaubaringkäigus *küla ja linna vahel*. Sm. Stalin tähendas oma aruandes partei XVII kongressil: kui tahetakse, et majanduselu allikana hoovaks, siis on tarvis nõukogude kaubandust arendada. „On vaja, et kogu maa oleks kaetud kaubabaasidega, maga-

sinide, poodide rikkaliku võrguga. On vaja, et nende baaside, magasinide, poodide kanaleid mõõda peatamata liiguksid kaubad valmistuskohtadest tarvitaja juurde.“ On tarvis, et meie veondus kaubad sellest raioonist ja punktist, kus neid valmistatakse, sinna toimetaks, kus neid tarvatakse. On tarvis, et need kaubad elanikkude nõuetele vastavalt tarvitajate kätte toimetatakse. Kapitalistlikus korras täidavad seda ülesannet, nii kui juba eelpool nägime, igasugused kaubaärid. Aga kas on N. Liidus, sotsialismi ajajärgul, tarvis veel mingisuguseid kaubaärisid või üldsegi kaubandust? Võiks ju keskkohas üksikute raioonide nõuded arvele võtta, kaup vagunitesse laadida ja kohale saata; kohapeal võtavad teatud organisatsioonid kauba vastu ja jaotavad tarvitajatele ära. Peab ütlema, et meie oma arenemisega nii kaugele veel jõudnud ei ole, ja et niisugune planeerimine ja kaupade jaotus sotsialismi ehitusele ainult kahju tooks. See „trotskistlik hüpe“ kaubanduse vaibumisele ja otsekohese kaubajaotuse läbiviimine, mida paljudes kohtades teadlikult või teadmatult hakati teostama, tõi suurt kahju. Mehaaniline kaupade jaotus kauba müügi asemel tõi niisuguseid naljakaid juhtumisi, kus ühte raiooni saadeti terve vagun koerte suukorve, teise 2—3 aasta tagavara kalosse jne. Mehaanilise kaupade-jaotamise praktika annab ennast tunda veel tänapäev. Peale partei kongressi, kus otsustav hoop anti „pahempoolsetele“ vaadetele kaubanduse alal, kui „väikekodanlilise lobisemisele, mis veeks on kapitalistlikkude olluste veskile“, lasub ikkagi veel kaubaliikumist juhtival võrgul raske koormana vanade kaubandusemeetodite pärandus. Jaanuari- ja veebruarikuu vältel ei vähenenud kaubanduse organisatsioonide võrgus kaupade tagavara, vaid tõusiski veel. „Kergetööstuse rahvakomisariaadi väljaandmise baaside ja vabrikuladudes kasvasid kaubatagavarad kahe kuu jooksul: villasel riidel 52,4%; trikotaashil 92,4%, nahast jalanõudel 115,5%“ („Pravda“ — 27/III—34).

See tõestab tõsiasjadega sm. Stalini sõnu: „Meil tuli ette, et kaupu ja saadusi küllalt oli, kuid nad ei jõudnud tarvitajani, vaid kolasisid aastate viisi ringi n.n. kauba edasisaatmise võrgu bürokraatlikkudes urgastes tarvitajast eemal.“ Niisugune kord on ebanormaalne ja tuleb tugevasti võidelda, et „pahempoolsete“ teooria ja praktika pärandust rutem likvideerida. „Pahempoolsete“ vaadete esindajad hõpsid, nagu harilikult, vahepealsest arene-

misjaamavahest üle, segasid kommunismt esimese ja viimase arenemisjärgu ära. Nad unustasid niisugused tähtsad Marxi ja Lenini ütelsused ära, et raha ja kaubanduse võib ära kaotada ainult kommunismi viimasel arenemisastmel. „Need inimesed, kes marksismist sama kaugel on, kui taevas maast, ei saa nähtavasti aru, et raha jääb meil veel kauaks alale, kuni kommunismi esimese arenemisastme — sotsialistliku arenemisastme — lõpuleviimiseni.“ Sotsialismi ajajärgul on meil raha ja kauba vormi, rublaga kontrolli veel niikaua tarvis, kuni meie otsekohe töötundide arvepidamisele ei ole üle läinud. Otsekohelele töötundide arvestamisele üle minna meie aga ei saa, kui on olemas veel järjekindlalt sotsialistlikud ettevõtted ja sotsialistlikku tüüpi ettevõtted, kui ei ole veel lõpulikult kõrvaldatud vastuolu küla ja linna vahel jne. Sotsialistliku jaotuse printsip: „Igaühelle tema töö hulga ja omaduse järgi“, nõuab, et mingi mõõt peab olema, mis töö omadust mõõdab. Peale raha teist niisugust mõõdupuud meil ei ole, välja mõelda midagi muud ka ei saa. *Nõukogude raha* — nõukogude rubla on see tööriist, mida proletaarne riik tarvitab kui ühte hoova sotsialismi ülasehitamiseks ja edasiarvamiseks. Ja kuivõrd jääb alles raha ja jääb ka kaubaringkäik, tuleb juttudele, et nõukogude kaubandus hakkab välja surema, et raha tuleb ära kaotada, lõpp teha.

Nüüd, kui meie selgeks oleme teinud, mis vahe on kapitalistliku kaubanduse ja nõukogude kaubanduse vahel, ja isegi nõukogude kaubanduse tähtsuse ning vajaduse välja selgitanud, vaatame, missugused konkreetset ülesanded on nõukogude kaubandusel teisel viisaastakul.

Teine viisaastak saab olema töötavate hulkade heaolu kasvu viisaastak. Meie ülesanne on mitte ainult kolhoosnikud, vaid ka töölised ja teenijad linnades ja tööstusekeskkohtades jõukateks sotsialistliku ühiskonna liikmeteks teha. See kõik nõuab vastavalt ka tarvituskauade valmistuse ja kaubaringkäigu laiendamist. Teise viisaastaku plaanis on ette nähtud kaubaringkäigu kasv kaks ja pool korda, nimelt 31 miljardist rublast 1932. aastal kuni 80 miljardini 1937. a. Meie partei ja valitsus omalt poolt määrasid ära need kanalid ja abinõud, mille kaudu uued kaupade hulgad ellu kutsuda. Kergetööstus saab, võrreldes esimese viisaastakuga, kiiremad arenemistempond ja isegi veel kiiremad kui rasketööstus:

	Mõõt	1932. a.	1937. a.	Juurdekasvu protsent
1. Kogu tööstuse toodang	mlrd. rbl.	43,2	92,7	+ 114,1
2. „A“ grupp. Tööriistad ja valmistamisvahendid	„ „	23,1	45,5	+ 97,2
3. „B“ grupp. Tarbeasjad	„ „	20,2	47,2	+ 133,2
Nendest:				
a) puuvilla riie	mln. meetrit	2712,7	5100,0	+ 88
b) jalanõud	mln. paari	81,8	180	+ 120
c) suhkur	tuh. tonni	827,8	2500	+ 202
d) konservid	mln. karpi	594	2000	+ 235

Sellest tabelist on näha, et kui kogu tööstusetoodangu iga-aastane juurdekasv on 16,5%, siis tarbeasjade tööstuse toodangu juurdekasv on määratud partei kongressil 18,5%-le; et tähtsamaid tarbeasju valmistatakse 1937. aastal 2—5 korda rohkem kui esimese viisaastaku viimasel aastal. Vaatame põllumajanduse saadusi. Siingi on ette nähtud suur kasv. Kogu põllumajanduse toodang kasvab 2 korda, karjamajanduse saadused 2,25 korda. Vastavalt sellele peab kasvama ka kariloomade arv (mln. pead):

	1932. a.	1937. a.	Juurdekasvu protsent
Veised	40,7	65,5	+ 60,9
Sead	11,6	43,4	+ 274,1
Lambad ja kitsed	52,1	96,0	+ 84,3

Suurt osa kaupade hulga suurendamisel saavad mängima töölise varustamise osakonnad („TVO-d“). Juba mineva aasta andsid nende majapidamised ainult kartuleid ja aiavilja üle 800 tuhande tonni, teised abimajapidamised — 1600 tuh. t. 1934. aasta plaanis on ette nähtud 4222 tuh. tonni (kõik linnaäärsed abimajapidamised).

Paari sõnaga võiks puudutada veel ühte kanalit, mille kaudu tööliste põllumajanduse saadusi juurde voolab, see on — tööliste oma aiamaad. Tööliste oma isiklikud aiamaad, mille arendamisele aktiivselt kaasa aitavad kohalikud nõukogud ja majanduseorganisatsioonid, otsekohe küll kauba hulka ei suurenda (toodang läheb iga töölise isiklikuks tarvitamiseks), kuid hindade alandamise peale ja kaubaringkäigu laiendamise peale mõjub see allik siiski tuntavalt. Nii näeme siis, et

abstraktsed andmed — suurendada tööliste varustus tähtsamate tarbeainete poolest 2,5 korda — leiavad oma materjaalse väljenduse kergetööstuse programmi, kohaliku tööstuse arendamises, kolhooside ja sovhooside kindlustamises, TVO-de ja teiste abimajapidamiste plaanide täitmises ja tööliste oma aiamaade arendamises. Nii siis, selle järele, kuidas meie üksikute aladel ja üldse rahvamajanduse plaani täidame, selle järele saame ka kaubahulga.

„Kaubad valmistatakse lõppude lõpuks mitte valmistuse, vaid tarvituse jaoks.“ Et neid tarvitada, on tarvis kaubad tarvitajatele — töölistele, talupoegadele, kolhoosnikkudele, teenijatele jne, kätte toimetada. Selleks on tarvis kaubaringkäiku ja eestkätt *kaubaringkäiku küla ja linna vahel* laiendada ja igakülgselt arendada.

Kuid küsimus ei ole ainult hulgas, tööline ja kolhoosnik ei hakka ju jõukaks saamisega kaks korda rohkem sööma ega korruga kahte ehk kolme ülikonda või kahte paari saapaid kandma. Töötavad hulgad seavad küsimuse üles ja nõuavad juba praegugi kõrgema väärtusega kaupu, nõuavad kauba kättesaamise paremat organiseerimist, kogu valmistuse ja kaubanduse omadusliku külje tõstmist. Siit kerkivad probleemid: tööstusekaupade headuse tõstmise probleem, kauba valiku võimaldamine vastavalt tarvitaja nõuetele, kaubandusevõrgu laiendamise, kauplemistegevuse parandamise, materjaalse baasi ümberkorraldamise, kaadrite kasvatamise, valiku ja muud küsimused. *Kaupade headuse kõrgendamise* kohta on küll juba palju räägitud, kirjutatud ja otsusi vastu võetud. NSVL rahvakomissaride nõukogu otsus 17. detsembrist 1933. a. kiutööstuse kohta keelas 23 madala väärtusega riidesordi valmistamise ära. Enne seda kuulutati valitsuse poolt seadus välja (8. XII

1933), mis 5-aastase vangistusega karistab neid tööstureid, kes alaväärtuslikke saadusi valmistavad. Kuid väga suurt osa kaupade omaduse tõstmises mängib *kaubandusevõrgu töö*. Niikaua kui kaubandusevõrk suuremal määral (külmas 90%) mehaaniliselt lihtsalt seda jaotab, mis ta keskendatud korras sai, niikaua ei võinud väärtusest ja kaupade sortidest juttugi olla. Tarvitajale öeldi: „võta, mis sulle antakse, ja käi minema.“ Tarvitajate nõudeid arvesse ei võetud. Kõik, mis vabrikust baasi saadeti ja baasist poodi tuli, kõik võeti sõnalausemata vastu. Selle tagajärjel kogus kaubandusevõrku palju alaväärtuslikku kaupa, või, nagu meie eelpool nägime, kaupa, mis mitte ei vastanud tarvitajate nõuetele. Kaup seisis kaubandusevõrgus surnud kapitalina, magasin oli ilma rahata, tarvitajad ilma kaupadeta. Niiviisi muutus korraldamatu kaubaringkääk tõsiseks takistuseks meie töös. Asja parandamisel oli üheks tähtsaks abinõuks „*rublaga kontroll*“. Isetasuvuse põhimõte, mis juba sügavasti sisse on viidud tööstusesse, tuleb järjekindlalt maksma panna ka kaubanduse alal. Rubla, mis kaubanduse rahandusliku plaani täitmist kontrollib, milles on ette nähtud kauba ja raha liikumine teatud kiirusega, paneb kõik kaubanduseorganisatsioonide lülid palju agaramalt tööle, ja, mis kõige tähtsam, omadusliku külje tõstmisele. See tähendab, et küla kooperatiiv või mõni teine kaubanduseorganisatsioon peab oma poodi ainult niisuguseid kaupu tooma, mille järele nõudmist on, mida tarvitaja nõuab, see asjaolu omapoolt aga nõuab, et tarvitajate nõudeid on vaja süstemaatlikult välja selgitada, on vaja tihedas sidemes olla oma kooperatiivi liikmetega, nende igapäevase kontrolli all.

Uus krediitreform, mis 1933. a. sügisel kaubanduse alal maksma pandi, annab võimaluse niisugustele kooperatiividele ja magasinidele, kes oma plaani ausalt täidavad, veel rohkem kauplust laiendada — selleks on soodsad krediitingimused. Nõukogude kaubandus on kultuurne kaubandus, ja meid ei või sugugi rahuldada see kaubandusevõrk, mis meil praegu on, ja veel vähem kõik see mahajäänud materiaalne tehniline baas, mille peale ennast nõukogude kaubandus toetab. Uue majandusepoliitika esimestel aastatel, kui erakapital suuremal määral tegutses, oli meil 481 tuhat kaubanduseüksust, 1933. a. ainult 277.972. Need arvud juba näitavad, et meie ei ole väljatõrjutud ja likvideeritud erakapitalide kohta kaubandusevõr-

gus hulgaliseltki täitnud¹. Teine asi on, et ühes sotsialismi ülesehitusega on kasvanud uued sotsialistlikud linnad endise tühja koha peale — seal peab ka nõukogude kaubandus, peavad magasinid, poed jne loodud olema. Veel rohkem, isegi suurlinnades, kus magazine küllalt on, isegi siin tuleb uusi poode ja magazine avada, nimelt töölise linnajagudes, sest vana kodanlike korra pändusena on paremad kauplused jäänud keskohtadele, südalinna. Nüüd on arusaadav, miks meie partei XVII kongressi otsuste järgi peame kaubandusevõrku 37% võrd laiendada. Mahajäänud, ajast ja arust läinud sissesead meie magasinides on vaja uue, kõrge tehnika alusel ümber korraldada. Partei kongressi otsuste järgi hakkavad terved tööstuseharud kaubandusele mehhanisme valmistama kaalumise, lahtilõikamise, pakkimise, transporteerimise jne tarvis. Organisatsioonilised küsimused, mis teisel viisaastakul otsustava tähtsuse omandavad — saavad ka kaubanduse alal väga suurt osa mängima. Organisatsiooniline ümberkorraldamine kaubanduseaparaadis peab just selle tähe all sündima, et tarvitajate nõudeid paremini rahuldada, et kaubad kiiremini liikuma panna. Kõigepealt on tarvis ümber korraldada kaubanduseorganisatsioonid üleval, hävitada funktsionaalsus, sellega ühes isiklik vastutamatus, maksma panna täiesti enamlik ainujuhtivus. On vaja inimesikantseleides vähendada ja rohkem otsekohe magasinidesse, poodidesse tööle panna. Teenijad peavad magasinikauplema, aga mitte juhtivas aparaadis ja kantseleis istuma. Magasinides müüjateks on vaja täiesti tublid ja ausad inimesed valida. Inimeste valikust oleneb väga ja väga palju. See, kes kaupleb, puutub otsekohe kokku laialiste hulkadega, ja tema käitumisest oleneb suurel määral, kuidas tarvitaja nõudeid rahuldatakse.

Kaadrite valik kaubandusetööle on väga vastutav ala. „Nõukogude kaubandus on meie kõige laiem enamlik asi, ja kaubanduse tegelased, siin hulgas müüjad, kui nad ainult ausalt töötavad, on meie revolutsiooniliku, enamliku asja teostajad.“ Need, kes nõukogude kaubandust alahindavad, kes ei taha nõukogude kaubanduse laiendamise ja paremustamise eest võidelda, kes ükskõiksel või hoolimatult kaubandusse suhtuvad — neil ei ole midagi ühist enamliku parteiga.

¹ Tuleb meele pidada siiski, et meil üks nõukogude kaubanduseasutus tihti palju suurem on, kui mitu endist väikest poodi kokku.

Meie nägime, et nõukogude kaubanduse arenemise ülesannete täitmiseks tarvis on palju organisatsioonilist tööd teha ja et see organisatsiooniline töö isegi esimese järgu tähtsusega töö on. Kuid siiski ei piirdu ülesanded teisel viisaastakul nende küsimustega. Teisel viisaastakul tuleb kooperaatiivides ja riigikauplustes hindasid keskmiselt 35% võrd alandada, kolhoosi turul mitu korda rohkem; tuleb ette valmistada tingimusi selleks, et kaardisüsteem, üldse kinnine kaubandusesüsteem ära kaotada. Ja need omakorda on jällegi materjaalsed ja organisatsioonilised küsimused.

Hind Nõukogude Liidus ja hind kapitalistlikkudes riikides on, niisama kui raha, printsipiaalselt kaks iseasja. Kui hind Marxi määruise järgi on „väärtuse rahaline väljendus“, siis ei või N. Liidus, kus väärtuse seadus maksev ei ole, ka hind väärtuse väljendajaks olla. Kui kapitalistlikus ilmas hind *stüühiliselt* välja kujuneb, siis on N. Liidus hind *plaaniline* — ta määratakse proletariaadi diktatuuri asutuste poolt kindlaks. See ei tähenda muidugi, et proletaarne riik võib oma tahtmise järgi ühele või teisele kaubale ükskõik missuguse hinna määrata, ei, see tähendab seda, et nii kui meil üldse kõik valmistamisprotsess kindla plaani alusel sünnib, nii ka selle protsessi enese kui tema tagajärgede väljendus nõukogude rahas plaaniliselt peab sündima, millise plaani proletaarne riik ette kirjutab. Kõik elemendid, millest meie hind koosneb (kauba omahind + kuhinemine + ringkäigu maks + kaubanduseorganisatsioonide kuhinemine + ringkäigu kulud), on planeeritavad elemendid ja samuti on ka hind tervelt planeeritav.

Kui proletaarne riik hinnaalandamise protsendi ära määrab, nagu me ülevalpool nägime (35% võrd), siis tähendab see seda, et hinnaalandamine on ette nähtud kogu rahvamajanduse plaanis. Võtame kaubandusliku omahinna. Omahinna alandamine teisel viisaastakul on ette nähtud keskmiselt kogu tööstuses 26% võrd. Omahinna alandamine ei ole mitte kerge asi, ainult enamlikus võitluses uue tehnika omastamise alal, võitluses tööstuse rahalise plaani täpse täitmise eest võime selle raske ülesande teostada. Teiseks on tarvis ka nõndasama vähendada ringkäigu kulusid. Olgugi, et meie plaanilise süsteemi paremuste tagajärjel meie ringkäigu kulud palju vähemad on kui kapitalistlikkudes riikides, annab siiski võitlus nende alandamise eest reaalse võimaluse hindade alandamiseks. Kui meie Saksa- maa ja N. L. kooperatiivide kaupluse kulusid võrdleme, siis saame järgmise pildi:

Saksamaal tegid ringkäigu kulud 1932. a. 30% kogu ringkäigu summast, meil N. Liidus samal ajal aga ainult 14,37%. Pool vähem, kuid siiski on võitlus nende vähendamise eest — aktuaalne küsimus. Ringkäigu kulude vähendamine peab sündima kaubanduseaparaadi ratsionaliseerimise teel, üleliigsete inimeste aparaadist väljajamise teel, kogu kaubaringskäigu paremustamise teel, ja, mis kõige tähtsam — on vaja kaup kiiremini liikuma panna. Kaubandusekulude vähendamisele aitab otsustavalt kaasa kaupade hulga kasv, sest et siin, niisama kui kaupade kiire liikumisega, ringkäigu kulud ühe kaubaüksuse pealt vähenevad. Ringkäigu kulusid kõrgendab meil mitmehinnaline kauplemissüsteem. Meil on niinimetatud *kinnise* (kinnised kooperatiivid, „TVO“ poed, kaardi-, broneerimise- ja normeerimissüsteem) ja lahtise (kommerts-, poolkommerts- ja normaalsete hindadega) kaupluse vormid. Peale selle on veel kolhoosituru hinnad ja tööstusekooperatiivide saaduste müügihinnad. Normeerimise, kinniste kooperatiivide jne süsteem on tingitud sellest, et niikaua kui veel klassid olemas on, neid kaupasid, millest meil puudus, mitte võõra olluse kätte ei või lasta minna, vaid töölistele ja neile talupoegadele tuleb juhtida, kes ausasti oma kohused proletaarne riigi ees täidavad.

Kauba puuduse juures on kinniste poodide süsteem ühtlasi *tähtsamaks hooaks töödistsipliini* kõvendamiseks, sellega väga tähtsaks *klassivõitluse sõjariistaks*¹.

Puudusi on sellel kinnisel kauplusel siiski vägi palju: siin on üleaarne tööjõu tarvitamine kõiges selles kaartide väljaandmises, kontrollimises ja arvepidamises; siin on suured võimalused bürokratismi kasvamiseks, kõiksugu kuritegudeks. Isegi ühtlustamise elemente on sellel süsteemil, sest et kuidagi kinnistes poodides kindlate hindadega varustamisel vahet ei saa teha, näiteks, 150 r. ja 180 r. kuupalgaga tööliste vahel.

Klassideta ühiskonna loomisega, nõukogude kaubanduse arendamisega peab lõpuks kaduma ka kinnine kaubandusesüsteem. Kuid korraga seda ära kaotada ei saa. See on siiski pikaline protsess ja ulatab teisest viisaastakust üle. Otsustavamaks tingimuseks ühes klasside hävitamisega on jällegi — kaubahulga kasv. Selge on siiski see, et meie iga päevaga

¹ Näiteks, rahvakomissaride nõukogu otsus, mille järgi need, kes töölt lahti lastakse tööaja äraviitmise pärast, leivakaardist ja „TVO“ varustusest ilma jäävad.

ikka rohkem ja rohkem peame arendama n.n. lahtist kaubandust, iga päevaga, ühes kaupade juurdekasvuga, ikka enam kaupsid normeeritud jaotusest maha võtma, „vabamüügile“ andma. Keskendatud korras kaupadega varustamine peab ikka rohkem ja rohkem oma erikaalu vähendama, selle asemel peab kasvama detsentraliseeritud korras saaduste ja kaupade kokkukoostmine. Kuid see ei tähenda, et kinnised kooperatiivid ja „TVO-d“ kinni tuleksid panna. Niisuguste kaupade ja saaduste alal, mida meil veel kõigile ei jatku, peab väga kindel kontroll olema, need kaubad peavad esimeses järjekorras töölisele minema, kes kõige vastutavamatel tööstusaladel töötavad, kes töötavad ennastsalgava vaimustusega, kes on täiesti sotsialismi ülesehituse *tööklased*. Siit järgneb, et kinniste kooperatiivide ja „TVO-de“ süsteemi tuleb tugevasti kindlustada, halastamatult siit välja peksta kõiksugused kõrvalised isikud, kellel tehastega mingit asja ei ole. Ühes „TVO-de“ süsteemiga areneb lahtine kaubandus, kus kõik töörahvas võib kaupa osta, mis neil tarvis. Tõsi küll, praegu on hinnad nendes kauplustes veel kõrged. Kõik töölised ei suuda veel nende kaupluste kaudu oma nõudeid rahuldada, need kauplused on veel peaaegjalikult õppinud töölise ja spetsialistide rahuldamiseks (peale kinniste poodide), kuid järjekindel hindade alandamine ühes tööliklassi rahalise sissetuleku kasvuga võimaldab seda, et lahtine kauplus ikka laiemad tööliskihid oma varustusele võtab, mitte ainult kõrgestiõppinud töölisega piirdudes¹. Põllumajanduse saaduste

hindade kaudu vabamüügi kauplustes reguleerib proletaarne riik kolhoosi turgu, mõjub kolhoosi turu müügihindade peale; sellega aitab ta jällegi üldisele ülesannete täitmisele kaasa. Siin riikliku kaupluse ja kolhoosikaupluse vahel sünnib isemoodi võitlus, ja juhtivat osa mängib siin proletariaadi riiklik kauplus. Riigikaupluse võimalused on piiratud üldiselt meie rahvamajanduseplaani täitmiselega.

Marxi õpetuse järgi on valmistuseprotsessil igal pool esikoht. Ringkäigu protsess peab alluma valmistusele. Omakorda mõjub ringkäigu protsess valmistuseprotsessile — võib seda takistada, võib ta arenemisele kaasa aidata. Valmistuses, tööstuses kui põllumajanduses, on meil „põhiküsimused lahendatud õieti ja nad (s.o. valmistusealad) seisavad kindlalt jalul“; nüüd on meie järjekordseks ja aktuaalsemaks ülesandeks — kaubaringkäigu laiem arendamine ja veoasjanduse otsustav paremustamine.

Võitluses iseveolu vastu, kõiksuguste teooriate vastu, mis kaubandust alahindavad, võitluses partei kongressi otsuste täpse täitmise eest, *võitluses plaani rahanduse ja töödistsipliini eest* — lahendame meie partei kongressi poolt ülesseatud ajaloolised ülesanded, sellega ka kaubaringkäigu laiaarendamise ülesande, mis on „... selleks järjekordseks ja aktuaalsemaks ülesandeks, ilma mille lahendamiseta me edasi liikuda ei saa“.

hoidmisega, vabamüüki toiduainetega ning tööstusekaupadega riigi magasinides, arendada selleks, et põldu töölikule nõukogudekaubandusele puhastada, millest sm. Stalin rääkis.“ (*Mikojan*)

¹ „Meil tuleb aga praegu ja kaua aega veel edaspidigi, ühes kinnise, pajuikilise varustamise alles-

I. Ivanov

NSV Liidu proletariaadi elutaseme tõus

Esimese viisaastaku määratu ehitustööga, ajakohase rasketööstuse — sotsialismi aluse — loomisega käib kaasas NSV Liidu tööliklassi ainelise ja kultuurse elutaseme vahetpidamatu tõus. 1930. aastaks kaotati lõpulikult tööpuudus. 1929—1933. a. kasvas kõikidel rahvamajanduse aladel tegutsevate töölise ja teenijate arv 12,2 miljonist 21,9 miljoni inimeseni, ehk 79,8 prots. võrd.

Selle kasvu ulatus on eriti silmapaistev töörahva arvu vahetpidamatu kahanemise

kõrval, mida kapitalistlikkudel maadel näeme.

Masinaehituse tormilik arenemine kindlustas metallitöölise arvu määratu suurenemise. Masinaehituse ja metallitööstuse alal tegutsevate töölise arv suurenes 1930. aasta 1. jaanuarist, kus see oli 780 tuh., — 1933. a. 1. novembriks 1.450 tuhandeni, s. t. ligi kahekordseks. Söetööstuse töölise arv oli 1930. a. 1. jaanuaril 283 tuh. 1933. a. 1. novembriks tõusis see 405 tuhandeni. Kongressidevahelise aja kestel

suurenes tööstustööliliste arv 1.800 tuh. inimese võrd, metallitööliliste ja kaevandustööliliste arv — 800 tuh. võrd. Uued nõukogude ettevõtetesse tulevad kaadrid esitavad uued nõuded. Sotsialistlik ettevõtte maksab neile niisuguse töötasu, kindlustab niisuguse kultuurse ja eluolulise olukorra, mis uusi, kasvanud nõudeid rahuldada lubab.

Sissetulekute andmete ja 1931. a. töötasu arvestuse materjalide järgi arvati rahvamajanduse arvestuse keskvalitsuse poolt välja kaevandustööliliste tarvitus ja nende kultuurse ning eluolulise olukorra tase 1928. a. hindade järgi. Samasugusel teel hinnati ära ka talupoegade: sulaste, kehvikute ja kehvemate keskmikkude tarvitus 1928. a. hindades, juurde arvatud riigi kulud talurahva kultuurseks ja eluoluliseks toetamiseks 1928. a.

Nende andmete võrdlemine näitab, et söetööstusesse tööle läinud endiste talupoegade tarvitusereaalne tase on *kahekordselt suurenenud*.

Töövilljakuse tõusu alusel esimese viisaastaku kestel (41 prots.) ja 1933. a. (10,7 prots.) tõusis ülespoole ka tööpalka kõverjoon. Kõikide tööalade tööliste ja teenijate keskmine tööpalk on 1929. kuni 1933. a. kasvanud 800 rublast 1.567 rublani ehk 95,8 prots., s. t. ligi *kahekordseks*.

Kogu pere töötab

Töölise pere ainealne olukord paranes eriti seoses töölisperekonna liikmete tööleminekuga. Suurtööstuses oli naistööliliste arv 1930. a. jaanuaril 0,9 mln., 1933. a. 1. juuliks tõusis see 1,8 miljonini, ehk 900 tuhat inimest, ulatades 1933. a. 1. juuliks 36,9 protsendini kogu tööliste koosseisust. Metallitööstuses on naistööliliste arv 290 tuh. inimese võrd kasvanud, ulatades 22,6 prots. kogu metallitööliliste arvust 1933. a. 1. juulil, võrreldes 1930. a. 1. jaanuari 9 protsendiga.

Naiste erikaalu tõus on eriti tööstuse töötingimuste tuntava kergendamise tulemuseks, mis tingitud on kõigepealt valmistuse raskemate ja jõudunudvate protsesside intensiivsest mehaniseerimisest. Seda näitavad kujukalt söetööstuse andmed, kus naiste erikaal 1930. a. 1. jaanuaril oli 8,2 prots., 1933. a. 1. juulil aga 17,8 protsenti.

Kui kapitalistlikkudel maadel töölisepere liikmete, naiste ja noorsoo, valmistusse tõmbamine, nagu juba Marx seda näitas, tööjõu hinna alandamise vahendiks

oli, siis on see juurdetõmbamine NSV Liidu töölispere ainelise heaolu kasvu lisallikaks.

Töötajate arv ühe tööstustöölise pere kohta oli 1929. a. 1,22, 1933. a. 1,44; selle tagajärjel langes mittetöötajate arv pereziga 1 töötajaga kohta 2,3 inimeselt (1928. a.) 1,69 inimeseni (1933. a.). See aga põhjustas 93 prots. tööpalka tõusu pere iga hinge kohta, ühe töötaja tööpalka 58-protsendilise kasvu juures.

Tööpalka fondid on partei XVI ja XVII kongressi vahelise ajajärgu kestel 25 mlrd. rbl. võrd ehk *3,5 korda kasvanud*.

Sama ajajärgu kestel alanesid Am. Ühendriikide tööstustööliliste palgad (dollarites) 11 miljardilt (1929. a.) 4 miljardile (1932. aastal) ehk *ligi kolmekordselt*.

Tööpalka vahetpidamatu tõusu tegi partei üheks tähtsamaks vahendiks töövilljakuse tõstmisel. Sm. Stalini 6 ajaloolises tingimuses anti laialine programm tööpalka ümberkorraldamiseks, väikekodanlike ühtlase tööpalka likvideerimiseks ja selleks, et tööpalka töövilljakuse kasvu ja tööliste kaardrite püsivuse kõige tähtsamaks vahendiks teha.

Sm. Stalini juhtumõtete teostamine leidis väljenduse metallitööliliste ja kaevandustööliliste tööpalka tõstmises. Partei XVI ja XVII kongressi vahelise ajajärgu kestel kindlustas partei nende esikohale tõstmise. 1933. a. 10 kuu tööpalka tase järgi olid masinaehituse töölised ja metallitöölised teisel kohal (peale elektrijaamade), mustametallurgia-tööstuse tööliste 4-dal kohal (võrreldes 1929. a. 9 kohaga), söetööstuse töölised — 5-dal kohal (võrreldes 1929. a. 12. kohaga). Kaevandustöölise tööpalka tase tõusis 1929. aastast kuni 1933. a. 88 prots. ja mustametallurgia-tööstuse töölistel — 68 prots., kuna tööstustööliliste tööpalk samal ajal üldse 63 prots. võrd tõusis.

Kapitalismi tingimustes, kus valmistamisabinõud kapitalistide klassi monopol on, piirdub töölise osa rahva sissetulekus ainult tööpalkaga.

NSV Liidu tingimustes ei näita tööpalka kasv kaugełtki veel töörahva ainelise ja kultuurse elutaseme tõusu. Tööpalk on siin vaid üks osa töölise kogu sissetulekust. Proletaarne riik kulutab iga aasta miljarde tööliliste kultuurse heaolu peale, võttes täielikult oma arvele õpetamise, arstiabi jne, millega ta proletariaadi reaalselt tööpalka, heaolu taset tuntavalt tõstab.

Kultuurne ja eluoluline olukord

Partei XVI ja XVII kongressi vahel on mittepõllumajanduslikkude alade tööliste kultuurse ja eluolulise toetuse riiklikud fondid, 1929. aastaga võrreldes, 335,5 prots. suurenenud (1145 miljonilt 4986 miljoni).

Nii on kasvanud sotsiaalse kindlustuse summad töövõime ajutise kaotuse korral — 1,5-kordseks (146,6 prots.); vanadusepaukid — 152,5 prots.; stipendiumid õpilastele — 12-kordseks (1138 prots.); hariduse ja kultuurse toetuse summad 7-kordseks (573 prots.); tervishoid — 328 prots.

Nende proletaarse riigi väljaminekute määratusuure reaalse tähtsuse üle töörahva ainelise ja kultuurse elutaseme tõstmiseks annavad tunnistust koolidevõrgu, õppijate arvu, tervishoiu asutuste võrgu kasvu andmed.

NSV Liidu linnade üldhariduslistes koolides oli õppijate arv 1929. a. 3,6 mln., 1933. a. — 5,7 mln.

See teostus samal ajal, kui kõige „kultuursematel“ kapitalistlikkudel maalidel õppijate arv alg- ja keskkoolides sõjaeelsest (1913—1914. a.) tasemest madalamale vajus: Inglismaal (1930—1931. a.) — 9,6 prots., Prantsusmaal — (1930—1931. a.) — 15,6 prots., Saksamaal (1930—1931. a.) — 24,1 protsendi võrd.

Samal ajal teostab NSV Liit kõige suurejoonelisemat kultuurset revolutsiooni, muutudes üldise kirjaoskuse maaks, koolide maaks, miljoniliste töötavate hulkade suure kultuurse tõusu maaks. Ülikoolides, tehnikutes ülikoolides ja akadeemias õppijate arv kasvas 1929. a.—1933. a. 192 tuhandest 427 tuhandeni, tehnikumides 327 tuhandest 673 tuhandeni, tööliskolledes 68 tuh. — 326 tuhandeni.

Arenenud on klubide, kultuurilosside ja teiste poliithariduslikkude, proletariaadi kultuurset kasvu organiseerivate asutuste määratusuur võrk. 1928—1929. a. ei olnud ainuski sotsialistliku kultuuri maja; 1932—1933. a. aga on neid 1772. 1928—1929. a. oli 6409 klubi ja kultuurilossi, 1932—1933. a. — 8064 (peale kolhooside omade).

Meie kultuurse ehitustöö ulatusest räägib küllaldaselt kujukalt see tõsiasi, et NSV Liidu kõrgemates õppeasutustes õppijate arv 1932—1933. a. Saksamaa, Prantsusmaa, Inglismaa, Itaalia ja Poola kõrgemates õppeasutustes õppijate arvu kokkuvõtetult ületas. Kui arvestada, et NSV Liidus industriaal- ja põllumajanduslikkude ülikoolide erikaal 1931—1932. a. 65 prots. moodustas (õppijate arvu järgi), Saksamaal

aga — 18,6 prots., Inglismaal — 10,9 prots., Itaalias — 10,6 prots.; kui arvestada ka selle erikaaluga, mis omavad kapitalistlikus Läänes üldfilosoofilised, usuteaduslikud ja teised ülikoolid, siis saab meie kultuurse revolutsiooni ulatus eriti silmator-kavaks.

NSV Liidu alalistes lasteaedades oli 1933. a. 858 tuh. last, 1929. a. ainult 156 tuhat. Lastesõimele võrk, mille arenevamine kõige paremini maa naistöölise ja töötava naise olukorrast tunnistust annab, kasvab kiirtempo. Enne revolutsiooni, 1917. a., oli tervel Venemaal 2160 alalist söimekohta; 1928. a. — 59,3 tuh. kohta, 1932. a. — 623,9 tuh. kohta, s.t. enam kui 10 korda rohkem kui 1928. a. ja 290 korda rohkem kui 1917. a.

Suuri edusamme on astunud tervishoiu arenemine. Kui 1917. a. kõikide Venemaa ettevõtete kohta 487 esimese-abi punkti oli, siis oli tervishoiupunkte 1928. a. juba 1942 ja 1932. a. — 6532. Linnade haigemajade võrk kasvas 58 prots. võrd.

Üheks NSV Liidu iseloomustavaks tähelepanuväärseks jooneks on tööliste massiline õppus ilma töölt lahkumata. Seda võimaldab kõigepealt tööaja lühendamine.

Tööpäeva tegelik kestvus oli keskmiselt 1928. a. 7,8 tundi, 1932. a. juunis 7 tundi, kuna see 1913. a. alla 10 tunni ei olnud. Tööpäeva lühendamine, töökaitse parandamine, valmistuse mehaniseerimine, mis meie tingimustes, vastandina kapitalismile, töö määratu kergendamise teguriks on, — põhjustasid tööstusetööst olenevate haiguste järsu vähenemise. Õnnetute juhtumiste arv alanes 1928. a. kuni 1932. a. sisetööstuses 39,3 prots., metallitööstuses — 34,9 prots., masinaehituses — 44,8 prots. võrd.

Korterite ehituse ja kommunaal-ehituse-töö hiiglaulatuse on toonud linnades heaolu tuntava tõusu ja tööliste korteritingimuste paranemise. Esimese viisaastaku kestel mahutati ühiskondlustatud sektoris korterite ehitusse üle 4 mlrd. rbl. Ehitatud on üle 27,3 mln. rm. põrandapinda. Donbassi eluruumide fond suurenes kahekordselt; Moskvas on ehitatud 2 mln. rm. põrandapinda.

Nende sammude kokkuvõttes peegeldavad selgesti tööliste korteritingimuste paranemist.

Moskvas elavate perekonnaga metallitöölise sissetuleku uurimise andmete põhjal oli 1929. a. 75,9 prots. töolistest eraldi korter ehk tuba, käesoleval ajal — 90 prots. Kui 1929. a. 9,4 prots. töölisi ainult nurga või magamisaseme tüürid, siis on käes-

oleval ajal seesuguseid töölisi ainult 0,6 prots.

Tublisti on paranenud tööliste korterite seisukord.

Moskva metallistide enamik elab korralikult sisseseatud korterites, kulutades eluruumide peale vaevalt 4—5 prots. oma sissetulekust, samal ajal kui enne revolutsiooni hulga viletsam eluruum ligi 15 prots. töölispere sissetulekust ära neelas.

Teiseks reaalse töötaasu kasvu tähtsamaks teguriks on ühiskondliku toitluse arendamine.

Hiielasuur töö ühiskondliku toitluse alal on tehtud Donbassis. Donbassi rahvatoitluse ettevõtete võrk, milles 1931. a. lõpul 1827 üksust oli, kasvas 1933. a. 1. oktoobriks 2792 üksuseni, ehk 53 prots. võrd. Ühiskondlikku toitlust kasutavad üle 830 tuh. töölise ja 330 tuh. sõetöölise.

Tööliste sissetulekute uurimise andmed 1933. a. oktoobrist näitavad, et ühiskondlikku toitlust kasutab üle 83,1 prots. NSV Liidu perekonnaga töolistest.

Äärmiselt tähtis on seejuures, et töölised ühiskondliku toitlusega kindlate hindade eest kõige väärtuslikumad produktid saavad. Nii, näiteks, teeb Doni kaevanduse tööliste sissetulekute andmete järgi ühiskondlik toitlus perekonna sissetulekust 12 prots. välja, kuid üksikud ained selles üldmahus annavad tuntavalt suurema protsendi: leib — 18,8 prots., tangud — 19,2 prots., kartulid — 13,3 prots., kala — 18,4 prots., taimeõli — 33,9 prots., liha — 34,1 prots. Ühiskondliku toitluse kasv tähendab NSV Liidu tööliste tarvituse taseme tegelikku ja väga tuntavat tõusu.

Partei teostas varustamissüsteemi otsustava ümberkorraldamise, andes selle tehaste juhatuse kätte. 1922. a. organiseeritud TVO (tööliste varustamise osakond) on kõigist nende puudustest hoolimata tööliste põhi- ja toiduainetega varustamises keskkohaks. TVO erikaal Donbassi söekaevajate toiduainetega varustamises on näha järgmistest andmetest (tööliste sissetulekute 1933. a. septembri materjalide järgi):

Produktid	Nisu-leib	Tangud	Kartulid	Alavili	Liha	Kala	Piim	Koorevõi	Taimevõi	Suhkur
TVO erikaal protsentides	98,7	93,7	97,7	84,5	97,7	98,2	54,2	87,0	75,8	97,8

Suureks toiduainete allikaks on käesoleval aastal ka juurviljad.

Donbassi Petrovski raiooni sõetöölise sissetuleku andmete järgi on kogutud keskmiselt pere kohta isiklikust juurviljaaiast 470 kg kartuleid, 97 kg juurvilja, 280 kg aiavilja ja saadud 15 kg tangu.

Valmistuse lõoklastele — lõoklik varustus

Ainelise taseme ja tarvituse taseme tõusuga käis kaasas veel suurem juhtivate kvalifitseeritud elukutsete ja kõigepealt lõoklaste varustamine. Sõetööstuse juhtiva elukutse töölise pere tarvituse norm hinge pealt teeb välja, võrreldes kõikide kaevandusetöölise pere keskmise tarvituse normiga (hinge pealt), protsentides: kartulid — 127,3 prots., liha — 110,9 prots., kala — 102,1 prots., koorevõi — 109,1 prots., teised piimasaadused — 111,3 prots., munad — 200 prots., suhkur — 101,4 prots.

Juhtivate elukutsete kõrgendatud varustamine ei väljendu selgesti mitte üksi toitluse alal, vaid ka põhimiste massiliste tarbainete tarvitamises. Valmisriiete tarvituse juhtivate elukutsete töölise ühe pere-

konnaliikme peale on samadel andmetel: 107,1 prots., kõikide söekaevurite perekonnaliikmete keskmisest tarvitusest hingepeale, riide tarvitus — 102,5 prots., nahast jalanoõud — 110,2 prots.

Veel kõrgem on lõoklaste tarvituse tasem. Purustades Trotski väikekodanlist seadet, kes ametiühisuste vaidluses „tarvitamise alal... ühtluse teostamist“ nõudis, kirjutas Lenin: „See on täitsa vale. Lõoklus on eelistus, eelistus aga ilma tarvitusega pole midagi. Eelistus lõokluses on eelistus tarvituses. Ilma selleta on lõoklus — unistus, pilveke; meie aga oleme ikkagi materialistid ja töölised on materialistid; kui aga räägid lõoklusest, siis anna nii leiba, kui riiet, ja ka liha.“

Partei teostab järjekindlalt seda leenilikku nõuet lõoklaste paremaks varustamiseks kõikide toiduainetega ja hulgaliste tarbainetega. Donbassi söekaevajate sissetulekud näitavad, et lõoklaste perekondade tarvitus hinge peale tuntavalt kõrgem on kui kõikide vastavate elukutsete tarvitus: leivas — 4,1 prots., tangudes — 42,5 prots., juurviljas — 16,0 prots., lihas — 15,3 prots., kalas — 9,0 prots., suhkrus — 28,1 prots., valmisriietes — 27,5 prots..

riides — 18,4 prots., nahast jalanõudes — 40,2 prots.

NSV Liidu töölise elutaseme edusamude kujukaks selgituseks on üksikute töölise perede isiklikkude sissetulekute andmed.

Toome ainult mõne näite:

1. Leningradi Lenini nlm. metallitöölise perekond (sissetulek nr. 28; arvestades sissetulekute uurimise anonüümset iseloomu, ei too me siin töölise nimesid). Perekonnapeal on 35-aastane töötaash.

5-st perekonnaliikmest on tööl 4: üks poeg — samuti metallist, teine poeg, — lukksepp ja kolmas poeg — vormija õpilane.

Perekonna keskmine kuusissetulek oli 1933. a. jaanuarist septembrini 527 rbl., ulatades üksikutel kuudel 700—800 rublani. Peale ühiskondliku toitluse, mida kasutavad kõik neli töötajat, kulutas pere 1933. a. septembris 10 kg liha, 4 kg kala, 17 liitrit piima, 29 kg juurvilja.

2. Moskva „Dünamo“ tehase noore töölise perekond (sissetulek nr. 64). Kolm perekonnaliiget. Perekonnapea ja naine töötavad „Dünamo“ tehases. Kuusissetulek — 489 rbl. Tütar on lasteaias. Mees, naine ja tütar kasutavad kõik ühiskondlikku toitlust.

3. Petrovski kaevanduse valitsus (Donbass). Kaevandusetöölise perekond. Töötab ainult perekonnapea. Juuli-augusti-septembri keskmine sissetulek — 560 rbl. Septembris oli sissetulek 846 rbl. Isiklikust juurviljaaiast kogus pere 864 kg kartuleid, 155 kg juurvilja, 925 kg alavilja. Septembris osteti 170 rbl. eest põrsas.

4. Iljitshinimelise kaevanduse (Kadijevka, Donbass) sõekaevaja perekond (sissetulek nr. 8). Töötavad kolm liiget, kaks neist on lööklased. Sissetulek: juulis — 534 rbl., augustis — 541 rbl., septembris — 722 rbl. Oma juurviljaaiast kogus perekond sep-

tembris: 300 kg kartuleid, 50 kg juurvilja. Peale ühiskondliku toitluse tarvitati augustis 16 kg liha, 4 kg kala, 108 kg juurvilja, 22 liitrit piima.

Rahva juurdekasv

Üheks kõige üldistavamaks elutaseme tunnuseks on *sündivus ja surevus*. Samal ajal kui NSV Liidus rahvaarv 1913. a. kuni 1930. a. kasvas 21 mln. (138,1 kuni 158,9 mln.) ehk 15 prots. võrd, on kogu Euroopas, peale NSV Liidu, rahvaarv ainult 10 mln. ehk 2,8 prots. võrd kasvanud (350—360 mln.).

Sellega on kapitalistlikus Euroopas, kus elanikkude arv 2,3 korda suurem kui NSV Liidus, rahvaarvu absoluutne suurenemine *üle kahe korra vähem kui NSV Liidus*.

Sündivuse ülekaal surevusega võrreldes, *mis NSV Liidus 1930. a. — 1913. aastaga võrreldes — 29 prots. on suurenenud, on kapitalistlikudel maadel 13 prots. langenud*. Ja veel üks näide. Rahva juurdekasv 1000 inimese pealt oli NSV Liidus 1930. a. 18,8, Euroopas aga (ilma NSV Liiduta) — 8,5.

Nende kokkuvõtete valgusel paistab kogu oma suuruses NSV Liidu töölise aineline ja kultuurse taseme tõus, nagu see teise viisaastaku plaanis on ettenähtud.

Suurtööstuse töölise arvu suurenemine 40 prots. ja töölise ning teenijate arvu kasv 30 prots. võrd kogu rahvamajanduses; tegeliku töötasu kahekordseks kasvamine, riiklikkude väljaminekute enam kui kahekordne suurenemine proletariaadi kultuursete ja eluoluliste nõuete peale; korterite ehituse, kommunaalse ja sotsiaal-kultuurse ehitusetöö määratu edasilaienemine ja hindade tuntav alanemine — see kõik tõstab NSV Liidu proletariaadi elutaseme ennenägematule ja mitte ühelgi teisel maal kättesaadavale kõrgusele.

Valge Eesti elupäevad

Märtsikuu kroonika

1. — Kodanluse rühmad hädaldavad riigikogus „vabfashistide“ terroristlikkude sammude pärast. On selgunud, et „vabfashistid“ üle maa oma vastaste muste nimekirju kokku seavad. Märgitakse üles kõik, kes „vabfashistide“ poolt ei hääleta, või kes tõrguvad neile rahalist toetust andmast.

— Sotsfashist Voiman nõuab riigikogus karistust neile, kes takistanud Petserimaal riigivanema sünnipäeva pidustamast. Sotsfashistide nõudmise järgi peab kodanluse diktaatori isik igas alamas aukartuse väinadega tekitama. Sots on ka siin suurem diktaatori jumaldaja kui kodanlased ise.

— Maapank ütles 1000 talu laenustamisest ära. Üldiselt on Eestis kitsikusse sattunud 70 tuhat Maapangale panditud talukohta.

— „Vabside“ presidendikandidaat Larka olevat isehakanud kindral. Teised presidendikandidaadid nõuavad nüüd kindrali vastutusele võtmist. Päts-Laidoneri kamp ei või praegusel kitsal ajal peale oma ringkonna isehakanute teisi seesuguseid endi kõrval enam sallida.

— Ikka suuremaid raskusi tekitab võile ja muna-adele välituru leidmine. Saadeti Saksamaale delegatsioon, kes peab seal Hitleri valitsusel turuvõimalusi manguma.

— Et hävitada sõjaväest vabfashistide mässumeeloole, selleks võeti riigikogu poolt seadus vastu, mis keelab sõjaväelastele poliitilistesse ühingutesse kuulumise. Pätsi-Laidoneri mõju sõjaväes on fashistide kasuks kõikumasa.

3. — Eesti Ühistegelise Liidu aruandest selgub, et ühistegeliste pankade tegevus on majanduskriisi mõjul tagurpidi läinud. Osa ühistegelisi panku on pankrotti läinud ja kuus neist on moratooriumi alla võetud. Piimaühingud lõpetasid tegevuseaasta puuduvateks, sest piimahind on langenud alla tasuvusele.

4. — Sotsfashistide „Rahva Sõna“ kinnitab kodanlusele oma truualamlikkust vabsidevastase seaduse esitamise puhul. Tuletakse meelde klassisõja aegseid sotsfashistide teeneid eesti riigi ülesehitamisel ning tõendatakse, et tulevikus ei saa kodanlus ilma sotsfashistideta läbi.

5. — Kaubandus-tööstuskoda esitas majandusministrile märgukirja, milles kaubalaevade tegevuse tõstmiseks pikaajalist ja protsentideta laenu nõutakse, ehk muidu ähvardab laevandust kokkuvarisemine.

7. — Väiketöösturite ja kaupmeeste ringkonnad nõuavad monopoolkaubanduse ja litsentside süsteemi kaotamist. Turu kitsenemisel on väiksemate kapitalimeeste olukord katastroofiliseks muutunud.

9. — Valitsus esitas riigikogule kaitseesiskorra täienduse seaduse, mis karistab poliitiliste väljapressijate ja valeteadete levitajaid. Seadus on loodud „kommunistlikkude valeteadete“ kägistamiseks, kuid käesoleval silmapilgul näib tahetavat teda ka vabfashistlikkude võistlejate vastu tarvitada.

— Vangistati Tallinna linnaapteegi juhataja 3 miljoni altkäemaksude võtmise pärast kaupade ostmisel.

— Töövõimaluste loomiseks asutatakse 1000 popsi-kohta. — Kodanlus tahab hallparunitele popsi-kohtade loomisega odavat võtjõudu kindlustada.

10. — Koolides võetakse saksa keele asemele esimeseks võõrkeeleks inglise keel. Nii, nii, Mitte asjata ei tõendata viimasel ajal igal sammul, et Eestile inglise *wurg* kõige tähtsam olevat.

— Tallinna korteriolud on ühed halvematest maailmas. Ühetoalisi kortereid on 69%.

— Baltimaade majandusekonverentsi tahetakse juuniks Tallinna kokku kutsuda. Tolliliidu abil püütakse rappa vajunud väkeriikide majandust jalule upitada.

— Eestis on 158 kaubalaeva töötä.

11. — Pätsi valitsus koondas maavalitsused 3-liikmelisteks. Vabfashistid nõuavad maavalitsuste täielikku likvideerimist.

— „Päevalehe“ teatel olevat EKP oma kandidaadiks presidendi valimisele üles seadnud sm. Hans Pöögelmanni.

— Hindade komissari koht kaotatakse. Selle kohaga taheti omal ajal hulkadele puru silma ajada — nagu võideldaks sellega elukalliduse tõusu vastu.

12. — Viljandist teatatakse, et seal mitu vabfashistide agitaatorit suures kihutustöös hulluks olevat läinud; kaks „führerit“ (vabside „juhti“) olevat juba hullumajja paigutatud.

— Tallinna saksa leht „Revalsche Ztg“, kes koha peal hitlerlikku poliitikat teostab, kirjutab Balti riikide liidust kui hiljaksjäänud unistusest; leht kurdab, et nüüd on see juba võimatu, sest Nõukogude Liidu, Leedu ja Poola poliitika olla viinud Balti riigid isoleeritud olukorda.

— 700 talu võlg, mis üle hinnaväärtuse ulatab, kustutatakse talude vastava ümberlaenustamise seaduse muutmise teel maha. See on Pätsi valitsuse kink oma armsatele hallparunitele ja mõisnikkudele.

— Rahvalugemise andmetel on Eestis 1.126.410 elanikku, neist 529.426 meest ja 596.974 naist. Elanikkude arvu tõusu andvat pea ainult Petseri- maa, mujal, eriti hallparunlikkudes maakondades ja linnades ületab surevus suurel määral sündivuse.

— Pätsi valitsus kuulutas üleriiklikult sõjaseaduse välja. Valitsuse ja kodanluse julgeoleku kindlustamine anti sõja-, politsei- ja kaitsejõudude ülema juhataja kindral Laidoneri kätte. Keelatud on kõik poliitilised koosolekud ja demonstratsioonid. Ühes sellega algas suurem vabfashistide juhtide vangistamine, kes kavatsenud 12/13. märtsi ööl toime panna sõjariistus riigipöörde ning maksma panna avaliku fashistliku diktaatori. Esialgselt on sõjaseadus maksma pandud 6 kuuks.

— Kodanline ajakirjandus kiidab Pätsi valitsuse sammud vabfashistide suhtes heaks, sest seisukord olla riigis olnud niisugune kui „ehne 1. detsembril“.

15. — Riigikogu saadetakse laiaili kuni uute valimisteni. — Saksamaa fashistide peahäälkandja pahandab Pätsi valitsuse sammu üle, sest vabsid olla olnud eesti rahva enamuse tahte väljendajad.

17. — Tartu-, Võru-, Viljandi- ja Harjumaal läheb oksjoni alla 236 talukohta, kes pole jõudnud Maapangale võlga tasuda.

— Kohtu- ja siseministeerium lahutatakse kaheks iseseisvaks ministeeriumiks. Uns diktaatorlik keskvalitsus loodab sellega oma võimu süvendada.

18. — „Rahva Sõna“ teatel olla kindral Larka arreteerimise kartusel „põranda alla“ läinud. Tegelikult ei tahtnud teda aga keegi arreteerida, vaid talle anti sõbralikult nõu — ajutiseks Soome sõtta.

— Eesti Panga ametnik Bern andis vabsidele pangasaladusi edasi. Teda lubati vastutasuks pangadirektoriks teha, kui vabfashistid oleks võimu haaranud.

— Jaanuaris oli Eesti väliskaubandus 0,2 miljoni krooniga passiivne.

— Eesti vabside likvideerimine on Soome ajakirjanduses, peale lapua lehtede, leidnud heakskiitmist ja soome maailmide leht soovivat soome valitsuselegi Eestist eeskujuga võtta, kuidas lapua (soome ava-

likud fashistid) liikumist likvideerida. Just nagu poleks Soomes juba aastaid fashistlik valitsus.

19. — Valge Eesti ajakirjandus organiseerib — kestvustantsu mõeldud aasta rekordide purustamiseks. — Oma võistlus ja löökluks peab igal ühiskonnal olema: „aasialikul“ Venemaal sotsialismi ehitusel, „kultuurse“ Eestis selles, et 30 tundi vahetpidamata tantsu vihiuda.

20. — „Päevalehe“ järgi on üle riigi tööborsidel registreeritud 10.000 töötut. Päts-Laidoneri diktatuuri valitsus pingutab asjatult jõudu, et neile kas või petlikult ajutiseks mingisugust „tööd“ muretseda.

— Tartu vabfashistide juhile advokaat Rüttille soovitati ajutiseks Soome suvitama sõita. Vangistatud vabfashistidest on nüüd, kus Päts-Laidoneri fashistlik diktatuur neile püsiv küllalt paistab, enamusi juba lahti lastud.

— Päts-Laidoneri kamp kindlustab oma mõju sõjaväes. Politseist ja kaitsejõudude kõrvaldatakse vabfashistid — asemele pannakse Päts-Laidoneri truud... pirukaotajad. Suurendatakse kõrgepalgaliste sõjaväejuhtide kohti. Sõjavägi organiseeritakse ümber territoriaalsüsteemile, et eesikäit koha peal valmis olla, kui proletariaat sõjariistad haarab, siis aga nimelt ka Nõuk. Liidu kallale tungimiseks.

— Kodanikkude meelitamiseks kaotatakse kriisimaks, millest riigil niikuinii vähe sissetulekuid oli.

21. — Uue fashistliku presidendi ja riigikogu valimised lükati sõjaseaduse kestvuse lõpuni edasi. Selle aja jooksul teeb praegune valitsus kõik, et tulevastel valimistel omale enamust kindlustada.

— Suurkapitali ajalehed laulavad ühes kooris läie kõriaga hoosianna praegustele võimumeestele, kes päästnud riigi hirmsast välispoliitilisest hädaohust, ning kes olevat võimeline lahendada tööpuudust ja elustama tööstusettevõtteid... Demagogia on Päts-Laidoneri fashistidel vähemalt niisama tugev kui vabfashistidel.

— Omavalitsustes likvideeritakse vabfashistide fraktsioonid. Kõik linnapead ja linnavalitsuse liikmed kinnitatakse ametisse valitsuse poolt. Tallinna linnapea määratakse ametisse presidendi poolt. Fashistlik diktatuur on sellega täielikult likvideerinud omavalitsuse iseseisvuse.

— Vabrikandid ja suurettevõtjad soovivad valges Eestis organiseerida endi esindajatest riiklikku majandusnõukogu, mis hakkaks tulevikus otsustavalt juhtima tervet majandust.

22. — Truualamilikud Viljandi sotsfashistid, eesotsas linnapea Maramaa'ga, otsustasid praeguse diktatuuri Laidoneri valida Viljandi aukodanikuks. See kinnitab veel kord, kui innukalt sotsfashistid fashistliku diktatuuri sisseseadmist toetavad ja kuidas nad fashistlike diktatuurite saapaid viksima tõttavad.

24. — Läbiotsimisel saadud dokumentide põhjal on selgunud, et vabfashistid organiseerinud oma löökühmi riigiasutustes, sõjaväes ja kaitsejõududes. Vabfashistid tahtnud vägivaldselt võimu võtta.

— Vabfashistide organisatsioonid kuulutati praeguste võimumeeste poolt jäädavalt suletuks. Seda sammu põhjendanud vägivaldse riigipöörde ettevalmistus.

— Tööpuudust tahetakse praeguse valitsuse poolt esimeses järjekorras kaotada töötute maale saatmisega, kus hallparunid neid siis kui odavat tööjõudu kasutaks.

25. — Ajalehtede teatel on Tartu ülikooli rektor, prof. ja papp J. Köpp, mustasajalise haridusministri rüga kokku leppinud, et Eestis — haridust üleliiga olevat ja sellepärast... Tartu ülikooli vastuvõtmist pooleni (endise 1000 asemel 500) koormale pigistada tuleb. — Nagu näha kannab Päts-Laidoneri fashistlik diktatuur otsekohe just hariduse alal imekiiresti.. hitlerlikku vilja.

— Ajalehtedes süllapikkused pealkirjad: tööpuudus kaob! sest — oma fashistliku diktatuuri reklaamimiseks olevat vabrikandid töömuretsmise jaoks valitsusele — 10 000 krooni annud! Sellest jätkub igale töötule parajasti — üks nael silku! Miks siis nüüd tööpuudus ei peaks kaduma!

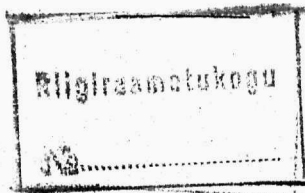
26. — Uue diktatuuri auks kõrgendati kohe õlle hinda 10 senti liitrit. Tõusnud olevat ka toitainete, nagu saia, piima jne hinnad. Tõsi, mis diktatuur see ongi, kui kõvemini pigistada ei saa.

— Eesti kirjanikkudelilidu aastakoosolekul kaevati „kehvade aegade“ üle ja avaldati soovi, et tühjaksjäänud riigiametitesse eestkätt kirjanikke võetaks. Nemad oleksid ka ministrikohtadega rahul. Siis saaks ometi tahtmist mõõda kohvikutes lullitada.

27. — Eesti lehed on väga pahased, et Nõukogude Liit Eestist — ussitanud kartuleid ei tahtnud vastu võtta. Et etskae! Rootsist ja mujal Läänes pargivad igasugu sõnniku nahka, aga kommunistidele sisse ei lähe! Tahavad korralikku kaupa saada! — Ja jaa, ju see kultuur ikka nähtavasti siis Nõukogude poole hakkab vajuma.

29. — Lõuna-Eesti maakonnad on viimseini marutaudi-kahklaseks kuulutatud. — Siitamaani kuulud lehtedest aiva et vabside aktivistid üksteise järel hulluks läksid; nüüd näib, et vabsihullustus isegi neljajalgset määratsema paneb. Või ei saa diktaatori revolutsioonäärde püüdmise õhinas aega marukoeri ketti panna?

31. — Pühade eel oli tööstuses kui ka sõjaväeladudes rida raskemaid õnnetusi, mis tööliste surmaga või vigastusega lõppesid.

Vastutav toimetaja: H. Pöögelmann.

Tehniline toimetaja: N. Karotamm.

Väljaanne № 43. Ladumisele antud 11. IV. 1934. Trükkimiseks alla kirjutatud 26. IV. 1934. Paber 74 × 105. 3 trükipoognat. Ühes trükipoognas 85.680 trükitähte. Üldse 257.040 trükitähte. Lengorlit № 11883. Tiraash 550 eksempl. Töö № 5227. „KULVAJA“ trükikoda, Leningrad, Dshershinski uulits № 49.

Märgatud trükivigade parandus:

	On trükitud:	Peab olema:
Lhk, 8, 1 veerg, 6 rida alt	enamlaed	enamlased
" 8, 1 " 4 " "	kinneitushoogtööd	kinnitushoogtööd
" 15, 1 " 5 " ülevalt	pigistatakse	vajutatakse
" 15, 2 " 25 " "	arenemise	arendamise
" 21, 1 " 16 " alt	äravõitmise	äravõtmise
" 24, 2 " 13 " ülevalt	Kominterni ja sektsioonide...	Kominterni ja ta sektsioonide...
" 29, 1 " 11 " "	Varanduseta, kuid mitte töörahva, klass, pole...	Varanduseta, kuid mitte töörahva, klass pole...
" 30, 2 " 28 " "	mis suureks kasvamis ja oportunistidega paratamatus otsustavas arvetegemises seisab."	mis oportunistidega paratamatu otsustava arve tegemise vajaduse lähenemises seisab
" 32, 2 " 10 " alt	revolutsiooni teooriaga)	revolutsiooni teooriaga
" 33, 2 " 21 " "	verepinnast	vere pinnast
" 36, 2 " 3 " ülevalt	igal,	iga
" 41, 1 " 10 " "	mitu korda	veel palju
" 43, 1 " 23 " "	tarvituse reaalne	tarvituse reaalne
" 43, 2 " 21 " alt	1929. a. 9 kohaga),	1929. a. 9. kohaga),
" 47, 1 " 17 ja 16 rida alt	poliitilise väljapressijate	poliitilisi väljapressijaid

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 4 (163)

Издание ЭКП (Эстсекции Коминтерна). Журнал на эстонском языке.

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, Апраксин пер., № 2.
Välismaatöölise Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, Apraksini põikuulits № 2.

Hind 1 rubl.

